

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

гр. София, бул. "Александър Стамболийски", № 17, тел.: 02/ 9400900; факс: 02/ 9818145;
дежурен тел.: 02/ 9879551; e-mail: info@mc.government.bg, URL: www.mc.government.bg

ПРОЕКТОБЮДЖЕТ ЗА 2023 г.
И АКТУАЛИЗИРАНА СРЕДНОСРОЧНА БЮДЖЕТНА
ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2023- 2025 г.
НА
МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

2023 г.

I. МИСИЯ

Министерството на културата осъществява националната политика в областта на културата. Основната мисия на министерството е свързана с укрепването, популяризирането и развитието на българската идентичност, култура и духовни ценности, чрез:

- Създаване на условия за опазване и закрила на културното наследство и реализиране на потенциала му като ресурс за устойчиво икономическо, териториално и социално развитие и повишаване качеството на живот;
- Подобряване на достъпа до културни продукти и повишаване на интереса към българската култура, изкуство и ценности;
- Активно подпомагане създаването и разпространението на изкуство и културни продукти и ценности;
- Осигуряване на съвременни условия за реализиране на качествен образователен процес по изкуство и култура;
- Разширяване полето за реализация на подготвените творчески кадри чрез утвърждаване на нови форми за подпомагане творчески иновации и инициативи.

II. ОРГАНИЗАЦИОННО РАЗВИТИЕ И КАПАЦИТЕТ

Министерство на културата е юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София, бул. Александър Стамболийски № 17. Министерството е администрация, която подпомага министъра на културата при осъществяване на правомощията му, осигурява технически дейността му и извършва дейности по административното обслужване на гражданите и юридическите лица. Администрацията на министерството е организирана в една главна дирекция, 10 дирекции, инспекторат, звено за вътрешен одит, служител по сигурността на информацията и финансов контролор.

Общата численост по бюджета на системата на Министерство на културата към 01.01.2022 г. възлиза на 7 268 щатни бройки.

Националната политика в областта на културата се осъществява чрез организациите от структурата на Министерство на културата, състояща се от: централна администрация, 23 училища, 37 театъра, 14 музикални института, 12 музей, 11 български културни института в чужбина, Дом на ветераните на културата и изкуствата, Изпълнителна агенция „Национален филмов център“, Национален фонд „Култура“, Национален институт за недвижимо културно наследство, Българска национална филмотека и Национална библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“.

На основание чл. 5, ал. 1от Закона за закрила и развитие на културата, държавните културни институти – второстепенни разпоредители с бюджет, са юридически лица на бюджетна издръжка.

Министерство на културата упражнява правата на държавата в следните търговски дружества със сто процента държавно участие в капитала: Национален дворец на културата-конгресен център София ЕАД, Реставрация ЕАД, Аудиовидео „Орфей“ ЕАД, Алианс ЕООД, Филмова студия „Време“ ЕООД, Национална агенция „Музика“ ЕООД.

III. ОБЛАСТИ НА ПОЛИТИКИ (ФУНКЦИОНАЛНИ ОБЛАСТИ)*

1800.01.00 ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ОПАЗВАНЕ НА ДВИЖИМОТО И НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ПОЛИТИКАТА

Основните правомощия на министъра на културата в областта на опазване на движимото и недвижимото културно наследство произтичат от Закона за културното наследство (ЗКН) и Закона за закрила и развитие на културата (ЗЗРК). Съгласно чл. 4 от ЗКН държавната политика по опазване на културното наследство се провежда от министъра на културата във взаимодействие със съответните компетентни държавни и общински органи, Светия синод на Българската православна църква и централните ръководства на другите регистрирани вероизповедания, и гражданското общество. Политиката в областта е обвързана и с редица стратегически документи на национално и международно ниво като:

- Стратегия „Европа 2020” и документа “Териториален дневен ред на Европейския съюз 2020”;
- Национална програма за развитие „България 2030”
- Препоръката на ЮНЕСКО за историческия градски пейзаж (2011);
- Препоръката на ЮНЕСКО относно опазването и популяризирането на музеите и музейните колекции, тяхното многообразие и роля в обществото, приета от 38-та сесия на Генералната конференция на ЮНЕСКО през 2015 г. и др.

Страната ни притежава значим ресурс от недвижими и движими културни ценности. Към момента в страната има около 40 хил. недвижими културни ценности, а в музеите и художествените галерии се съхраняват над 6 млн. експоната. През последното десетилетие дейностите по издирване, опазване и разширяване на достъпа на обществото до културното наследство са поставени в центъра на обществения интерес, като се наблюдава стремеж за развитие на сектора в синхрон с европейските и световни тенденции. Основните дейности,

свързани с опазването и представянето на културното наследство са свързани с консервация, реставрация, социализация и експониране, теренни археологически проучвания, издирване, идентифициране и популяризиране на културните ценности и др. Средствата, необходими за посочените дейности се обезпечават преди всичко от държавния бюджет, на следващо място са бюджетите на общините, от собствениците, собствени приходи, спонсори, дарения и по оперативни програми. Ежегодното осигуряване на необходимия финансов и кадрови ресурс допринася за опазването и представянето на културното наследство, води до утвърждаването му като основа за устойчиво икономическо, териториално и социално развитие и повишаване на качеството на живот. Създаването на съвременна система за популяризиране на културното наследство и традиции е от значение и при изграждане на положителния исторически и съвременен образ на страната и представянето ѝ пред света.

През следващите три години ще продължи да се развива системата, в центъра на която остава културното наследство като източник за придобиване на знания и умения, възможност за обмен на идеи и ценности, територия, на която съвременният човек открива своята идентичност и участва в световния културен диалог.

В качеството си на институции, ангажирани с опазването, представянето и валоризирането на движимите културни ценности, основната задача пред българските музеи е да се **развиват устойчиво**, чрез запазване на традиционните и въвеждане на иновативни практики, които осигуряват широк достъп до качествен културен продукт, разнообразяване на публики, взаимодействие с културните и творческите индустрии, фактор за регионалното развитие и културен туризъм. Предизвикателствата пред музейните институции са свързани с преодоляване на негативния ефект от отминалата световна пандемия и осъществяване на дейността в новите условия – близък военен конфликт и най-вече повишаващи се цени на основните ресурси и материали. В тази връзка усилията трябва да бъдат насочени към повишаване качеството на музейните експозиции (постоянни и временни), привличане на нови публики и повишаване на атрактивността на музейните институции като места за професионална реализация. В условията на задълбочаваща се финансова криза задача на държавната културна политика е чрез прецизно анализиране и планиране да доведе до реализиране набелязаните цели в рамките на финансовите ограничения, търсейки още по-стриктно спазване на принципите за икономичност, ефективност и ефикасност.

По-малкия брой на посетителите през последните години и на организирани посещения на ученици в музеите и художествените галерии, оказват негативно влияние върху размера на реализираните собствени приходи. Необходимо е да бъдат търсени начини за компенсиране на тези проблеми с цел запазване устойчивостта на културните институти.

СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

Приоритет на политиката е създаването на механизми, които да подпомагат и насърчават дейностите по опазването и представянето на културното наследство и визуалните изкуства, както и да повишат интереса към тях за утвърждаване на българската идентичност и духовните ценности на нацията.

В областта на недвижимото културно наследство

- Осигуряване на условия и възможности за прилагане на международните стандарти за опазване и представяне на недвижимото културно наследство.
- Популяризиране и подобряване на достъпа до културното наследство, включително чрез дигитализация и осигуряване на достъп до архивите на недвижимото културно наследство, социализация и експониране на архитектурни и археологически обекти с използване на медии, иновации и други средства.
- Развитие на потенциала на културните институти в областта на недвижимото културното наследство и усъвършенстване на системата за опазване, управление и представяне на културните ценности.
- Изграждане на самосъзнание в хората за опазване на недвижимото културно наследство.

В областта на движимото културно наследство, музеите и визуалните изкуства

- Осигуряване на условия и възможности за прилагане на международните стандарти за опазване и представяне на движимото културно наследство.
- Осигуряване на субсидия за структурна подкрепа и регулярно модернизиране на материалната база на музеи и художествени галерии.
- Популяризиране и подобряване на достъпа до културното наследство и визуалните изкуства, включително чрез дигитализация на колекциите, медии, иновации и други средства.
- Развитие на потенциала на културните институти в областта на културното наследство чрез усъвършенстване на системата за опазване, управление и представяне на културните ценности.
- Ежегодни механизми за подкрепа, развитие и популяризиране на визуалните изкуства.

Оперативни цели:

- Постигане на по-високо качество в опазването на културното наследство и популяризирането на визуалните изкуства.

- Повишаване на интереса към културното наследство и визуалните изкуства чрез неговото представяне, обновяване на постоянни експозиции, създаване на нови временни изложби, образователни програми.

- Постигане на ефективно и качествено проучване, консервация, реставрация, социализация, интегриране и опазване на недвижимите културни ценности в страната.

- Предприемане на мерки за компенсиране на културните институти в областта на културното наследство, неправителствени организации и самоосигуряващи се творци в областта на визуалните изкуства и архитектурата за преодоляване на негативните последици от COVID-19 и подпомагане на дейността им.

Целите на политиката се осъществяват чрез две програми:

- “Опазване на недвижимото културно наследство” - 1800.01.01;
- „Опазване и представяне на движимото културно наследство и визуалните изкуства” -1800.01.02.

ПОЛЗА/ЕФЕКТ ЗА ОБЩЕСТВОТО ОТ ПРОВЕЖДАНАТА ПОЛИТИКА И/ИЛИ ОЧАКВАНИТЕ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЯВАНИТЕ ЗАДАЧИ В СЪОТВЕТНАТА ФУНКЦИОНАЛНА ОБЛАСТ

Реализацията на политиката е в полза на обществото и е свързана със създаването на механизми, които да подпомагат и насърчават дейностите на национално и регионално ниво по опазване и представяне на движимото и недвижимото културно наследство, архитектурата и визуалните изкуства, както и да повишат интереса на обществото към тях за утвърждаване на българската идентичност и духовните ценности на нацията. Основните ангажименти към обществото, които Министерството на културата изпълнява чрез тази политика са:

- Съхранение, опазване, консервация и реставрация на движими културни ценности – национално богатство.

- Осигуряване на достъпна среда за всички, реализиране на широк спектър от образователни програми, работни ателиета и др., насочени към различни категории и целеви групи от посетители.

- Популяризиране на българското културно наследство у нас и в чужбина чрез осигуряване на държавни гаранции и организиране на международни изложби.

- Представяне на архитектурата и визуалните изкуства в страната и в значими международни събития.

- Опазване на недвижимото културно наследство, проучване и документиране, консервация, реставрация, адаптация, социализация и експониране на недвижимите културни ценности.

- Съхраняване на културната идентичност на територията, чрез осигуряване на ефективна териториалноустройствена защита на недвижимото културно наследство за съхранение и реализация на потенциала му за устойчиво местно развитие и културен туризъм.

- Осигуряване на устойчиво управление на културните ценности и засилване ролята им като свързващ социален, териториален и икономически елемент при устройството на защитените територии на културното наследство;

- Оптимизиране на достъпа до културно наследство, включително чрез е-съдържание;

- С дигитализация на архива на недвижимите културни ценности, изграждането на информационна система, електронен регистър и публичен портал, специализирано документиране и мониторинг, ще се оптимизира експертната и методическата дейност за предоставяне на административни услуги на гражданите и бизнеса, провеждането на контрола и разрешителния режим и осигури достъпна информация и прозрачност на гражданското общество и активизиране на интереса към националното ни наследство.

ВЗАИМООТНОШЕНИЯ С ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ, ДОПРИНАСЯЩИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПОЛИТИКАТА:

- Народно събрание;
- Министерски съвет;
- Министерство на финансите;
- Министерство на вътрешните работи;
- Министерство на външните работи;
- Министерство на земеделието, горите и храните;
- Министерство на енергетиката;
- Министерство на туризма;
- Министерство на регионалното развитие и благоустройство;
- Агенция „Митници”; Гранична полиция;
- Министерство на образованието и науката;
- Национално сдружение на общините в Република България;
- Сдружение „Български музеи“;
- Прокуратура на Република България;
- Общини;

- Културни и научни институти;
- БНК на ИКОМ;
- БНК на ИКОМОС;
- Камара на архитектите в България;
- Камара на строителите в България;
- Съюз на архитектите в България;
- Асоциация на реставраторите в България;
- Асоциация на българските археолози;
- Съюз на Българските художници;
- Национална художествена академия;
- Светия синод на Българската православна църква и централните ръководства на другите регистрирани вероизповедания;
- Национален институт за недвижимо културно наследство;
- Неправителствени организации.

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ПОЛЗА/ЕФЕКТ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

В тази област на политика Министерство на културата представя одобрените от Министерски съвет ключови индикатори за измерване статуса/напредъка по отношение на стратегическите цели и постигането на очакваните ползи/ефекти за обществото. Освен тях, Министерството ще измерва напредъка и чрез допълнителни показатели. Ключовите индикатори и допълнителните показатели и техните целеви стойности са както следва:

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ				
<i>Ползи/ефекти:</i>		Целева стойност		
Показатели за изпълнение	Мерна единица	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025г.
1. Проучване, консервация и реставрация на недвижимо културно наследство (обекти от местно, национално и световно значение)	Брой	150	160	165
2. Създаване на образователни програми в музеите и художествените галерии	Брой	20	23	23

3. Подкрепени проекти в областта на музейното дело и визуалните изкуства	Брой	82	90	98
4. Увеличение на посетителите в музеите и художествените галерии спрямо предходната година	%	3%	4%	5%
5. Увеличаване на изложбите/временните експозиции, представени в музеи и художествени галерии спрямо предходната година	%	4%	5%	6%

Информация за наличността и качеството на данните

* В тази част се представя съответната информация за всяка област на политика/функционална област

Кратко описание на показателите за полза/ефект:

1. Показателят отразява подкрепата (брой финансирани проекти), предоставена от Министерство на културата за консервация и реставрация на недвижими културни ценности и за теренни археологически проучвания и теренна консервация. Необходимостта от актуализиране на целевите стойности по показателя е въз основа на наблюденията през последните две проведени сесии за предоставяне на целева финансова подкрепа за консервационно-реставрационни дейности, теренни археологически проучвания (ТАП) и съпътстваща теренна консервация, които показват, че поради спецификата и етапността на извършваните дейности, по-устойчиви резултати се постигат следвайки тенденцията за финансиране на по-малко на брой проекти, но с по-високи по размер суми. По този начин се създава възможност за сравнително дългосрочно планиране на част от дейностите.

2. Нарастване на броя на образователните програми в музеи и художествени галерии е показател за реализирането на дейности по създаване на съпричастност към културното наследство, постиженията на съвременната култура и изкуство и изграждане на идентичност.

3. Показателят измерва подкрепата предоставяна от Министерство на културата за реализиране на дейности в областта на движимото културно наследство и визуалните изкуства.

4. Процентно увеличение на броя на посетителите в музеи и художествени галерии е показател за качеството на провежданата политика. Показателят е свързан с работата на културните институти за разширяване на достъпа до културно наследство. Измерва се качеството на културния продукт, спрямо посетителския интерес.

5. Показателят е свързан с една от оперативните цели за повишаване на интереса към културното наследство и визуалните изкуства чрез създаване на нови временни изложби.

1800.02.00 ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА СЪЗДАВАНЕ И ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА СЪВРЕМЕННО ИЗКУСТВО В СТРАНАТА И В ЧУЖБИНА И ДОСТЪП ДО КАЧЕСТВЕНО ХУДОЖЕСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ

ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ПОЛИТИКАТА

Политиката за създаване и популяризиране на съвременно изкуство в страната и в чужбина и достъп до качествено художествено образование допринася за развитието и разпространението на културни продукти и услуги, утвърждаване на българската идентичност, утвърждаване мястото на културата в световните културни процеси, като едновременно с това я изважда на преден план като важен дипломатически фактор в двустранните и многостранни отношения и не на последно място допринася за осигуряване на съвременни условия за реализиране на качествен образователен процес по изкуство и култура.

Основните приоритети на политиката са свързани с:

- Оптимизиране на действащата система на финансиране в мрежата на сценичните изкуства и повишаване на ефективността на маркетинга и атрактивността на предлаганите културни продукти. Разширяване на равнопоставения достъп до култура и културно наследство;
- Опазване и социализиране на културното наследство и стимулиране на обвързването му с туристическите продукти;
- Привличане на проектно финансиране в областта на културата по различни програми и донори;
- Привличане на средства от Европейските програми и двустранни спогодби за подкрепа на културата;
- Разширяване на гамата на предлаганите културни продукти и услуги в чужбина;
- Утвърждаване на България като дестинация за осъществяване на международни културни проекти;
- Подкрепа на деца с изявени дарби в областта на изкуствата;
- Модернизиране на учебната база на училищата по изкуствата.

Визията на политиката за развитие на секторите включва следните измерения:

- В областта на сценичните изкуства продължат усилията за осигуряване на ефективно функциониране на мрежата от културни институти, за постигане на по-висока

ефективност, многообразие на предлаганите продукти, осигуряване на все по-широк достъп на аудиторията до художествения продукт, развитие и усъвършенстване на мениджмънта в посока на по-ясно пазарно поведение и по-ефективна разпространителска мрежа, както и за реализиране на партньорски проекти и по-добра координация с местните власти.

➤ В областта на филмовото изкуство ще продължат усилията за подкрепа на създаването на нови български филми, като и популяризиране на българското кино. По-значителното национално финансиране предвижда увеличаване на българските филми – копродукция с европейски страни. Разширяването на интеграцията с европейските кинематографии ще допринесе за издигане на художественото и техническо качество на филмите и ще разшири възможностите за разпространение на българско кино на международния пазар.

➤ В областта на литературното наследство основните приоритети са насочени към подкрепа на книгоиздаването чрез подпомагане на издателската дейност и популяризиране на българската книга по света и създаване на условия за развитието и утвърждаването на библиотеките като съвременни центрове, осигуряващи ефективно библиотечно-информационно обслужване на широк кръг потребители.

➤ Подкрепа на творците в областта на литературата, културната мисия на книгоиздаването, чрез подпомагане на издателската дейност и популяризиране на българската книга по света.

➤ Подобряване на условията за развитие и утвърждаване на обществените библиотеки като съвременни центрове, осигуряващи ефективно библиотечно-информационно обслужване на широк кръг потребители.

➤ Подобряване на условията за развитие на народните читалища като културни центрове, за разширяване на достъпа на гражданите до културни продукти, участие в културния живот и развитие на творческия потенциал.

➤ Подобряване на условията за опазване на нематериалното културно наследство.

➤ По отношение на регионалните библиотеки – делегирани от държавата дейности, финансирани чрез общинските бюджети, предвиждаме през 2023 г. промяна и на натуралните показатели в частта „субсидирана численост – бройки” като същата да бъде увеличена с 10 бройки годишно, спрямо 2022 г. в която са 1 177. Промяната на стандартите ще продължи да бъде усъвършенствана и през следващите години.

➤ През периода 2023-2026 година, дейностите по осъществяване на популяризирането на културата ще имат за цел утвърждаването на мястото на българската култура в световните процеси, утвърждаване на положителния образ на българската култура в чужбина и разширяване на нейното присъствие и влияние, реализация на българските творци

и културни продукти на международния културен пазар, закрила на българското културното самосъзнание на наши сънародници, живеещи в чужбина.

Стратегическа и оперативни цели

✚ Утвърждаване на българската национална култура като равнопоставена на другите култури в епохата на глобализация ;

✚ Утвърждаване на ролята на българската култура като важен дипломатически фактор в двустранните и многостранни отношения на Република България;

✚ Активно подпомагане създаването и разпространението на изкуство и на културни продукти и услуги.

✚ Утвърждаване на българската национална и културна идентичност като част от Европейското културно пространство;

✚ Разширяване на достъпа на гражданите и гостите на страната до културните продукти, разработване и внедряване на съвременни форми на разпространение на художествени продукти с партньорски проекти и в координация с местните власти, неправителствения и стопански сектор.

✚ Популяризиране на българската култура зад граница чрез организиране на седмици и дни на българското изкуство в рамките на международни фестивали у нас и в чужбина; на показ и разпространение чрез целеви културни страници в Интернет.

✚ Осигуряване на съвременни условия за реализиране на качествен образователен процес по изкуство и култура.

✚ Задълбочаване процеса на взаимно обуславяне на учебните програми с конкретните задачи в културните институти, с цел повишаване степента на реализация на кадрите на българското образование в училищата по изкуствата и културата.

✚ Разширяване полето за реализация на подготвените творчески кадри чрез утвърждаване на нови форми за подпомагане творчески иновации и инициативи

Целите на политиката се осъществяват чрез осем програми:

- 1800.02.01 Бюджетна програма "Национален фонд "Култура"
- 1800.02.02 Бюджетна програма "Филмово изкуство"
- 1800.02.03 Бюджетна програма "Сценични изкуства"
- 1800.02.04 Бюджетна програма "Фестивали, конкурси, събития и чествания"
- 1800.02.05 Бюджетна програма "Авторско право и сродните му права"
- 1800.02.06 Бюджетна програма "Подпомагане развитието на българската култура и изкуства, на българския книжен сектор, библиотеки и читалища"

1800.02.07	Бюджетна програма "Популяризиране на българската култура в чужбина"
1800.02.08	Бюджетна програма "Обучение на кадри в областта на изкуството и културата"

Полза/ефект за обществото от провежданата политика (не е приложимо за функционалните области) и/или очакваните резултати от изпълняваните задачи в съответната функционална област

Изпълнението на политиката осигурява по-висококачествен продукт и услуги за обществото. От една страна, популяризирането на българската култура в чужбина ще допринесе за укрепване на самочувствието на българските граждани за нейната значимост и за нейната равнопоставеност сред другите култури. От друга страна, межкултурният диалог и включването на българските граждани в разнообразни международни проекти ще им позволи да разберат ролята на културата за изграждането на по-приобщаващ и по-справедлив Европейски съюз, (респективно свят), тъй като тя заема челно място сред факторите, които най-лесно могат да създадат усещане за общност.

Взаимоотношения с други институции, допринасящи за изпълнение на политиката

- Народно събрание;
- Министерски съвет;
- Министерство на външните работи;
- Министерство на финансите;
- Министерство на вътрешните работи;
- Министерство на образованието и науката;
- Министерство на околната среда и водите;
- Министерство на младежта и спорта;
- Министерство на икономиката, енергетиката и туризма;
- Министерство на регионалното развитие;
- Министерство на труда и социалната политика;
- Съвет за електронни медии;
- Национален съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси към МС;
- Национално сдружение на общините в Република България;
- Агенция „Митници”; Гранична полиция;

- Прокуратура на Република България;
- Културни институти и творчески организации;
- Културни институти към посолствата на чужди държави в България.

Показатели за полза/ефект и целеви стойности

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ				
Ползи/ефекти:		Целева стойност		
Показатели за изпълнение	Мерна единица	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
Област на политика АСБП: "Политика в областта на създаване и популяризиране на съвременно изкуство в страната и в чужбина и достъп до качествено художествено образование"				
1. Подкрепа на производството на български филми	брой	54	60	60
2. Популяризиране на българското кино чрез участия в международни фестивали	брой	60	60	60
3. Подкрепа на проекти в областта на литературно наследство, книгоиздаване и попълване фондовете на обществените библиотеки	брой	200	220	230
4. Брой проекти за творческа дейност в народните читалище, включително и за опазване на нематериалното културно наследство	брой	15	20	25

IV. ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ НА ПРОЕКТОБЮДЖЕТА ЗА 2023 Г. И АКТУАЛИЗИРАНАТА ПРОГНОЗА ЗА 2024 И 2025 Г.

Описание на приходите

ПРИХОДИ (в хил. лв.)	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
Общо приходи:	33 000	33 000	33 000
Данъчни приходи			
Неданъчни приходи	33 900	33 900	33 900
Приходи и доходи от собственост	32 300	32 300	32 300
Приходи от държавни такси	500	500	500
Глоби, санкции и наказателни лихви	1 100	1 100	1 100
Други	150	150	150
Внесени ДДС и други данъци върху продажбите	-1 050	-1 050	-1 050

Министерство на културата реализира само неданъчни приходи. С най-голям относителен дял в общия обем на приходите в системата на министерството са приходите и доходи от собственост. В намаление на прихода се предвиждат внесени ДДС, внесени данък върху приходите от стопанска дейност на бюджетните организации, съгласно ЗКПО.

Описание на разходите в хил. лв.

Код	ОБЛАСТИ НА ПОЛИТИКИ/ФУНКЦИОНАЛНИ ОБЛАСТИ И БЮДЖЕТНИ ПРОГРАМИ	Консолидирани разходи			Ведомствени разходи			Администрирани разходи		
		Общо разходи	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо ведомствени	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо администрирани	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС
	отчет 2021 (в хил. лева)									
1800.00.00	Общо разходи	275 371,8	268 537,2	6 834,6	217 056,5	216 031,6	1 024,9	58 315,3	52 505,6	5 809,7
1800.01.00	Политика в областта на опазване на движимото и недвижимо кутурно наследство	24 412,9	20 262,1	4 150,8	19 551,3	19 110,9	440,4	4 861,6	1 151,2	3 710,4
1800.01.01	Бюджетна програма „Опазване на недвижимо кутурно наследство“	7 123,3	3 757,0	3 366,3	2 915,0	2 612,0	303,0	4 208,3	1 145,0	3 063,3
1800.01.02	Бюджетна програма „Опазване и представяне на движимо кутурно наследство и визуалните изкуства“	17 289,6	16 505,1	784,5	16 636,3	16 498,9	137,4	653,3	6,2	647,1
1800.02.00	Политика в областта на създаване и популяризиране на съвременно изкуство в страната и в чужбина и достъп до качествено художествено образование	245 476,0	242 792,2	2 683,8	192 022,3	191 437,8	584,5	53 453,7	51 354,4	2 099,3
1800.02.01	Бюджетна програма „Национален фонд „Култура“	24 557,2	23 224,9	1 332,3	463,5	410,0	53,5	24 093,7	22 814,9	1 278,8
1800.02.02	Бюджетна програма „Филмово изкуство“	23 166,5	23 146,2	20,3	977,0	956,7	20,3	22 189,5	22 189,5	0,0
1800.02.03	Бюджетна програма „Сценични изкуства“	127 165,4	127 085,2	80,2	126 192,3	126 137,1	55,2	973,1	948,1	25,0
1800.02.04	Бюджетна програма „Фестивали, конкурси, събития и чествания“	1 317,2	1 100,1	217,1	0,0	0,0	0,0	1 317,2	1 100,1	217,1
1800.02.05	Бюджетна програма „Авторско право и сродните му права“	539,5	539,5	0,0	479,8	479,8	0,0	59,7	59,7	0,0
1800.02.06	Бюджетна програма „Подпомагане развитието на българската култура и изкуства, на българския книжен сектор, библиотеки и читалища“	8 849,8	8 271,4	578,4	5 253,8	5 253,8	0,0	3 596,0	3 017,6	578,4
1800.02.07	Бюджетна програма „Популяризиране на българската култура в чужбина“	4 084,1	4 039,4	44,7	4 018,7	3 974,0	44,7	65,4	65,4	0,0
1800.02.08	Бюджетна програма „Обучение на кадри в областта на изкуството и културата“	55 796,3	55 385,5	410,8	54 637,2	54 226,4	410,8	1 159,1	1 159,1	0,0
1800.03.00	Бюджетна програма „Администрация“	5 482,9	5 482,9	0,0	5 482,9	5 482,9	0,0	0,0	0,0	0,0

Код	ОБЛАСТИ НА ПОЛИТИКИ/ФУНКЦИОНАЛНИ ОБЛАСТИ И БЮДЖЕТНИ ПРОГРАМИ	Консолидирани разходи			Ведомствени разходи			Администрирани разходи		
		Общо разходи	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо ведомствени	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо администрирани	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС
	отчет 2022 (в хил. лева)									
1800.00.00	Общо разходи	348 094,8	330 642,1	17 452,7	285 154,9	283 937,8	1 217,1	62 939,9	46 704,3	16 235,6
1800.01.00	Политика в областта на опазване на движимото и недвижимо кутурно наследство	41 009,9	29 957,0	11 052,9	27 091,0	26 846,2	244,8	13 918,9	3 110,8	10 808,1
1800.01.01	Бюджетна програма „Опазване на недвижимо кутурно наследство“	14 299,0	5 526,2	8 772,8	3 389,6	3 339,8	49,8	10 909,4	2 186,4	8 723,0
1800.01.02	Бюджетна програма „Опазване и представяне на движимо кутурно наследство и визуалните изкуства“	26 710,9	24 430,8	2 280,1	23 701,4	23 506,4	195,0	3 009,5	924,4	2 085,1
1800.02.00	Политика в областта на създаване и популяризиране на съвременно изкуство в страната и в чужбина и достъп до качествено художествено образование	300 749,7	294 349,9	6 399,8	251 728,7	250 756,4	972,3	49 021,0	43 593,5	5 427,5
1800.02.01	Бюджетна програма „Национален фонд „Култура“	37 811,5	34 450,0	3 361,5	1 000,3	881,2	119,1	36 811,2	33 568,8	3 242,4
1800.02.02	Бюджетна програма „Филмово изкуство“	1 172,3	1 069,8	102,5	1 742,0	1 639,5	102,5	-569,7	-569,7	0,0
1800.02.03	Бюджетна програма „Сценични изкуства“	176 474,0	176 179,5	294,5	174 618,7	174 370,5	248,2	1 855,3	1 809,0	46,3
1800.02.04	Бюджетна програма „Фестивали, конкурси, събития и чествания“	5 165,3	3 808,4	1 356,9	0,0	0,0	0,0	5 165,3	3 808,4	1 356,9
1800.02.05	Бюджетна програма „Авторско право и сродните му права“	619,6	619,6	0,0	556,0	556,0	0,0	63,6	63,6	0,0
1800.02.06	Бюджетна програма „Подпомагане развитието на българската култура и изкуства, на българския книжен сектор, библиотеки и читалища“	10 240,6	9 458,7	781,9	6 222,1	6 222,1	0,0	4 018,5	3 236,6	781,9
1800.02.07	Бюджетна програма „Популяризиране на българската култура в чужбина“	5 324,4	5 324,4	0,0	5 261,4	5 261,4	0,0	63,0	63,0	0,0
1800.02.08	Бюджетна програма „Обучение на кадри в областта на изкуството и културата“	63 942,0	63 439,5	502,5	62 328,2	61 825,7	502,5	1 613,8	1 613,8	0,0
1800.03.00	Бюджетна програма „Администрация“	6 335,2	6 335,2	0,0	6 335,2	6 335,2	0,0	0,0	0,0	0,0

Код	ОБЛАСТИ НА ПОЛИТИКИ/ФУНКЦИОНАЛНИ ОБЛАСТИ И БЮДЖЕТНИ ПРОГРАМИ	Консолидирани разходи			Ведомствени разходи			Администрирани разходи		
		Общо разходи	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо ведомствени	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо администрирани	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС
	(Проект за 2023 г.) (в хил. лева)									
1800.00.00	Общо разходи	353 818,0	353 818,0	0,0	273 732,9	273 732,9	0,0	80 085,1	80 085,1	0,0
1800.01.00	Политика в областта на опазване на движимото и недвижимото културно наследство	43 713,8	43 713,8	0,0	28 436,3	28 436,3	0,0	15 277,5	15 277,5	0,0
1800.01.01	Бюджетна програма „Опазване на недвижимото културно наследство“	19 054,8	19 054,8	0,0	6 822,1	6 822,1	0,0	12 232,7	12 232,7	0,0
1800.01.02	Бюджетна програма „Опазване и представяне на движимото културно наследство и визуалните изкуства“	24 659,0	24 659,0	0,0	21 614,2	21 614,2	0,0	3 044,8	3 044,8	0,0
1800.02.00	Политика в областта на създаване и популяризиране на съвременно изкуство в страната и в чужбина и достъп до качествено художествено образование	301 092,0	301 092,0	0,0	236 284,4	236 284,4	0,0	64 807,6	64 807,6	0,0
1800.02.01	Бюджетна програма „Национален фонд „Култура“	7 818,0	7 818,0	0,0	712,8	712,8	0,0	7 105,2	7 105,2	0,0
1800.02.02	Бюджетна програма „Филмово изкуство“	38 518,8	38 518,8	0,0	1 721,0	1 721,0	0,0	36 797,8	36 797,8	0,0
1800.02.03	Бюджетна програма „Сценични изкуства“	157 483,6	157 483,6	0,0	146 732,9	146 732,9	0,0	10 750,7	10 750,7	0,0
1800.02.04	Бюджетна програма „Фестивали, конкурси, събития и чествания“	7 542,5	7 542,5	0,0	3 182,5	3 182,5	0,0	4 360,0	4 360,0	0,0
1800.02.05	Бюджетна програма „Авторско право и сродните му права“	577,8	577,8	0,0	519,8	519,8	0,0	58,0	58,0	0,0
1800.02.06	Бюджетна програма „Подпомагане развитието на българската култура и изкуства, на българския книжен сектор, библиотеки и читалища“	11 684,8	11 684,8	0,0	6 522,5	6 522,5	0,0	5 162,3	5 162,3	0,0
1800.02.07	Бюджетна програма „Популяризиране на българската култура в чужбина“	6 260,4	6 260,4	0,0	6 195,2	6 195,2	0,0	65,2	65,2	0,0
1800.02.08	Бюджетна програма „Обучение на кадри в областта на изкуството и културата“	71 206,1	71 206,1	0,0	70 697,7	70 697,7	0,0	508,4	508,4	0,0
1800.03.00	Бюджетна програма „Администрация“	9 012,2	9 012,2	0,0	9 012,2	9 012,2	0,0	0,0	0,0	0,0

Код	ОБЛАСТИ НА ПОЛИТИКИ/ФУНКЦИОНАЛНИ ОБЛАСТИ И БЮДЖЕТНИ ПРОГРАМИ	Консолидирани разходи			Ведомствени разходи			Администрирани разходи		
		Общо разходи	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо ведомствени	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо администрирани	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС
	(Прогноза за 2024 г.) (в хил. лева)									
1800.00.00	Общо разходи	358 973,8	358 973,8	0,0	279 150,8	279 150,8	0,0	79 823,0	79 823,0	0,0
1800.01.00	Политика в областта на опазване на движимото и недвижимото културно наследство	43 735,1	43 735,1	0,0	28 457,6	28 457,6	0,0	15 277,5	15 277,5	0,0
1800.01.01	Бюджетна програма „Опазване на недвижимото културно наследство“	19 788,6	19 788,6	0,0	7 555,9	7 555,9	0,0	12 232,7	12 232,7	0,0
1800.01.02	Бюджетна програма „Опазване и представяне на движимото културно наследство и визуалните изкуства“	23 946,5	23 946,5	0,0	20 901,7	20 901,7	0,0	3 044,8	3 044,8	0,0
1800.02.00	Политика в областта на създаване и популяризиране на съвременно изкуство в страната и в чужбина и достъп до качествено художествено образование	305 632,2	305 632,2	0,0	241 086,7	241 086,7	0,0	64 545,5	64 545,5	0,0
1800.02.01	Бюджетна програма „Национален фонд „Култура“	8 329,0	8 329,0	0,0	1 223,8	1 223,8	0,0	7 105,2	7 105,2	0,0
1800.02.02	Бюджетна програма „Филмово изкуство“	38 699,9	38 699,9	0,0	1 902,1	1 902,1	0,0	36 797,8	36 797,8	0,0
1800.02.03	Бюджетна програма „Сценични изкуства“	156 582,1	156 582,1	0,0	145 831,4	145 831,4	0,0	10 750,7	10 750,7	0,0
1800.02.04	Бюджетна програма „Фестивали, конкурси, събития и чествания“	7 542,5	7 542,5	0,0	3 182,5	3 182,5	0,0	4 360,0	4 360,0	0,0
1800.02.05	Бюджетна програма „Авторско право и сродните му права“	577,8	577,8	0,0	519,8	519,8	0,0	58,0	58,0	0,0
1800.02.06	Бюджетна програма „Подпомагане развитието на българската култура и изкуства, на българския книжен сектор, библиотеки и читалища“	12 041,5	12 041,5	0,0	7 141,3	7 141,3	0,0	4 900,2	4 900,2	0,0
1800.02.07	Бюджетна програма „Популяризиране на българската култура в чужбина“	6 216,5	6 216,5	0,0	6 151,3	6 151,3	0,0	65,2	65,2	0,0
1800.02.08	Бюджетна програма „Обучение на кадри в областта на изкуството и културата“	75 642,9	75 642,9	0,0	75 134,5	75 134,5	0,0	508,4	508,4	0,0
1800.03.00	Бюджетна програма „Администрация“	9 606,5	9 606,5	0,0	9 606,5	9 606,5	0,0	0,0	0,0	0,0

Код	ОБЛАСТИ НА ПОЛИТИКИ/ФУНКЦИОНАЛНИ ОБЛАСТИ И БЮДЖЕТНИ ПРОГРАМИ	Консолидирани разходи			Ведомствени разходи			Административни разходи		
		Общо разходи	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо ведомствени	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо административни	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС
	(Прогноза за 2025 г.) (в хил. лева)									
1800.00.00	Общо разходи	366 869,8	366 869,8	0,0	287 100,9	287 100,9	0,0	79 768,9	79 768,9	0,0
1800.01.00	Политика в областта на опазване на движимото и недвижимо кутурно наследство	43 735,1	43 735,1	0,0	28 457,6	28 457,6	0,0	15 277,5	15 277,5	0,0
1800.01.01	Бюджетна програма „Опазване на недвижимо кутурно наследство“	19 788,6	19 788,6	0,0	7 555,9	7 555,9	0,0	12 232,7	12 232,7	0,0
1800.01.02	Бюджетна програма „Опазване и представяне на движимо кутурно наследство и визуалните изкуства“	23 946,5	23 946,5	0,0	20 901,7	20 901,7	0,0	3 044,8	3 044,8	0,0
1800.02.00	Политика в областта на създаване и популяризиране на съвременно изкуство в страната и в чужбина и достъп до качествено художествено образование	313 489,4	313 489,4	0,0	248 998,0	248 998,0	0,0	64 491,4	64 491,4	0,0
1800.02.01	Бюджетна програма „Национален фонд „Култура“	8 329,0	8 329,0	0,0	1 223,8	1 223,8	0,0	7 105,2	7 105,2	0,0
1800.02.02	Бюджетна програма „Филмово изкуство“	38 699,9	38 699,9	0,0	1 902,1	1 902,1	0,0	36 797,8	36 797,8	0,0
1800.02.03	Бюджетна програма „Сценични изкуства“	157 317,3	157 317,3	0,0	146 566,6	146 566,6	0,0	10 750,7	10 750,7	0,0
1800.02.04	Бюджетна програма „Фестивали, конкурси, събития и чествания“	7 542,5	7 542,5	0,0	3 182,5	3 182,5	0,0	4 360,0	4 360,0	0,0
1800.02.05	Бюджетна програма „Авторско право и сродните му права“	577,8	577,8	0,0	519,8	519,8	0,0	58,0	58,0	0,0
1800.02.06	Бюджетна програма „Подпомагане развитието на българската култура и изкуства, на българския книжен сектор, библиотеки и читалища“	11 987,4	11 987,4	0,0	7 141,3	7 141,3	0,0	4 846,1	4 846,1	0,0
1800.02.07	Бюджетна програма „Популяризиране на българската култура в чужбина“	6 216,5	6 216,5	0,0	6 151,3	6 151,3	0,0	65,2	65,2	0,0
1800.02.08	Бюджетна програма „Обучение на кадри в областта на изкуството и културата“	82 819,0	82 819,0	0,0	82 310,6	82 310,6	0,0	508,4	508,4	0,0
1800.03.00	Бюджетна програма „Администрация“	9 645,3	9 645,3	0,0	9 645,3	9 645,3	0,0	0,0	0,0	0,0

Описание на финансирането на консолидираните разходи

Финансиране на консолидираните разходи, обхванати в програмния бюджет (хил. лв.)	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
Общо консолидирани разходи:	353 818,0	358 973,8	366 869,8
Общо разчетено финансиране:	353 818,0	358 973,8	366 869,8
Бюджет на ПРБ	353 818,0	358 973,8	366 869,8
Други бюджети и сметки за средства от ЕС, в т.ч. от:			
• Централен бюджет, в т.ч.:			
Държавни инвестиционни заеми			
• Сметки за средства от Европейския съюз (ССЕС на НФ и на ДФЗ)			
• Други програми и инициативи, по които Република България е страна-партньор, за които се прилага режимът на сметките за средства от Европейския съюз			
• Други програми и други донори по бюджета на ПРБ			
• Други бюджетни организации, включени в консолидираната фискална програма			
• Други (в т.ч. и предоставените трансфери с положителен знак)			

V. ОПИСАНИЕ НА БЮДЖЕТНИТЕ ПРОГРАМИ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ ПО ВЕДОМСТВЕНИ И АДМИНИСТРИРАНИ РАЗХОДИ

1800.01.00 ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ОПАЗВАНЕ НА ДВИЖИМОТО И НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

1800.01.01 БЮДЖЕТНА ПРОГРАМА „ОПАЗВАНЕ НА НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО“

ЦЕЛИ НА БЮДЖЕТНАТА ПРОГРАМА

Целите на бюджетната програма отговарят на приоритетите на бюджетната политика в областта на опазване на недвижимото културно наследство. Чрез проучване и анализ на резултатите от дейностите в сектора, са изведени проблемните области и са набелязани мерки за тяхното решаване, свързани с осигуряване на необходимото финансиране за подпомагане, провеждането на добре планирани и ефективни археологически проучвания, навременни консервационно-реставрационни дейности по недвижимите културни ценности и редовен мониторинг, с цел тяхното опазване и съхранение.

Бюджетната програма включва дейности, изпълнявани от дирекция „Културно наследство, музеи и изобразителни изкуства“, Главна дирекция „Инспекторат за опазване на културното наследство“, НИНКН и държавни културни институти в областта на културното наследство, второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на културата.

ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ ПО ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВА СТОЙНОСТ				
1800.01.01.Бюджетна програма „ОПАЗВАНЕ НА НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО“ (класификационен код и наименование на бюджетната програма)	Целева стойност			
Показатели за изпълнение	Мерна единица	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
1. Провеждане на редовни археологически проучвания и съпътстваща теренна консервация	Брой финансирани проекти	106	106	107
2. Консервация и реставрация на недвижими културни ценности	Брой финансирани проекти	45	45	46
3. Консервация и реставрация на археологически недвижими културни ценности	Брой финансирани проекти	5	5	6
4. Дейности по мониторинг състоянието на недвижими културни ценности	Брой финансирани проекти	3	3	3
5. Издадени заповеди за деклариране, предоставяне или актуализиране на статут на недвижими културни ценности	Брой	45	45	45
6. Национално участие във Венецианското биенале по архитектура	Брой	Участие	Подготовка	Участие

ВЪНШНИ ФАКТОРИ, КОИТО МОГАТ ДА ОКАЖАТ ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ПОСТИГАНЕТО НА ЦЕЛИТЕ НА ПРОГРАМАТА

Позитивни въздействия:

- Активизиране на участието в процеса на опазване на недвижимите културни ценности на държавните институти и собственици, концесионери и ползватели на недвижими културни ценности; органи на местната власт; централни ведомства; университети и научни институции; музеи; граждански сдружения; физически и юридически лица.

Негативни явления:

- Общ фактор, оказващ негативно въздействие върху опазването, консервацията и реставрацията на недвижими културни ценности, археологическите проучвания и теренната консервация е ограниченото финансиране на тези дейности, както и липсата на кадрови ресурс и на ефективни механизми за рефинансиране на специализирани дейности по опазване от постъпленията от културен туризъм и другите културни индустрии, свързани с различните форми на ползване на недвижимото културно наследство.

- Основни фактори, които влияят неблагоприятно върху изготвянето на задания и планове за опазване и управление /ПОУ/ на недвижимите културни ценности е финансирането и кадровия ресурс. Съществува сериозен недостиг на експерти, които да обезпечават тази дейност. Необходимо е провеждане на обучение по изработка на ПОУ, както за държавни служители, така и за специалисти по чл. 165 от ЗКН, членове на БНК на ИКОМОС, КАБ и др., както и създаване на условия за увеличаване на квалификацията и повишаване качеството на работа на всички участници в процесите по консервация, реставрация и опазване на недвижимото културно наследство.

- Негативно влияние върху обекти световно наследство, намиращи се на територията на Република България, оказва липсата на специализирани звена в отговорните институции - Министерство на културата и НИНКН, които да обезпечат тази дейност и да работят за опазване на световното наследство.

- Независимо от ежегодните изменения и допълнения по конкретни теми на Закона за културното наследство, приет през 2009 г., практиката по прилагането му и развитието на теорията на опазването налагат изготвянето на цялостен проект на ЗИД на ЗКН, както и актуализиране на подзаконовата нормативна уредба. Не са въведени разпоредби за извършване на оценки за въздействие върху недвижимото културно наследство, за условията и реда на тяхното изпълнение (обхват, обем, степен на намеса на проектите, които подлежат на оценка, изисквания към лицата, които ще я извършват), липсва. По отношение на двойната съгласувателна процедура по чл. 84 от ЗКН, липсата на установен ред с поднормативен акт е пропуск в законодателството и е довело до сложна, тежка и тромава съгласувателна процедура, което затруднява служителите от администрацията, възложители и инвеститори и влошава условията за опазване на недвижимото културно наследство (НКН).

ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАЛИЧНОСТТА И КАЧЕСТВОТО НА ДАННИТЕ

- Данни от водения в Министерство на културата Регистър на музеите.
- Информация от НСИ, която се обработва ежегодно през месец май на следващата календарна година, което я прави неизползваема за целите на отчета.
- Данни от собствени проучвания въз основа на информацията по проведените програми за финансиране и процедури по предоставяне на статут и териториално-устройствена защита.
- Данни от проучвания на Министерство на културата след проведени конкурсни сесии за финансиране на дейности по консервация и реставрация на недвижими културни ценности, теренни археологически проучвания и теренна консервация.

ПРЕДОСТАВЯНИ ПО ПРОГРАМАТА ПРОДУКТИ/УСЛУГИ

1. Методическо ръководство в областта на опазването на недвижимите културни ценности.

Дейности за предоставяне на продукта/услугата:

- Усъвършенстване на законодателството в областта на недвижимото културно наследство.
- Усъвършенстване на подходите на управление на културните ценности чрез разширяване участието на професионалните и творческите организации, местните власти, бизнеса и гражданското общество при формирането на решения и реализирането на конкретни програми и проекти в процеса на развитие и финансиране на специализираните дейности по опазване.
- Оказване на методическо съдействие на музеи, органи на местната власт, университети, други институции и частни лица по отношение прилагането на нормативната уредба в областта на опазване на недвижимото културно наследство.
- Експертна и методическа дейност за защита на недвижимото културно наследство в процеса на устройствено планиране и инвестиционно проектиране и повишаване качеството на средата чрез неговото интегриране;

2. Ангажименти по чл. 14, т. 14 от Закона за културното наследство.

Дейности за предоставяне на продукта/услугата:

- В изпълнение на разпоредбите на чл. 14, т. 14 от Закона за културното наследство, министърът на културата упражнява правото на изключителна държавна и публична държавна собственост върху културните ценности. На основание на тази разпоредба е в ход процедура по актуването на недвижими културни ценности – публична държавна собственост. В частта ведомствени разходи по програмата за издръжка са предвидени разходи за финансиране на дейностите, свързани с управлението на тези имоти, а именно – текуща поддръжка, аварийно укрепване, консервация и реставрация и др.

3. Дигитализация на недвижимото културно наследство и създаване на публични регистри в НИНКН;

Дейности за предоставяне на продукта/услугата:

- Поддържане на Националния регистър на недвижимите културни ценности;
- Създаване и поддържане на архив на недвижимите културни ценности;

4. Опазване на недвижимото културно наследство.

Дейности за предоставяне на продукта/услугата:

- Организиране на ежегодна сесия за предоставяне на целева финансова подкрепа за теренни археологически проучвания и теренна консервация и провеждането ѝ по утвърдени правила;
- Организиране на ежегодна сесия за предоставяне на целева финансова подкрепа в областта на консервацията и реставрацията на недвижимите културни ценности и провеждането ѝ по утвърдени правила;
- Стимулиране на дейностите, свързани с осъществяване на мониторинг и контрол на състоянието на недвижимите културни ценности от страна на всички участници в националната система на опазване;
- Дейности по предоставяне на статут, режими за опазване, граници и териториален обхват, и осигуряване на териториалноустройствена защита на недвижимото културно наследство;
- Дейности по съгласуване на искания за намеси в защитени територии, инвестиционни проекти, издаване на разрешения за извършване на редовни археологически проучвания, контрол и др.;
- Дейности по изработване/възлагане на задания и проекти на планове за опазване и управление на недвижими културни ценности, вписани в Списъка на ЮНЕСКО за световното

културно и природно наследство или в Индикативната листа на Република България и на археологическите резервати;

- Дейности по изготвяне на номинационни досиета за вписване в Списъка на световното наследство на: пещера „Магурата“ със скални рисунки от бронзовата епоха; сериен обект „Граници на римската империя – Дунавски Лимес в България“ – част от проекта „Граници на римската империя“; сериен обект „Царският некропол на тракийския град Севтополис – разширение на Казанлъшка тракийска гробница“; Тракийска гробница при с. Александрово.

- Дейности по актуализация на Индикативната листа на Република България на културните и природни ценности, включваща недвижими културни ценности, които държавата преценява като притежаващи потенциал за вписване в Списъка на световното наследство - попълване на актуални формуляри за включените вече в Индикативната листа недвижими културни ценности и подготовка за включване на нови обекти;

- Възлагане, изготвяне на предписания за опазване на всички архитектурно-строителни, художествени и археологически недвижими културни ценности в границите на обекта на световното наследство Старинен град Несебър и изготвяне на техническо ръководство за консервация, реставрация и рехабилитация на тези ценности. Провеждане на редовни археологически проучвания – подводни и на територията на обекта (Изисква се във връзка с изготвянето на проект на План за опазване и управление на Старинен град Несебър).

5. Дейности и инициативи, свързани с опазване, изучаване и популяризиране на недвижимото културно наследство в страната и чужбина

- Организиране на национално участие във Венецианското биенале по архитектура;
- Участието на България в сесиите на Комитета за световно наследство;
- Участие в ежегодните Национални археологически конференции, организирани от Националния археологически институт с музей, при БАН, в сътрудничество с различни музеи в страната, чрез връчване на наградата „Златен грифон“ за научни постижения в областта на българската археологическа наука.

- Изплащане на членски внос към European Heritage Heads Forum;
- Плащане на доброволна вноска към ЮНЕСКО;
- Обучения по консервация и реставрация на недвижими културни ценности;

ОРГАНИЗАЦИОННИ СТРУКТУРИ, УЧАСТВАЩИ В ПРОГРАМАТА

В програмата участва дирекция „Културно наследство, музеи и изобразителни изкуства“, Национален институт за недвижимо културно наследство, второстепенни разпоредители с бюджет.

ОТГОВОРНОСТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Министърът на културата, ресорен заместник-министър, директор на дирекция „Културно наследство, музеи и изобразителни изкуства“, Главен директор на Главна дирекция „Инспекторат за опазване на културното наследство“ и директор на Национален институт за недвижимо културно наследство.

ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ СРЕДСТВА ПО ПРОГРАМАТА

1. Разходи за предоставяне на целева финансова подкрепа за теренни археологически проучвания (ТАП) и съпътстваща теренна консервация

Ежегодното финансиране на проекти за теренни археологически проучвания и теренна консервация показва, че необходимите средства за дейността надхвърлят отпусканите такива. През 2020 г., общата сума на заявените средства по проектите надхвърля с 1 035 513,74 лв. предвидените за годината, през 2021 г. – с 1 039 625,32 лв., а през 2022 г. – с 1 702 892,92 лв. Средствата по ТАП и ТК ежегодно се усвояват почти без остатък.

С влизане в сила на нови Правила за предоставяне на целева финансова подкрепа за теренни археологически проучвания и теренна консервация бяха доразвити критериите за подбор на постъпилите проекти, с фокус върху извършването и на теренна консервация на разкритите структури, последваща обработка на находките и своевременното им популяризиране и вкарване в научно обръщение.

Подборът на постъпилите проекти за финансиране се извършва въз основа на следните критерии:

- Научна стойност – аргументирано изложение относно научните постижения, приноси и перспективи за нови научни познания, които се очаква да бъдат постигнати с проучването на конкретния обект, подкрепени от становище на съответната секция при НАИМ-БАН;
- Дългосрочна стратегия за проучване и програма за настоящата година;
- Доказана перспектива (наличие на проекти, финансиране на проекти и дейности, реализирани етапи и други реални действия) за експониране, социализация и ползване на обекта като ресурс за устойчиво развитие и за нуждите на културния туризъм;

В резултат на ежегодното финансиране по програмата успешно се проучват и съхраняват редица от археологическите резервати, сред които старите български столици – Плиска, Велики Преслав и Царевец (хълма Трапезица). Събрана е важна научна информация за най-ранния солодобивен център в Европа – обект „Провадия Солницата“ и са подновени археологическите проучвания на Варненския халколитен некропол. Без прекъсване продължават разкопките в археологическите резервати „Сборяново“, „Тракийски и античен град Кабиле“ и „Антична и средновековна крепост „Калиакра“, което допринася значително и за поетапната им социализация. Разкрити са неизвестни досега антични и средновековни църковни сгради. Събрана е важна научна информация за акваторията на античните Аполония Понтика (днес Созопол) и Месамбрия (днес Несебър). Освен разкритите структури на място, при проучванията са добити и множество движими находки, които обогатяват музейните фондове.

Наблюдава се и значителен интерес към възможността, която програмата предоставя за финансиране на започващи проекти и проучвания, както и на такива, ползващи съвременни недеструктивни методи за анализ.

Финансирането на програмата ще отговори на нуждата от изготвяне и реализиране на планирани проекти за теренни археологически проучвания и теренна консервация на археологически НКЦ в страната. Едновременно с това, ще се създаде възможност за обезпечаване на възникнала спешна необходимост от финансиране на силно застрашени археологически обекти и такива в аварийно състояние, каквито се констатира ежегодно.

2.1. Администрирани разходи за предоставяне на целева финансова подкрепа в областта на консервацията и реставрацията на недвижимите културни ценности

През последните години се отбелязва рязък скок в общата сума на подадените заявления. Размерът на заявените суми за финансова подкрепа надвишава определения бюджет както следва: за 2020 г. с 6 959 732,72 лв., за 2021 г. с 3 730 854,75 лв. и за 2022 г. с около 6 700 000.00 лв. Поради тази причина предлагаме с бюджетната прогноза за консервационно-реставрационни дейности и опазване на недвижимите културни ценности /НКЦ/, бюджетът да продължи да се увеличава поетапно. Следва да се има предвид, че по тази програма е значителен броят на заявленията за финансиране на неотложни консервационно-реставрационни дейности на голям брой църкви и храмове на различните вероизповедания, музеи и галерии. През последните 3 години се наблюдава и увеличаване броя на проектите, които се ангажират с опазването и социализирането на значими археологически обекти от различни исторически периоди.

В резултат на ежегодните финансираня по програмата са документирани и съхранени редица ценни църковни стенописи. Извършени са ремонтни и консервационно-

реставрационни дейности, както на малки църкви в цялата страна, така и на храмове и манастирски сгради, недвижими културни ценности с огромно значение за националното културно и духовно наследство. Ежегодно се финансират инструменталния мониторинг на опасни геоложки процеси в района на Исторически резерват „Калиакра“, инструменталния мониторинг на пукнатини, засягащи устойчивостта на Мадарския конник, сеизмичния мониторинг на Рилската Света Обител и Скалните църкви, с. Иваново, недвижими културни ценности от световно значение, включени в списъка на ЮНЕСКО. През 2022 г. е отпусната финансова подкрепа за Изпълнение на дейности във връзка с мониторинг на състоянието на галерията със скалните рисунки в пещера „Магурата“.

По програмата са осигурени средства за консервационно-реставрационни дейности и ремонти на покриви и фасади на училищни, музейни, читалищни сгради и галерии. Такива са: ОУ "Христо Смирненски", гр. Пазарджик, Къща-музей „Васил Левски“, с. Батулци, Къщата музей „Панчо Владигеров“, гр. София, сградата на „Националната Априловска гимназия“ и „Националния музей на образованието“, гр. Габрово – съгласно чл. 2 от Правилата (във връзка със спешна необходимост), Консервационно-реставрационни дейности, обезопасяване и осигуряване на временен посетителски достъп – Монумент „Бузлуджа“, гр. Шипка. Важно е да отбележим, че са финансирани проекти и реализации за сгради архитектурно-строителни недвижими културни ценности частна собственост, които често са в крайно критично състояние, поради невъзможността на собствениците им да се грижат за тях. Сред финансово подпомогнатите са и сгради - НКЦ, попадащи в границите на архитектурно-исторически резервати като Старинен град Несебър и Копривщица.

Консервационно-реставрационните дейности са извършени и на археологически обекти, сред които са: Аварийна консервация на Турска баня, гр. Оряхово, Аварийни консервационно-реставрационни дейности на праисторически солодобивен и градски център Провадия-Солницата, землището на гр. Провадия и Средновековен град "Червен" - Църква № 16.

Във връзка с по-късното приемане на Държавния бюджет за 2022 г. е констатирано забавяне в обявяването на сесията за целево финансиране, провеждането ѝ и съответно сключването на договори за финансиране на обекти в областта на консервацията и реставрацията на недвижими културни ценности. Това доведе до сключването на 34 бр. допълнителни споразумения с цел удължаване срока за изпълнение на финансираните дейности. С оглед предвидимост на бюджетирането и с цел да бъдат отстранени недостатъци и несъвършенства при сега съществуващия административен процес, Министерството на културата разработва нови правила за избор на обекти и определяне на дейности за предоставяне на целева финансова подкрепа в областта на консервацията и реставрацията. С

новите правила се предвижда кандидатстване под условие за следващата година, което ще даде до залагане в проектобюджета на реално необходимата сума по програмата. През 2022 г. от постъпилите 104 бр. заявления, 51 бр. са с неизрядно подадена документация. За да бъде намален броя на неизрядно подадени документи, в новия административен акт ще бъде указан срок за допълнително предоставяне на пропуснати документи в процедурата. Това от своя страна ще предизвика необходимост от осигуряване на по-голям финансов ресурс.

Влошаващото се състояние на недвижимите културни ценности, ограничените финансови възможности на собствениците и ползвателите, публикациите в медиите и високата обществена чувствителност към опазването на културното наследство и по-голямата разгласа за възможностите за кандидатстване доведе до значителен ръст на подаваните заявления и общия размер на исканите средства от страна на общини, манастири, църковни настоятелства, културни институти, етажна собственост, юридически и физически лица. Променените обществено-икономически и политически условия доведоха и до значително повишение на цените на материалите при изпълнение на консервационно-реставрационни и строителни дейности по обектите недвижими културни ценности, което изисква и актуализиране на средствата за финансирането им.

2.2. Ведомствени разходи за консервация и реставрация на обекти недвижими културни ценности, предоставени за управление на МК или второстепенни разпоредители с бюджет, включително археологически недвижими културни ценности, тяхното укрепване, изграждане на защитни покрития, експониране и социализация.

През последните години е констатирана необходимост от разрешаването на един съществен проблем при формулиране на бюджета за консервационно-реставрационни работи за опазване на културните ценности. При определяне на бюджета за разходи по Програмата в тази графа попадат два типа обекти: от една страна, такива за които има издаден акт за държавна собственост и управлявани от Министерство на културата и от друга страна, обекти собственост на други институции, музеи, физически и юридически лица. Съгласно *Правила за предоставяне на финансова подкрепа чрез бюджета на Министерството на културата за дейности по опазване, представяне, консервация и реставрация на обекти със статут на недвижими културни ценности* изборът на обекти става на конкурсен принцип. При провеждане на комисиите за избор на обекти от общата сума се предвиждат средства по дейности, предвидени за извършване по обекти собственост на МК, с което се намалява общият бюджет на конкурсната програма, подвеждат се заявителите и се създава впечатление за непрозрачност в разпределянето на средствата.

Практиката показва, че е необходимо да бъде направено разграничение между проекти за обекти, които са предоставени за управление на Министерство на културата и проектни предложения, които постъпват от други институции, музеи, физически и юридически лица.

Част от предвидените общи ведомствени разходи Министерството на културата предлага да бъдат заложили за няколко важни и емблематични обекта, недвижими културни ценности, с предоставени права за управление на Министерство на културата:

- Остров „Св. Св. Кирик и Юлита“, гр. Созопол - Групова археологическа, архитектурна и историческа недвижима културна ценност, с категория „национално значение“.

- За подготовка на изграждането на Център на изкуствата на остров „Св. Св. Кирик и Юлита“, гр. Созопол:

През 2021 г. Министерството на културата започна проучвателна дейности за реализацията на международен проект: „Изграждане на Център на изкуствата на остров „Св. Св. Кирик и Юлита“, град Созопол. С неговата реализация се цели да се осигури необходимата инфраструктура за популяризиране на културното наследство и различните изкуства, както и за разширяване на международния обмен. На 14 декември 2022 г. министърът на културата и посланикът на Френската република в София подписа Декларация за намерение между правителството на Република България и правителството на Френската република във връзка с проекта за създаване на Центъра на изкуствата на о-в „Св. св. Кирик и Юлита“, гр. Созопол, Република България.

Центърът на изкуствата ще предлага съвременна визия за бъдещето на изкуствата и културното наследство.

- Във връзка с реализирането на проекта предстои изготвяне на стратегическа визия за Центъра, етапи на неговото създаване и сключване на договор за реализиране на предпроектното проучване;

- Реализиране на изготвено техническо задание за „Изработване на проект за временно конструктивно укрепване на сградата на бившето военноморско училище“:

Началото на 2023 г. Техническият проект е съгласуван по реда на Закона за културното наследство, със становище № СТ-84-469/17.01.2023 г. Преди неговото възлагане по реда на ЗОП, първо трябва да се изработи проект за конструктивно укрепване, който да бъде приет по съответния ред. След одобряването на проекта за конструктивно укрепване, поради аварийното състояние в което се намира сградата е необходимо да се извърши временното ѝ укрепване.

Проучване на археологическите структури под вода и на сушата, КРР на разкритите археологическите структури, с цел тяхното експониране и социализиране:

Предвид необходимостта от изработване на цялостна визия за опазване и социализация на острова „Св. Кирик и Юлита“ и във връзка с реализирането на дейностите по създаване на Център на изкуствата е необходимо провеждането на теренни археологически проучвания на острова и под водата около него и тяхното адекватно експониране, с цел допълване на визията за Център на изкуствата.

За провеждането на подводните проучвания през 2022 г. бе сключен три-годишен договор (№ РД11-00-240/24.11.2022 г.) между Министерство на културата и ЦПА, за общата сума от 913 000 лв., като първият етап от проучването бе реализиран в края на 2022 г. и за него е изразходена сумата от 352 951 лв.

Предстои изготвяне на визия и прецизиране на начина експониране на разкритите археологически структури, с цел завършване на цялостния облик на острова като културно средище. През 2023 г. е необходимо на първо време да се изработи проект за КРР в зоните непосредствено около бившето военноморско училище, с цел защита на разкритите археологически структури в близост до него, но и не възпрепятстването на изпълнението на конструктивно укрепване на сградата и техническия проект за нея.

- **„Тракийска гробница със стенописи“, м. Рошавата чука, с. Александрово, общ. Хасково – недвижима културна ценност, с категория „национално значение“, вписана през 2004 г. в Индикативната листа за културното и природното наследство на Република България:**

- През 2019-2020 г. Министерство на културата финансира недеструктивни изследвания, реализирани по проекти от екип на НАИМ-БАН. В резултата, както и от извършени проверки на място е констатирано, че гробницата е в лошо – аварийно състояние. Предвид статута на обекта и неговата значимост е необходимо да се предприемат аварийни мерки, провеждане на мониторинг и последващи действия за създаване на трайно решение за запазването на Тракийската гробница до с. Александрово. Необходимо е да се предвидят средства за изготвянето на проект за укрепване и консервиране на гробницата, чието реализиране да започне във възможно най-кратки срокове, поради риск от загуба на този уникален паметник на тракийската архитектура и живопис.

- **Крепостни стени на Турско кале – Видин – Единичните архитектурно-строителни недвижими културни ценности, част от емблематичната за България Груповата археологическа недвижима културна ценност /ГАНКЦ/ „Римска късноантична крепост „Бонония“, с категория „национално значение“, и „Крепостта с цитаделата Баба Вида“:**

През 2021 г. по програмата за целева финансова подкрепа в областта на консервацията и реставрацията на недвижимите културни ценности е финансирано изготвяне на проектна документация за: „Консервация, реставрация и аварийно укрепване на част от „Крепостни стени на Турско кале“, а през 2023 г. ще започне реализацията на проекта, под наименованието - „Консервация, реставрация, аварийно укрепване и мерки срещу биологична ерозия“ на обект „Крепостни стени на турското кале - Видин, Неговата обща стойност е 3 036 475,00 лв., като се очаква да бъде реализиран в рамките на две години (2023-2024 г.), т.е. за 2024 г. е необходимо да бъде предвидени половината от средства, включително средства необходими за провеждането на съответните строителен и авторски надзор.

3. Разходи за изготвяне на Планове за опазване и управление (ПОУ) съгласно Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство и Закона за културното наследство

Предвижда се възлагане изготвянето и актуализирането на задания и планове за опазване и управление на следните обекти недвижими културни ценности: „Тракийска гробница при с. Александрово“, „Пещера Магурата със скални рисунки от бронзовата епоха“, вписани в Индикативната листа на Р България и Боянската църква, вписана в Листата на световното наследство.

4. Разходи за изготвяне на Планове за опазване и управление (ПОУ) за археологически резервати

Съгласно изискванията на националното законодателство, се предвижда възлагане изготвянето на ПОУ за археологически резерват „Сборяново“ и актуализиране на вече изготвени задания на археологически резерват „Антична и средновековна крепост „Калиакра“, община Каварна, област Добрич“ и „Ранносредновековен град Плиска, община Каспичан, област Шумен“.

5. Разходи във връзка с ангажиментите по опазване на обект световно наследство „Старинен град – Несебър“

От години страната ни полага усилия в стремежа да съхрани и управлява пълноценно културното наследство на Република България. Усилията са насочени и към по-ефикасно и пълноценно опазване на културните обекти на България с Изключителна Световна Стойност, какъвто е Старинен град Несебър. В тази връзка през 2022 г. се работи усилено по изпълнението на изискванията, поставени в Решение 44 на Комитета за Световно наследство

от 2021 г., като предстои изработване на План за опазване и управление на „Старинен град Несебър“.

Необходимо е възлагане изготвянето на предписания за опазване на всички архитектурно-строителни, художествени и археологически недвижими културни ценности в границите на обекта на световното наследство Старинен град Несебър и изготвяне на техническо ръководство за консервация, реставрация и рехабилитация на тези ценности, План за опазване и управление.

Провеждането на редовни археологически проучвания – подводни и на територията на обекта, както и актуализиране на режимите за опазване на акваторията на Старинен град Несебър, се изискват във връзка с изготвянето на План за опазване и управление.

6. Разходи във връзка с националното участие във Венецианското биенале по архитектура

Участието на архитектурното биенале е сред стратегическите цели на Министерство на културата. Изключително важно за страната е тази основа да бъде надградена и участието в предстоящите му издания да бъде подсигурано. Това ще промени отношението на обществото, както към изкуството като цяло, така и към архитектурата. Общественият разговор за качеството, съвременните тенденции и мястото на България на световната културна и архитектурна сцена са все неща, които именно редовното ни участие ще стимулира. За участие във Венецианското биенале през 2025 г. са изчислени средства на база на предвидените разходи по организацията и участието на страната ни в биеналето през 2023 г. Завишените стойности са мотивирани от необходимостта да се покрие евентуален риск от промяна (увеличение) на цените, което е тенденция през последните месеци.

7. Участието на България в сесиите на Комитета за световно наследство

Участието на страната в сесиите е от изключително значение във връзка с последните решения на КСН отнасящи се до възможността „Старинен град Несебър“ да бъде включен в списъка на обектите на световно наследство в риск. Участието в сесиите подпомага пряко дейността по опазване на всички български обекти вписани в листата на световното културно наследство.

Въз основа на направените разходи при реализиране на предишното посещение от българска страна на 43-тата сесия на Комитета, проведена в Баку през 2019 г., са предвидени средства за следващи участия.

8. Връчване на награди „Златен грифон“ за научни постижения в областта на българската археологическа наука и архитектурни награди в областта на консервацията, реставрацията и адаптацията на недвижимото културно наследство.

Връчването от името на министъра на културата на наградата „Златен грифон“ за научни постижения в областта на българската археологическа наука се превърна в традиционно събитие за провежданите Национални археологически конференции, организирани от Националния археологически институт с музей, при БАН, в сътрудничество с различни музеи и културни институции в страната. Отличието се връчва в различни категории – „млад учен“, „откритие на годината“, „за цялостен принос“ и др., като номинациите се правят и от страна на гилдията. Във връзка с това, министерството е предвидило средства в размер на 10 000 лв. за всяка от предстоящите три години, които да се разходват за изработване на връчваните плакети и огърлия, за да се запази традицията на наградата, която е израз на оценка и признание към професията, както от страна на археологическата гилдия, така и на държавата.

Във връзка с администрирането на програмата за финансова подкрепа в областта на консервацията и реставрацията на обекти недвижимо културно наследство и поддържането на регистър на лицата, които имат право да извършват дейности по консервация и реставрация, Министерство на културата има основание да учреди ежегодни награди за най-добър проект и най-добра реализация на проект в областта на консервацията, реставрацията и адаптацията на недвижимото културно наследство, финансирани по бюджетна програма „Опазване на недвижимото културно наследство“.

Това би допринесло за популяризирането на недвижимото културно наследство в България и до стимулиране на всички участници в процеса на проектиране и реализиране на дейностите по консервация и реставрация на недвижими културни ценности да ги поддържат и опазват в автентичния им вид и да изпълняват качествено предвидените консервационно-реставрационни дейности.

9. Изплащане на членски внос към European Heritage Heads Forum

Форумът обединява ръководители от държавни органи от европейските страни, отговорни за наследството (архитектурно, археологическо наследство и ландшафт). Обсъждат се тенденциите за развитие, държавните ангажменти, европейското законодателство и закрилата на наследството на европейско ниво и по какъв начин това е отразено на национално ниво. В края на 2022 г. беше изплатена доброволната членска вноска на България, с минималната стойност 500 евро. Отправена ни е покана за подновяване на годишната вноска във Форума на ръководителите на наследството в Европа за периода 2023-2025 г.

10. Изплащане на доброволна вноска към ЮНЕСКО, включително и Фонда за опазване на подводното културно наследство

Годишният размер на доброволната вноска е 2 700 лв.

Целесъобразно е да се участва с доброволни вноски и към **Фонда за опазване на подводното културно наследство**, ЮНЕСКО, тъй като целите на Конвенцията за опазване на подводното културно наследство (ратифицирана със закон, приет от XXXIX Народно събрание на 10 септември 2003 г. - ДВ, бр. 84 от 2003 г., в сила от 2 януари 2009 г.) изразяват загрижеността на държавите - страни по Конвенцията към културното наследство, част от което са подводните културни богатства. Заплащането на доброволни вноски е по смисъла на чл. 2 от Конвенцията, според който, държавите - страни си сътрудничат в опазването на подводното културно наследство. За България евентуалната годишна вноска възлиза на 1 545 щатски долара (близо 2 600 лева), което представлява 1% от редовния годишен членски внос на България в бюджета на ЮНЕСКО.

11. Обучение по консервация и реставрация на недвижими културни ценности

Министерството на културата има дългогодишно споразумение с „Екол дьо Шайо“ /Център за архитектура и наследство „Екол дьо Шайо“/ в Париж за международна програма по опазване на недвижими културни ценности. Основна цел е да се повиши професионалната квалификация на местните архитекти, работещи в сферата на опазване на недвижимото културно наследство. В България курсът е организиран в първите си седем издания в партньорство между Екол дьо Шайо и Националния институт за недвижимо културно наследство. Министерство на културата е оказвало подкрепа за провеждане на обучението.

През 2021 г. се подписа тристранно споразумение (рег. № РД11-00-332/13.12.2021), с продължителност четири години, между Министерство на културата на Република България, НИИ НКН и Екол дьо Шайо към Центъра за архитектура и наследство, с което могат да бъдат реализирани редица програми за сътрудничество, свързани със следните дейности:

- Обмен на преподаватели и студенти;
- Съвместни научно-изследователски дейности, участие в семинари;
- Обмен на научни и дидактически документи;
- Съвместни публикации;
- Създаване на транснационални проекти и дейности на сътрудничество и популяризиране на културните придобивки на страните;
- Организиране на дейности за създаване на съпричастност у широката публика по въпросите, свързани с опазването на недвижимото културно наследство.

В резултат на споразумението, Министерството на културата на Република България се задължава да осигурява ежегодно съфинансиране в размер на 15 000 евро за провеждането на „Курс за опазване на недвижимо културно наследство за архитектите“.

Предстоящ ангажимент във връзка с провеждане на курса е акредитиране на обучението на архитекти по културното наследство в България, което би позволило издаването на национална призната диплома.

Повишаване практическите и теоретични познания в областта на консервацията и реставрацията е важно условие за подобряване на цялостната политика по опазване на недвижимото културно наследство в България.

Във връзка с това по бюджетната програма за опазване на недвижимото културно наследство, са предвидени средства за провеждане на специализирано обучение съвместно с Екол дьо Шайо.

Бюджетна прогноза по ведомствени и администрирани разходни параграфи на програмата (в хил. лв.)

№	1800.01.01 Бюджетна програма „Опазване на недвижимото културно наследство”	Отчет 2021	Отчет 2022	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
	1	2	3	4	5	6
I.	Общо ведомствени разходи:	2 915,0	3 389,6	6 822,1	7 555,9	7 555,9
	Персонал	1 966,9	2 562,4	3 562,8	4 296,6	4 296,6
	Издръжка	564,4	713,4	3 009,3	3 009,3	3 009,3
	Капиталови разходи	383,7	113,8	250,0	250,0	250,0
1	Ведомствени разходи по бюджета на ПРБ:	2 612,0	3 339,8	6 822,1	7 555,9	7 555,9
	Персонал	1 942,0	2 560,5	3 562,8	4 296,6	4 296,6
	Издръжка	562,3	702,7	3 009,3	3 009,3	3 009,3
	Капиталови разходи	107,7	76,6	250,0	250,0	250,0
2	Ведомствени разходи по други бюджети и сметки за средства от ЕС	303,0	49,8	0,0	0,0	0,0
	Персонал	24,9	1,9			
	Издръжка	2,1	10,7			
	Капиталови разходи	276,0	37,2			
	От тях за: *					
	ОП "Региони в растеж"	3,8	49,8			
	ОП "Добро управление"	299,2				
II.	Администрирани разходни параграфи по бюджета на ПРБ**	1 145,0	2 186,4	12 232,7	12 232,7	12 232,7
	Издръжка	32,5				
	Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности в областта на недвижимото културно наследство	6,0	8,9	6,7	6,7	6,7
	Субсидия за Национален дарителски фонд "13 века България"	226,0	241,0	226,0	226,0	226,0
	Консервационно-реставрационни работи за създаване и опазване на културните ценности - Закон за културното наследство	867,4	1 936,5	7 500,0	7 500,0	7 500,0
	Теренни археологически проучвания и теренна консервация на недвижими археологически културни ценности - Закон за културното наследство	13,1		4 500,0	4 500,0	4 500,0
III.	Администрирани разходни параграфи по други бюджети и сметки за средства от ЕС**	3 063,3	8 723,0	0,0	0,0	0,0
	Теренни археологически проучвания и теренна консервация на недвижими археологически културни ценности - Закон за културното наследство	2 430,4	2 813,0			
	Консервационно-реставрационни работи за създаване и опазване на културните ценности - Закон за културното наследство	632,9	4 681,3			
	„Дигитализация на архива на недвижимите културни ценности от световно и национално значение, изграждане на специализирана информационна система, електронен регистър и публичен портал“		1 179,1			
	BG16RFOP001-3.001 „Обновяване и модернизация на Професионална гимназия по каменообработване – с. Кунино“		49,6			
	Общо администрирани разходи (II.+III.):	4 208,3	10 909,4	12 232,7	12 232,7	12 232,7
	Общо разходи по бюджета (I.I+II.):	3 757,0	5 526,2	19 054,8	19 788,6	19 788,6
	Общо разходи (I.+II.+III.):	7 123,3	14 299,0	19 054,8	19 788,6	19 788,6
	Численост на цялния персонал	79	84	94	94	94
	Численост на извънцятния персонал					

1800.01.02 БЮДЖЕТНА ПРОГРАМА „ОПАЗВАНЕ И ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО И ВИЗУАЛНИТЕ ИЗКУСТВА”

ЦЕЛИ НА БЮДЖЕТНАТА ПРОГРАМА

Целите на бюджетната програма отговарят на приоритетите на бюджетната политика в областта на опазването и представянето на движимото културно наследство и визуалните изкуства. Чрез проучване и анализ на резултатите от дейностите в сектора, да се изведат проблемите и се набележат мерки за тяхното решаване, като се осигури необходимото финансиране за подпомагане на дейностите свързани с опазване и представяне на културното наследство.

Бюджетната програма включва дейности, изпълнявани от дирекция „Културно наследство, музеи и изобразителни изкуства“, Главна дирекция „Инспекторат за опазване на културното наследство“, държавните културни институти в областта на културното наследство, второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на културата.

ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ ПО ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ 1800.01.02Бюджетна програма „ОПАЗВАНЕ И ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО И ВИЗУАЛНИТЕ ИЗКУСТВА ” (класификационен код и наименование на бюджетната програма)	Целева стойност			
	Мерна единица	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
1 Дигитализация на движими културни ценности	Брой финансирани проекти	2	2	2
2. Консервация и реставрация на движими културни ценности	Брой финансирани проекти	6	6	7
3. Оборудване на фондохранилища и експозиционни пространства	Брой финансирани проекти	10	10	12
4.Създаване или обновяване на постоянни експозиции, създаване на мобилни или временни изложби	Брой финансирани проекти	8	8	9
5. Реализиране на събития, свързани с дейността на музеите и художествените галерии – конференции, пленери и др.	Брой финансирани проекти	8	8	10
6. Създаване на образователни програми, повишаване на достъпа до движимото културно наследство и визуалните изкуства	Брой финансирани проекти	20	20	22
7. Подкрепа в областта на визуалните изкуства	Брой финансирани проекти	35	35	35

8. Закупуване на произведения на изкуството и движими културни ценности за попълване фондовете на музеите и художествените галерии	Брой финансирани проекти	20	20	23
9. Осигуряване на държавна гаранция за музейни изложби	Брой отпуснати държавни гаранции	4	4	4
10. Организиране на национални или международни изложби с движими културни ценности от фондовете на музеите и художествените галерии в страната ни	Брой организирани изложби	4	4	4
11. Национално участие във Венецианското биенале по изкуство	Участие	1	1	0
15. Изложби и събития, реализирани в Галерия „Средец“ на МК	Брой	25	25	30

ВЪНШНИ ФАКТОРИ, КОИТО МОГАТ ДА ОКАЖАТ ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ПОСТИГАНЕТО НА ЦЕЛИТЕ НА ПРОГРАМАТА

Негативно влияние може да окаже:

- недостатъчен интерес за кандидатстване по отделните програми при изискване за съфинансиране;
- практиката държавните гаранции да са задължителна част при организиране на международни изложби блокира част от оперативните средства за творчески проекти. В случаите, когато тези средства се освобождават в края на годината те вече не могат да бъдат усвоени, въпреки че е констатирана необходимост от това;
- нормативни ограничения при предоставянето на средства за музейно оборудване и закупуване на произведения на изкуството за попълване фондовете на музеите и художествените галерии;
- евентуално ново усложнение на здравната обстановка в страната или настъпване на друг вид криза, която да има за резултат отменени, отложени изложби и други инициативи, затваряне на музейни институции и др.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАЛИЧНОСТТА И КАЧЕСТВОТО НА ДАННИТЕ

- Данни от водения в Министерство на културата Регистър на музеите.
- Информация от НСИ, която се обработва ежегодно през месец май на следващата календарна година, което я прави неизползваема за целите на отчета
- Данни от проучвания на Министерство на културата за проведени образователни програми от музеи/художествени галерии.

ПРЕДОСТАВЯНИ ПО ПРОГРАМАТА ПРОДУКТИ/УСЛУГИ

1. Методическо ръководство на музеите и художествените галерии и обществените колекции във връзка с опазването и представянето на движимото културно наследство.

Дейности за предоставяне на продукта/услугата:

- Организиране на национални методически срещи във връзка с опазването и представянето на движимото културно наследство, финансиране на културните институти, кадрова политика, взаимодействие с местната власт и неправителствения сектор и др.
- Усъвършенстване на законодателството в областта на движимото културно наследство.
- Съгласуване на условията за провеждане на конкурси за заемане на длъжността „директор“ на общински и регионални музеи и участие в комисии.
- Съгласуване на устройствени правилници на общински, регионални и частни музеи.
- Съгласуване на тематико-експозиционна документация за постоянните експозиции на музеи и ХГ.
- Оказване на методическа помощ на музеи и художествени галерии по прилагането на нормативната уредба.
- Създаване и поддържане на публични регистри.
- Провеждане на мониторинг и оценка на държавните културни институти в областта на културното наследство.

2. Финансиране на проекти на конкурсен принцип за подпомагане на дейности свързани с опазване и представяне на движимото културно наследство и визуалните изкуства, изграждане на образователни програми, повишаване на достъпа до движимото културно наследство и визуалните изкуства, закупуване на произведения на изкуството за попълване фондовете на музеите и художествените галерии.

Дейности за предоставяне на продукта/услугата:

- Организиране на тематични сесии по утвърдени правила за финансиране на проекти в областта на движимото културно наследство и визуалните изкуства.
- Осигуряване на финансова подкрепа на проекти в областта на визуалните изкуства.

3. Представяне на движимото културно наследство и визуалните изкуства в страната и чужбина.

Дейности за предоставяне на продукта/услугата:

- Осигуряване на държавни гаранции за организиране на музейни изложби.

- Организиране на националното участие във Венецианското биенале по изкуство по утвърден статут.
- Организиране на национални изложби.
- Представяне в галерия „Средец“ на Министерство на културата на значими изложби от български и чуждестранни автори и отбелязване на значими културни събития и годишнини.

ОРГАНИЗАЦИОННИ СТРУКТУРИ, УЧАСТВАЩИ В ПРОГРАМАТА

В програмата участва дирекция „Културно наследство, музеи и изобразителни изкуства“, Главна дирекция „Инспекторат за опазване на културното наследство“, държавните музеи и художествени галерии, второстепенни разпоредители с бюджет.

ОТГОВОРНОСТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Министърът на културата, ресорен заместник-министър, директор на дирекция „Културно наследство, музеи и изобразителни изкуства“ и Главен директор на Главна дирекция „Инспекторат за опазване на културното наследство“.

ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ СРЕДСТВА ПО ПРОГРАМАТА

Необходимите средства са изчислени въз основа на анализ на дейностите от последните три години, регистрираните проблеми и нуждите, констатирани в резултат на проведени работни срещи, проверки и др.

1. Финансиране на проекти в областта на визуалните изкуства

В рамките на проведената конкурсна сесия през 2022 г. бяха финансирани 35 проекта на обща стойност 900 000 лв., подпомагайки творците в сектор визуални изкуства. Общо постъпилите проекти през 2022 г. са 52 на стойност 1 879 681,80 лв.

Въз основа на проявения интерес към сесията и извършения впоследствие анализ на постигнатите ползи, Министерство на културата счита за необходимо финансирането в направлението да продължи като счита, че по програмата следва да се финансират и проекти в областта на архитектурата. Важно условие е средствата да бъдат насочени не само към подпомагане на частни културни организации и дейци на културата и изкуството, упражняващи свободни професии, а да бъде осигурена възможност музеите и художествените галерии също да подават проектни предложения по тази сесия. Участието на музеите и галериите с проекти в това направление е важна, за да бъдат стимулирани усилията в тази

посока, допринасяйки за по-активна работа в сферата на визуалните изкуства и архитектурата и на национално ниво. Творби в областта на визуалните изкуства присъстват във фондовете на културните институти и заемат важно място в програмите от събития и изложби. Редица творби са включени в образователните програми и екскурзоводски беседи, в каталози, извършват се научни изследвания и музеите участват в международни проекти. Визуалните изкуства са неделима част от историята, мисията и визията за развитие на културните институти, независимо че не са поставени в центъра на дейността на музеи и художествени галерии.

2. Средства за откупуване на движими културни ценности и произведения на изкуството за фондовете на културните институти

Музеите попълват своите фондове предимно чрез дарения и материали от теренни проучвания, а галериите чрез дарения от организирани изложби, резидентни програми или други събития. Творците на съвременно изкуство също изпитват затруднения при реализацията на своите произведения, а художествените галерии нямат възможност да ги подпомогнат, откупувайки художествени творби.

Нормативните ограничения при предоставянето на средства за закупуването на ценни вещи и произведения на изкуството, предстоят да бъдат разгледани и преодолени с изменения и допълнения в Закона за културното наследство и Закона за закрила и развитие на културата.

Разчетите са направени въз основа на информация от културни институти, които имат възможност да осъществят ограничен брой откупки. Предвижда се финансирането на около 20 броя проектни предложения по 50 000 лв.

3. Финансиране на проекти за подпомагане опазването и представянето на движимото културното наследство в музеи и художествени галерии

За подпомагане опазването и представянето на движимото културното наследство в музеи и художествени галерии е необходимо да бъде осигурено финансирането на редица специализирани дейности, сред които: консервация и реставрация на културни ценности, образователни програми, създаване на изложби, оборудване на фондохранилища и експозиционни пространства, издаване на каталози и други печатни издания и др.

През 2022 година, в рамките на проведената конкурсна сесия за финансиране на проекти в областта на движимото културно наследство, музеите и визуални изкуства, са изразходвани средства в размер на 800 000 лв. Взимайки предвид данните за намалелите собствени приходи на културните организации в рамките на пост-пандемичния период, разпределението на отпуснатите средства бе организирано така че подкрепата да достигне до по-голям брой кандидати. За тази цел конкурсната сесия бе обявена с три теми и бяха въведени ограничения по отношение на максималния праг за финансиране и броя на подаваните проекти. От общо

постъпилите 146 бр. проекти на стойност близо 2.7 млн. лв. средствата стигнаха само за около 44% от проектите.

Тема 1: „Дейности по опазване движимото културно наследство в музеите и художествените галерии“. По темата са постъпили 55 проекта на обща стойност 1 062 918,92 лв. Комисията е класирала за финансиране 29 проекта на обща стойност 400 000 лв.

Тема 2: „Дейности по представяне на движимото културно наследство в музеите и художествените галерии“. По темата са постъпили 60 проекта на обща стойност 1 157 618,61 лв. Комисията е класирала за финансиране 19 проекта на обща стойност 250 000 лв.

Тема 3: „Събития, организирани от музеи и художествени галерии в областта на движимото културно наследство и визуалните изкуства“. По темата са постъпили 31 проекта на обща стойност 417 750 лв. Комисията е класирала за финансиране 16 проекта на обща стойност 150 000 лв.

Анализът на постъпилите проекти показва следните тенденции в направлението:

- Министерството на културата финансира до 75% от общата стойност на проект, изисквайки съфинансиране минимум 25% от страна на културния институт или от други източници. Изискването за съфинансиране от страна на музеите оказва отрицателно въздействие върху бюджетите им, които от една страна понасят загуби от постпандемичната обстановка, а от друга - от нарастващата инфлация.
- Изминалата световна пандемия оказва сериозно влияние върху дейността на музеите и художествените галерии. Значително намалелите собствени приходи силно затрудняват дейността поради липсата на средства за изложби, образователни програми, закупуване на оборудване, отпечатване на каталози и др.
- Продължава най-голям да бъде интересът към финансиране на дейности за консервация и реставрация на движими културни ценности, дигитализация, подготовка на изложби, оборудване на фондохранилища и издаване на печатни материали (сборници, каталози, дипляни и др.).
- В постъпилите проекти продължава да се наблюдава тенденцията за искане на средства за закупуване на ДМА и дълготрайни нематериални активи. Най-често са необходими средства за закупуване на специализирано музейно оборудване (витрини, специализирани шкафове, изработка на макети и др.), за техника за представяне на движимите културни ценности (мултимедия, холограми), както и за тяхното опазване (специализирани уреди за контрол на влажността и температурата на въздуха), за дигитализация, за софтуер и др.
- В резултат на пандемията от COVID-19 и противоепидемичните мерки рязко е засилен интересът към иновативни начини за представяне на движимото културно наследство

в дигитална среда чрез виртуални разходки, изложби, дигитални издания и други материали, свързани с дейността на музеите и художествените галерии. Налице е нуждата от осигуряване на финансова помощ за създаване на нови и надграждане на съществуващите интернет страници, с актуална информация и съдържание, което да отговаря на търсенето на потребителите.

4. Средства за предоставяне на целева структурна подкрепа, насочена към държавни, регионални и общински музеи и художествени галерии, Българска национална филмотека, Център за подводна археология и Държавен културен институт „Културен център „Двореца“ – Балчик

В края на 2022 г. Министерството на културата предостави средства в размер на 1 600 000 лв. за целева структурна подкрепа за подпомагане на държавни, регионални и общински музеи и художествени галерии за компенсиране на увеличените разходи за осигуряване на необходимия климатичен режим. С предоставените средства бе гарантирано осигуряването на подходяща температура, осветеност и влажност във фондохранилищата и експозиционните площи на културните институти, за да бъде предотвратено увреждане на движимите културни ценности. Подкрепата осигури компенсиране (изцяло или частично) на разходите на културните институти за осигуряване на необходимия климатичен режим за месеците януари, февруари, март и април 2023 г.

5. Средства за обезпечаване националното участие на Република България във Венецианското биенале за изкуство

Националното участие на Република България във Венецианското биенале за изкуство е една от значимите международни изяви на страната ни, за което следва да се планират средства в бюджета. Участието на страната ни във Венецианското биенале за изкуство е регламентирано със Статут, утвърден със заповед № РД09-1068/13.11.2018 г., в който са заложили изискванията към участниците в различните етапи от подготовката и провеждането му. Участието в подобен международен форум в областта на визуалните изкуства подпомага утвърждаването на международното сътрудничество в областта на културата и е фактор за издигане на международния авторитет на Р България. 59-тото издание на Венецианското биенале бе реализирано през 2022 г. За участие във Венецианското биенале (2023 и 2024 г.) са изчислени средства на база на направените разходи по организацията и участието на страната ни в биеналето през 2022 г. като същите са леко завишени, което се налага от необходимостта да се покрие очаквания риск от промяна (увеличение) на цените.

2024 г. – за участие във Венецианското биенале за изкуство - 650 000 лв.

2025 г. - за подготовка на националното участие в биеналето, което ще се проведе през 2024 г. (наем и разрешителни) – 350 000 лв.

6. Средства за държавни гаранции при организиране на международни изложби

Съгласно предписание на Министерството на финансите от 2013 г. Министерството на културата следва ежегодно да залага средства за държавни гаранции в бюджета. Неосигуряването на такива средства през последните години, води до блокиране на част от оперативните средства по програмите за творчески проекти, тъй като държавните гаранции са задължително условие при организиране на международни изложби. В случаите, когато тези средства се освобождават в края на годината – те не могат да бъдат усвоени. Поради недостиг на средства предоставяните до настоящия момент държавни гаранции са със значително ограничени стойности и покриват единствено разходи за консервация и реставрация на експонати при доказана промяна в тяхното състояние по време на валидността на държавната гаранция. В някои европейски страни има практика държавната гаранция да покрива всички рискове, но за тази цел следва в бюджета да бъдат заложили значително по-големи средства. Анализът от последните години доказва, че е осигуряването на държавна гаранция е ефективна и успешна практика за при реализиране на редица български музейни изложби. Планира се постепенно покачване размера на предвидените средства и същевременно усъвършенстване на механизма, следвайки съвременните изисквания за представяне на богатото наследство на страната ни. Заложените средства покриват по-широк спектър от рискове. Изключително важно е тези средства да не засягат оперативните такива, които са насочени към творчески проекти.

7. Финансиране организирането и провеждането на международни изложби

Представянето на изложби с културни ценности в България и в чужбина е друга значима дейност, свързана с популяризирането на културното наследство. Ежегодно постъпват проекти, които са свързани с организиране на изложби в страната и чужбина, честване на събития и годишнини, организиране на конференции, провеждането на които не се вписват във времевия график за реализиране и отчитане на проектите в рамките на обявената сесия.

От голямо значение за сектора се оказва възможността Министерството на културата да осигурява финансова подкрепа за провеждане на национални изложби. Поради своята мащабност, националните изложби са силно въздействащи върху публиките в страната и чужбина, като същевременно стимулират значително професионалното развитие и сътрудничеството между експертите в областта на представянето на културното наследство. Експонати от българските музеи и галерии често са показвани на международни културни събития, но следвайки единствено инициативата на външните партньори. Финансовото обезпечаване провеждането на големи национални изложби ще позволи по-дългосрочно

планиране на дейностите и би имало положителен стимулиращ ефект в процеса по възвръщане самочувствието на екипите в музеите и галериите, което да ги направи равностойни на колегите им в сектора по света.

8. Национална награда „Музейна образователна дейност“

Съгласно сключено през 2018 г. Споразумение за сътрудничество между Министерство на културата и Министерство на образованието и науката е учредена Национална награда „Музейна образователна дейност“. Наградата се присъжда за принос в популяризирането на културното наследство и изкуствата чрез създаване и въвеждане на музейни образователни програми. Провеждането на образователните програми в музеите и галериите спомага за повишаване мобилността на специалистите при провеждането на занятия, задълбочаване на сътрудничеството с образователните институции и развитието на културните организации като образователна среда. По отношение на образователната функция програмите допринасят за увеличаване на интереса по съответния предмет, повишаване на средния успех при училищните групи, участие в състезания, конкурси и олимпиади, спечелени отличия, проявяване на допълнителен интерес от страна на целевите групи извън проведените програми. Културните институти развиват дейности по съставяне и разпространение на каталози, учебници, брошури, работни тетрадки, пъзели, цветни карти, мобилни приложения, настолни игри и др., съобразени с потребностите, образователните планове и интересите на децата/учениците. Отчита се напредък в съвместната работа и използване на възможностите за надграждане на капацитети между музейните специалисти. Значителна част от музеите и галериите предвиждат занимания със семейства, възрастни, лица със специални образователни потребности, чужденци, хора с увреждания. Развива се подход за обхващане на различни и широки публики, съобразявайки се с конкретните потребности на групите, техните нужди и подходящите канали за представяне на информация. По този начин програмите създават и добавена стойност, служейки и като инструмент за интеграция и социално включване на уязвими групи. Отчита се висока социална и обществена значимост. Заражда се тенденция за устойчивост на образователната дейност. През 2021 г. са утвърдени изменения в Статута на Националната награда „Музейна образователна дейност“. Съобразно социалната и обществена значимост на наградите и размерът в различните категории е увеличен с 50%.

9. Средства за дигитализация на Регистъра на музеите

- Според официалната дефиниция „регистър“ е структурирана база данни, чието предназначение е да съхранява и да бъде доверен автентичен източник на данни, за която съществува нормативно основание и нормативно определен ред за вписване, заличаване и/или

удостоверяване на обстоятелства. Съгласно разпоредбите на Закона за културното наследство, Министерството на културата създава и води Регистър на музеите, в който служебно се вписват всички музеи в страната (национални, регионални, общински, частни и такива със смесено участие). До началото на 2023 г. в Регистъра на музеите са вписани 170 музеи и художествени галерии и техните филиали. Ежегодната актуализация на Регистъра генерира огромен обем от данни, които постъпват в Министерство на културата на хартиен носител, в началото на годината. За ограничен период от време е необходимо цялата информация да бъде въведена ръчно.

- За поддържане Регистъра на музеите към настоящия момент се използва единствено Microsoft Excel, което поражда редица слабости: даденият формат не поддържа автоматични резервни копия; не може да бъде воден едновременно от повече от едно длъжностно лице; не предоставя автоматично отворени данни по смисъла на ЗДОИ; не предоставя възможности за интеграция с други регистри; не поддържа одитна следа на всяка операция. Регистърът на музеите не е в структуриран, машинно-четим формат, което затруднява достъпа и ползването му.

- Регистърът е от първостепенна важност за дейността на МК по планиране и анализ дейностите по представяне и опазване на културното наследство. Въз основа на данните от регистъра се извършват редица наблюдения, отчитат се слабости и се предлагат политики. Дигитализацията на регистровата форма е наложителна. Очаквани резултати:

- Обезпечаване интегритета и повишаване сигурността на данните в Регистъра, което ще гарантира тяхната точност и пълнота. Ще се гарантира сигурно съхранение на архиви на данни, необходими за работата на електронното управление.

- Облекчаване документооборота в администрацията и подобряването обмена на данни между различните институции.

10. Министерството на културата осигурява средства за членски внос както следва:

- ИКОМ - основната мисия на Международния съвет на музеите към ЮНЕСКО /ИКОМ/ е работата в полза на обществото и неговото развитие чрез опазване и популяризиране на културното наследство. Министерството на културата заплаща членски внос на ИКОМ от 1998 г. Съгласно решение, прието на заседание на Колегиума на Министерство на културата от 17.03.2000 г. средствата за членския внос се планират ежегодно в бюджета на Министерство на културата в размер на вноската е 3 500 лв.

- БИС - Българският институт за стандартизация (БИС) е националният орган за стандартизация в Република България, обществено-правна организация, в която членуват всички

заинтересовани от дейността по стандартизация фирми, организации и институции. Министерството на културата е член със статут на активно участие с експерти в работата на технически комитет ТК-94 – Опазване на културното наследство 500 лв.

- ФИАФ - България е член на Международната федерация от 1959. Участието спомага за обмен на дори практики по опазването, съхранението и представянето на филмовите архиви Международната федерация на филмовите архиви (International Federation of Film Archives, FIAF) ФИАФ, Разпореждане № 110 на Министерски съвет от 28.01.1959 г. – 1300 лв.

- ACE - Асоциацията на синематеките в Европа (Association of European Cinémathèques, ACE) Единствената асоциация в рамките на ЕС, в която се обсъждат добрите практики в опазването на филмовите архиви в рамките на съюза – 1400 лв.

Многократно е изтъквана необходимостта от извършване на цялостна консервация и реставрация на национално значимия монумент на връх Шипка, чийто строеж започва преди близо 100 години със съвместните усилия на целия признателен български народ. Паметникът има нужда от укрепване на фасадата, подмяна на каменни блокове, префугиране, цялостно обновяване на интериора и други дейности.

В началото на 2021 г., Главна дирекция „Инспекторат за опазване на културното наследство“ дава указания на Национален парк-музей (НПМ) „Шипка-Бузлуджа“ за извършване на цялостна консервация и реставрация на Паметника на свободата. В изпълнение на тези указания, НПМ „Шипка-Бузлуджа“ възлага обществена поръчка за извършване на конструктивно обследване, пълно архитектурно и фотограметрично заснемане на фасадите на паметника с нанесени повреди и разрушения, както и определяне на всички необходими етапи за отстраняването им. Към днешна дата инвестиционният проект за консервация и реставрация на „Паметника на Свободата“ на връх Шипка е изготвен и съгласуван по надлежния ред, като предстои да бъдат проведени обществени поръчки през 2023 г.

Бюджетна прогноза по ведомствени и администрирани разходни параграфи на програмата (в хил. лв.)

№	1800.01.02 Бюджетна програма „Опазване и представяне на движимото културно наследство и визуалните изкуства“	Отчет 2021	Отчет 2022	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
	1	2	3	4	5	6
I.	Общо ведомствени разходи:	16 636,3	23 701,4	21 614,2	20 901,7	20 901,7
	Персонал	10 177,3	13 160,7	11 747,9	11 035,4	11 035,4
	Издръжка	5 214,8	6 913,1	7 838,2	7 838,2	7 838,2
	Капиталови разходи	1 244,2	3 627,6	2 028,1	2 028,1	2 028,1
1	Ведомствени разходи по бюджета на ПРБ:	16 498,9	23 506,4	21 614,2	20 901,7	20 901,7
	Персонал	10 043,8	12 973,9	11 747,9	11 035,4	11 035,4
	Издръжка	5 210,9	6 904,9	7 838,2	7 838,2	7 838,2
	Капиталови разходи	1 244,2	3 627,6	2 028,1	2 028,1	2 028,1
2	Ведомствени разходи по други бюджети и сметки за средства от ЕС	137,4	195,0	0,0	0,0	0,0
	Персонал	133,5	186,8			
	Издръжка	3,9	8,2			
	Капиталови разходи					
	От тях за: *					
	1. Културно предприемачество, наследство и сътрудничество	137,4	195,0			
	2.....					
II.	Администрирани разходни параграфи по бюджета на ПРБ**	6,2	924,4	3 044,8	3 044,8	3 044,8
	Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности в областта на движимото културно наследство	1,6	0,3	4,8	4,8	4,8
	Субсидии за творчески проекти и други разходи в областта на движимото културно наследство и визуалните изкуства на основание ЗЗРК и ЗКН	4,5	7,2	3 040,0	3 040,0	3 040,0
	Субсидии за програми и проекти в областта на визуалните изкуства за подпомагане на частни културни организации и дейци на културата и изкуството, упражняващи свободни професии	0,1	916,9			
III.	Администрирани разходни параграфи по други бюджети и сметки за средства от ЕС**	647,1	2 085,1	0,0	0,0	0,0
	Субсидии за творчески проекти и други разходи в областта на движимото културно наследство и визуалните изкуства на основание ЗЗРК и ЗКН	647,1	2 050,8			
	„Културно предприемачество, наследство и сътрудничество“		34,3			
	Общо администрирани разходи (II.+III.):	653,3	3 009,5	3 044,8	3 044,8	3 044,8
	Общо разходи по бюджета (I.+II.):	16 505,1	24 430,8	24 659,0	23 946,5	23 946,5
	Общо разходи (I.+II.+III.):	17 289,6	26 710,9	24 659,0	23 946,5	23 946,5
	Численост на щатния персонал	492	493	517	517	517
	Численост на извънщатния персонал					

**1800.02.00 ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА СЪЗДАВАНЕ И ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА
СЪВРЕМЕННО ИЗКУСТВО В СТРАНАТА И В ЧУЖБИНА И ДОСТЪП ДО
КАЧЕСТВЕНО ХУДОЖЕСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ**

1800.02.01 БЮДЖЕТНА ПРОГРАМА „НАЦИОНАЛЕН ФОНД "КУЛТУРА“

Цели на бюджетната програма

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 1: Подкрепа за създаването на културни продукти и осъществяването на културни инициативи.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 2: Улесняване и стимулиране разпространението на културни продукти в страната и чужбина.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 3: Създаване на условия за професионално развитие на българските творци.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 4: Повишаване капацитета на културните оператори за създаването, реализирането и финансирането на културни проекти и инициативи.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 5: Подкрепа на културния сектор за възстановяване след КОВИД кризата и постигане на устойчивост на културните организации.

Фондът е национален координатор на Бюро „Творческа Европа“ – България и подпомага дейността на офис „Култура“.

През 2022 г. Националният фонд „Култура“ стартира реализацията на проект „Култура и творчески индустрии в България: изграждане на приобщаваща, международно конкурентна и устойчива екосистема“ с общ планиран ресурс от 96.8 млн. лева (79.7 млн. лева за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост и 17.1 млн. лева национално съфинансиране).

Полза/ефект за обществото от провежданата политика (не е приложимо за функционалните области) и/или очакваните резултати от изпълняваните задачи в съответната функционална област

1. Насърчаване на активното участие от страна на младото поколение български творци в културния живот на България;
2. Популяризиране на българската култура и изкуство в страната и чужбина;
3. Стимулиране на обмена на знания и опит по отношение на развитието на изкуствата и културната политика в национален и международен мащаб;
4. Насърчаване на междусекторни и межкултурни диалози с цел разнообразяване на съвременните форми на изкуството;
5. Стимулиране на многообразието на културния сектор в България;

6. Насърчаване на достъпа до качествено културно съдържание.

Взаимоотношения с други институции, допринасящи за изпълнение на политиката

- Министерство на културата;
- Министерство на външните работи;
- Министерство на туризма;
- Държавни, регионални и общински културни институти;
- Български институти в чужбина;
- НПО, работещи в областта на културата;
- представители на бизнес сектора и др.

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ					
Показатели за изпълнение	Мерна единица	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.	
1. Сценични изкуства	% *	40%	40%	40%	
2.Музика	%	30%	30%	30%	
3.Визуални изкуства	%	20%	20%	20%	
4.Литература	%	10%	10%	10%	
5.Творческа Европа, подпрограма „Култура“,направление „Европейско сътрудничество“	лв	650 000	**		

● За конкретните суми – разписаните в останалите приложения. Тук са посочени дяловете спрямо общо предполагаемия бюджет.

**Сумата се определя ежегодно според нуждите на бенефициентите на подпрограма „Култура“,направление „Европейско сътрудничество“ и информацията за нея се предоставя от Бюро „Творческа Европа“, България.

Информация за наличността и качеството на данните

В тази част се представя съответната информация за всяка област на политика/функционална област

През 2022 г. като част от антикризисните мерки в областта на културата с Постановление на Министерския съвет № 120/09.06.2022 г. в Националния фонд „Култура“

постъпват допълнително 30 000 000 лв. Освен регулярните програми на НФК, финансови средства за културния сектор достигат и чрез извънредни програми.

За трета поредна година е осъществено и финансово подпомагане за подкрепа на проекти, финансирани от програма „Творческа Европа“, подпрограма „Култура“, направление „Европейско сътрудничество“.

Националният фонд „Култура“ е българска организация на бюджетна издръжка към Министъра на културата, която подкрепя на национално ниво създаването, развитието и разпространението на българската култура и изкуство в страната и чужбина. Фондът е създаден със Закона за закрила и развитие на културата и започва да функционира през 2000 г. В този смисъл мисията на Националния фонд „Култура“ следва да се определя като подпомагане на създаването, развитието и разпространението на българската култура и изкуство на местно, регионално, национално и международно ниво. Основните принципи на работата на Фонда са прозрачността и конкурсното начало на проектен принцип, като в конкурсите за финансово подпомагане от Националния фонд „Култура“ имат право на участие отделни творци, частни, общински и държавни културни организации.

Фондът е разпознат от държавата като основен инструмент, чрез който спешна и извънредна финансова помощ достига до най-уязвимите групи от културния сектор в периода 2020 – 2022 г. Като кризисна подкрепа в борбата с пандемията от ковид-19. С постановления на Министерския съвет за времето от три календарни години в организацията постъпват допълнително общо 68 007 250 лв. (за 2020 г. по ПМС №121/12.06.2020 г.: 2.2 млн лв., по ПМС №177/31.07.2020 г.: 15 млн. лв.; за 2021 г. По ПМС №89/11.03.2021 г.: 4 267 250 лв., по ПМС №338/15.10.2021 г.: 16 540 000 лв.; за 2022 г. по ПМС №120/09.06.2020 г.: 30 млн лв.) Многократното увеличаване на финансовите средства води и до повече програми, насочени към физически и юридически лица в сферата на културата. Справката за всички бенефициенти от 2022 г. е достъпна свободно на сайта на Фонда.

ИНДИКАТИВНА ПРОГРАМА ЗА 2023 г.

Индикативната програма на Националния фонд „Култура“ за 2023 г. предлага схема на график за провеждането на конкурсните сесии за финансиране на изкуствата по направления (вертикални приоритети), съобразно нуждите на културния сектор, дефинирани през аналитична обратна връзка на експертните комисии, участвали в оценката по разпределянето на средствата, предоставяни чрез Фонда, и Управителния съвет и Администрацията на Националния фонд „Култура“ през изминалите години, като се съобразява и с предстоящата дейност на Фонда до 2025 г. във връзка с Националния план за възстановяване и устойчивост. Трябва да се отбележи, че посочените процентни стойности и срокове в следващите две

таблицы са индикативни, т.е. не са обвързващи и не носят задължителен характер, а са ориентир за структуриране работата на Фонда. Управителният съвет на Националния фонд „Култура“ ги определя дефинитивно и в конкретика, след като утвърди условията и сроковете на всяка отделна програма.

ВЕРТИКАЛНИ ПРИОРИТЕТИ

През 2023 г. Националният фонд „Култура“ припознава нуждата от разделяне на регулярните програми по изкуства (сценични изкуства (*театър, танц, цирк, перформативни изкуства*), музика, визуални изкуства (*вкл. аудиовизуални*) и литература) с цел стимулиращ икономически ефект, по-точно адресиране на финансовото подпомагане и утвърждаване на качествена конкурентна среда според спецификите на сектор „Култура“. Това разделяне оформя вертикалните приоритети на регулярната програма на Националния фонд „Култура“ през 2023 г., като единствено направление „Визуални изкуства“ следва да се тълкува разширено (като визуални и аудиовизуални изкуства), за да може да се предложи и подкрепа за хибридни форми, които жанровете в съвременните творчески търсения предполагат и да се покриват дейности, непредвидени за финансиране от други публични (държавни и общински) донорски организации.

Всеки един от посочените вертикали разработва бюджет в процентно съотношение за всички включени в тях програми, част от които представляват константни хоризонтални стратегически оси на подкрепа, а други се фокусират върху специфични дейности. Към датата на изготвяне на настоящата Индикативна програма Закон за държавния бюджет за 2023 г. не е гласуван от Народното събрание на Република България и в резултат конкретен размер на финансирането, предоставен на Националния фонд „Култура“, не е известен. Тази липса на законов акт обективира и нуждата да се работи в проценти.

Индикативната програма предвижда разпределението на средствата, които Националния фонд „Култура“ ще предоставя през 2023 г., в пропорция 4:3:2:1 според вертикалните приоритети (сценични изкуства, музика, визуални изкуства, литература). При изработването на Индикативната програма Екипът на Фонда се основава на натрупаната количествена информация от годишните отчети и аналитичната обратна връзка от страна на експертните комисии и Управителния съвет на Националния фонд „Култура“ в периода 2020 – 2023 г.

Емпиричните данни от горния период доказват потребността, че след проведените през последните три години регулярни и извънредни сесии на Фонда с фокус върху подкрепата и възстановяването на дейността на физическите и юридическите лица в сектор „Култура“, в

своята Индикативна програма Националният фонд „Култура“ да акцентира върху три основни стратегически направления:

- **Създаване и разпространение на висококачествен професионален културен продукт;**
- **Децентрализация на българската култура и изкуство;**
- **Подкрепа на дебютанти и подпомагане в страната и чужбина на развитието на българските творци.**

Финансовата подкрепа през 2023 г. предлага промяна в подхода към разпределянето на публичните средства за култура и изкуство с ясна стратегия за периода 2023 – 2025 г. като синхронизиран процес с наднационално значение за развитието на българската култура едновременно на местно, регионално, национално и международно ниво чрез отграничаване на специфичните типове бенефициенти по направления и хоризонтални оси на целенасочена, ефективна и ефикасна подкрепа.

ХОРИЗОНТАЛНИ ОСИ

Всеки един от вертикалните приоритети включва набор от програми, които изграждат визията за подкрепата на Националния фонд „Култура“ през 2023 г. в унисон с гореспоменатите три основни стратегически направления, като се базира на опита на Фонда през изминалите години и очертаните приоритети в развитието на сектора, артикулирани от неговите представители както на национално оперативнo ниво, така и на строго експертно в лицето на Управителния съвет и Администрацията на Националния фонд „Култура“.

Периодът от 2020 до 2022 г. предлага богат изходен материал по отношение на проведените програми, по-устойчивия диалог със сектора, настъпилите промени в целите и задачите на конкурсните програми, както и на подобрената вътрешноорганизационна дейност, свързана с подаването, оценяването и последващото администриране на проектните кандидатури.

1. Създаване

- Устойчиви организации

Програмата подкрепя устойчиви организации. Максималната финансова подкрепа от НФ „Култура“ за бенефициент може да достига 100 000 лв.

- Нови организации

Програмата подкрепя устойчиви организации. Максималната финансова подкрепа от НФ „Култура“ за бенефициент може да достига 50 000 лв.

2. Мобилност и развитие

- В България

Максималната финансова подкрепа от НФ „Култура“ достига 2 000 лв. за индивидуални проекти и до 6 000 лв. за групови проекти.

- Извън България

Максималната финансова подкрепа от НФ „Култура“ достига 5 000 лв. за индивидуални проекти и до 20 000 лв. за групови проекти.

3. Дебюти

Максималната финансова подкрепа от НФ „Култура“ достига 20 000 лв.

Програмата допуска проектни предложения, предвиждащи дейност в сферата на екранните изкуства, което предполага по-големия процентен дял, описан в Таблица 1.

4. Социално ангажирани изкуства

Максималната финансова подкрепа от НФ „Култура“ достига 30 000 лв.

Програмата допуска проектни предложения, предвиждащи дейност в сферата на екранните изкуства, което предполага по-големия процентен дял, описан в Таблица 1.

5. Критика

Максималната финансова подкрепа от НФ „Култура“ за бенефициент може да достига 10 000 лв.

6. Любителско изкуство (във вертикал „Литература“ се подкрепя хоризонтал „Преводи“ вместо “Любителско изкуство”).

Максималната финансова подкрепа от НФ „Култура“ за бенефициент може да достига 20 000 лв.

7. Разпространение

Максималната финансова подкрепа от НФ „Култура“ за бенефициент може да достига 20 000 лв.

Сумите са предложени на база на данните в Годишните отчети на Националния фонд „Култура“ за периода 2020-2022 г., в които се наблюдава категорично и многократно нарастване в бюджета на Националния фонд „Култура“.

Очаквани ползи/ефекти за обществото от реализиране на стратегическата и оперативните цели:

1. Идентификация, избор и анализ на ключови национални и регионални стратегически документи и присъствието на културата в тях
2. Анализ на последни актуални европейски документи

3. Анализ на конкретни представителни случаи с оглед извличане на аргументи за социални и икономически ефекти от изкуствата и културата
4. Изготвяне на препоръки за нов начин на присъствие на културата в национални и регионални стратегически документи и оперативни програми
5. Реализиране на социологически проучвания и проекти за събиране и анализиране на статистическа информация за културния сектор
6. Повишаване на капацитета на общини, културни институции и неправителствени организации за разработване на културни политики, програми и проекти

Бюро „Творческа Европа“

„Творческа Европа“ е програма на Европейския съюз, която подкрепя културния, творческия и аудиовизуалния сектор. От 2021 г. до 2027 г. програмата разполага с 2,44 милиарда евро за подкрепа на проекти, с цел достигане до нови публики, насърчаване на обмена на умения и знания и укрепването на капацитета на културните и творческите организации.

Основните цели на програма „Творческа Европа“ са:

- да засили артистичното и културното сътрудничество на европейско ниво;
- да насърчи на конкурентоспособността, иновациите и устойчивостта на европейския аудиовизуален сектор;
- да насърчи създаването на иновационни междусекторни проекти,
- да насърчи повишаването на медийната грамотност,
- да изгради независима и плуралистична среда за свободна и качествена журналистика.

Екипът на Бюро „Творческа Европа“ България предоставя актуална информация за условията, критериите и финансовите възможности на програмата.

Бюрото популяризира програмата, като организира различни информационни събития и обучения, участва в международни, национални и регионални конференции и събития. Бюрото се ангажира да поддържа актуални интернет страница и активни профили в социалните медии и изпраща електронен бюлетин до всички свои контакти.

Бюрото разполага с два офиса – офис „Култура“ в Национален Фонд Култура и „МЕДИА“ в Националния филмов център в София.

Подпрограма „Култура“ подкрепя проекти в сферата на културата, творчеството и културното наследство, които насърчават сътрудничеството между организации, активни в следните области:

- визуални изкуства;

- фотография;
- танц;
- театър;
- перформанс;
- музика;
- културно наследство;
- архитектура;
- дизайн;
- цирк;
- фестивали;
- мода;
- литература;
- мултидисциплинарни проекти.

Проект „Култура и творчески индустрии в България: изграждане на приобщаваща, международно конкурентна и устойчива екосистема“

Общата цел на проекта предвижда, чрез законодателна реформа, децентрализация и изпълнение на програми да се увеличат ефективността, ефикасността и целесъобразността на действията на Министерство на културата, вземащи предвид настоящите предизвикателства, потребности и очаквания в сектора на културните и творческите индустрии (КТИ). Мисията на проекта е да изгради не само мерки за възстановяване на сектора, но има амбицията да съдейства за стратегическо бъдещо развитие на КТИ.

Проектът предвижда осъществяване на реформа в публичните разходи и децентрализация на културните политики, с цел осигуряване на по-голяма прозрачност, доверие и почтеност в публичния сектор. Освен това той има за цел да подобри законодателните процедури и подходите към регулирането, по-доброто планиране, основаните на доказателства практики и приобщаването на заинтересованите страни, също чрез създаването на благоприятна за потребителите цифрова среда и по-широкото използване на отворени данни и нови инструменти при изготвянето на културни политики. Компетенциите на ръководителите на държавни администрации се нуждаят от допълнително укрепване, както се припомня в специфичните за България препоръки: справянето с променящия се свят и посрещането на нови предизвикателства, като прехода към екологични и цифрови технологии изискват ефективно и ефикасно управление на държавната администрация, което следва да разполага с аналитичен, регулаторен, изпълнителен, координационен и управленски капацитет. Това включва капацитет за разработване и прилагане на стратегии, включително

подбор и правене на инвестиции за постигане на конкретни културни политики; осигуряване на ангажираност на заинтересованите страни, като се измерва въздействието въз основа на надеждни данни и постигане на устойчиви резултати. Тези компетенции трябва да бъдат доразвити за постигането на максимално икономическо развитие и резултати в сектора на КТИ. Пандемията представлява възможност за преосмисляне на бъдещето на културата и създаването на по-устойчива и конкурентноспособна културна екосистема.

Чрез стартирането и изпълнението на три програми в рамката на проекта ще се стимулира растежа и конкурентостта на български КТИ да работят за европейско сътрудничество, трансгранични и мултинационални културни проекти. Тази промяна в политиката ще постави по-силен от всякога акцент върху основания на проектен подход, който стимулира конкуренцията, иновациите и алтернативните инструменти за финансиране, върху разширяването на пазара на КТИ както в национален, така и в европейски мащаб, и върху децентрализацията на културните дейности.

Проектът ще доведе до по-нататъшни реформи в съществуващите политически инструменти на национално и местно равнище, ще повиши капацитета на администрацията и културните оператори, ще създаде условия за комуникация във вътрешносекторните и междусекторните партньорства на КТИ с ИТ сектора, туризма и образованието. Проектът ще позволи пълния потенциал на културата за устойчивост на обществото да се мобилизира за възстановяване и социално, човешко и икономическо развитие след кризата. Това допълнително ще допринесе за повишаване качеството на живот на българските граждани, включително в по-слабо развитите региони на държавата, ще увеличи приноса на културата за икономическия растеж, ще разшири пазара на културни стоки и услуги, ще увеличи заетостта особено сред младото население, както и ще допринесе за борбата със социалните неравенства.

Свързаният с това пакет от реформа и инвестиции има следните цели:

- 1) Мобилизиране на пълния потенциал на КТИ за преодоляване на социалните последици на кризата от COVID-19, за борба с изолацията и процеса на дезинтеграция на общностите.
- 2) Повишаване на качеството, ефикасността и прозрачността на публичните разходи за култура, чрез подобряване на законодателните процедури и повишаване на административния капацитет, чрез реформата, свързана със статута и функционирането на Националния фонд „Култура“ (НФК).
- 3) Повишаване на присъствието и конкурентоспособността на българските КТИ на европейския пазар, чрез отваряне на нови международни възможности с трансгранични и мултинационални проекти, пазари и публика.

4) Подобряване на възможностите за заетост в КТИ, особено за младите хора, чрез предлагане на програми за изграждане на капацитет и чрез инвестиции в проекти на КТИ, които работят предимно с млади хора. Насърчаване на цифровия и екологичен подход в програмите на проекта, чрез откриване и насърчаване на жизнеспособните МСП в КТИ, които прилагат новите технологии и екологичните политики.

5) Стимулиране на търсенето, чрез развиване на публиката и осигуряване на равен достъп до качествена съвременна културна продукция от България и ЕС. Разнообразяване на каналите за достъп, чрез процес на адаптиране към цифровите алтернативи за предоставяне, управление и маркетинг на съдържание.

Предстоящите сесии за безвъзмездна помощ в рамките на проекта 2023 – 2025 г. са:

Български продукции от сектора на КТИ в платформите на отворените пазари за изкуства в ЕС

Създаване на български продукции и копродукции в сектора на КТИ

Представяне пред българската публиката на съвременни европейски продукции от сектора на КТИ

Представяне пред българската публиката на съвременни български продукции от сектора на КТИ

Ново поколение местни политики за култура (програма/фонд "Култура" за големи общини)

Ново поколение местни политики за култура“ (програма/фонд "Култура за малки общини)

Нови управленски практики в сектора на КТИ

Външни фактори, които могат да окажат въздействие върху постигането на целите на програмата

Външните фактори са обвързани с три основни положения и рискови фактори:

- Невъзможност за изпълнение на ПВУ, с което са съобразени програмите и стойностите, които ги касаят (или в конкретния случай плановите %-ни съотношения)
- Риск намаляване на броя служители на НФ „Култура“ във връзка с предоставяне на щатни бройки на други културни институти.
- Промяна в Закона за закрила и развитие на Културата в частта за устройството и работа на Националния фонд „Култура“.

Информация за наличността и качеството на данните

Налични са данни в Годишните отчети и Националния план за възстановяване и устойчивост, Инвестиция 6: Развитие на културните и творчески сектори по проект 42.

Предоставяни по програмата продукти/услуги (ведомствени разходни параграфи)

Финансиране на физически лица и юридически лица (по смисъла на ЗЗРК) за финансиране на творческа дейност.

Организационни структури, участващи в програмата

Организационна структура във връзка с регулярните програми както и с изпълнение на проект 42 от ПВУ като СНД е Националният фонд „Култура“.

Отговорност за изпълнението на програмата

- Отговорността за изпълнение на заложените в документи планови дейности се носи от Националния фонд „Култура“

Бюджетна прогноза по ведомствени и администрирани разходни параграфи на програмата (в хил. лв.)

№	1800.02.01 Бюджетна програма „Национален фонд „Култура“	Отчет 2021	Отчет 2022	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
	1	2	3	4	5	6
I.	Общо ведомствени разходи:	463,5	1 000,3	712,8	1 223,8	1 223,8
	Персонал	345,2	674,6	520,0	1 031,0	1 031,0
	Издръжка	91,5	267,9	139,8	139,8	139,8
	Капиталови разходи	26,8	57,8	53,0	53,0	53,0
1	Ведомствени разходи по бюджета на ПРБ:	410,0	881,2	712,8	1 223,8	1 223,8
	Персонал	292,4	583,2	520,0	1 031,0	1 031,0
	Издръжка	90,8	242,2	139,8	139,8	139,8
	Капиталови разходи	26,8	55,8	53,0	53,0	53,0
2	Ведомствени разходи по други бюджети и сметки за средства от ЕС	53,5	119,1	0,0	0,0	0,0
	Персонал	52,8	91,4			
	Издръжка	0,7	25,7			
	Капиталови разходи		2,0			
	От тях за: *					
	1. Програма "Творческа Европа"	53,5	119,0			
	2.....					
II.	Администрирани разходни параграфи по бюджета на ПРБ**	22 814,9	33 568,8	7 105,2	7 105,2	7 105,2
	Персонал	464,8	651,9			
	Издръжка		64,7			
	Субсидии за творчески проекти и други разходи за създаване, съхраняване и разпространение на произведения на изкуството и културата и за опазване и популяризиране на културно-историческото наследство на основание ЗЗРК	15 649,6	25 704,2	7 105,2	7 105,2	7 105,2
	Субсидии за програми и проекти за подпомагане на дейци на културата и изкуството, упражняващи свободни професии	6 700,5	7 148,0			
III.	Администрирани разходни параграфи по други бюджети и сметки за средства от ЕС**	1 278,8	3 242,4	0,0	0,0	0,0
	Субсидии за творчески проекти и други разходи за създаване, съхраняване и разпространение на произведения на изкуството и културата и за опазване и популяризиране на културно-историческото наследство на основание ЗЗРК	1 278,8	3 225,7			
	програма „Творческа Европа“		16,7			
	Общо администрирани разходи (II.+III.):	24 093,7	36 811,2	7 105,2	7 105,2	7 105,2
	Общо разходи по бюджета (I.+II.):	23 224,9	34 450,0	7 818,0	8 329,0	8 329,0
	Общо разходи (I.+II.+III.):	24 552,2	37 811,5	7 818,0	8 329,0	8 329,0
	Численост на щатния персонал	4	10	11	11	11
	Численост на извънщатния персонал					

1800.02.02 БЮДЖЕТНА ПРОГРАМА „ФИЛМОВО ИЗКУСТВО“

Цели на бюджетната програма

- Подпомагане създаването на конкурентно способни български игрални, документални и анимационни филми, разпространението и международното промоциране на българското кино;
- Разширяване на възможностите за дебют на млади автори във филмовия процес и на зрителската аудитория на българските филми

Целеви стойности по показателите за изпълнение

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ XXXX.XX.XX Бюджетна програма „1800.02.02 Бюджетна програма „Филмово изкуство”” (класификационен код и наименование на бюджетната програма)	Целева стойност				
	Мерна единица	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.	
1. Създадени игрални, документални и анимационни филми	Брой филми	38	42	47	
2. Дебютни филми	Брой филми	6	8	10	
3. Международни копродукции с българско участие	Брой филми	9	9	10	
4. Подкрепени български филми за разпространение	Брой филми	22	24	26	
5. Реализирани форми на информационна политика за пропаганда на българската култура	Брой	30	32	35	
6. Участие на български творци в международни проекти и прояви	Брой участия	60	60	60	
7. Зрители в киносалони	Брой зрители	100000	120000	140000	
8. Чуждестранни продукции с възстановени разходи на територията на РБългария	Брой филми	6	6	6	
9. Създадени сериали	Брой филми	4	4	4	

Външни фактори, които могат да оказват въздействие върху постигането на целите на програмата

Позитивни въздействия:

- Стабилизиране на пазарните цени на услуги за филмопроизводството в страната
- Стабилизиране на инфлационния процес у нас и европейските страни
- Приемане на антимонополно законодателство за създаване на потенциална конкуренция, което да разшири възможностите за разпространението на български и европейски филми в киносалоните

- Промени в Закона за меценатството и в Закона за радиото и телевизията за привличане на инвестиции във филмопроизводството

- Разширяване възможностите за достъп до европейски фондове и програми

Негативни явления:

- Пазарната структура в областта на разпространението и кинопоказа, която ограничава ефективната конкуренция и присъствие на български филми в киносалоните

- Влияние на неблагоприятни инфлационни процеси

- Намаленото финансиране по бюджета на ИА НФЦ

Информация за наличността и качеството на данните

- Собствена информация на ИА НФЦ за показателите по т.1-6 и статистически данни от разпространителите на български филми, представени съгласно чл.42 на ЗФИ

Предоставяни по програмата продукти/услуги (ведомствени разходни параграфи)

- Разработване на политика за стабилизиране на филмовия процес;

- Обективна и прозрачна конкурсна процедура при селекцията на филмови проекти;

- Създаване на устойчив механизъм за навлизане на млади автори във филмовия процес;

- Въвеждане на устойчиви механизми и практики за международна промоция на новите български филми

- Разработване на политика за стабилизиране на филмовия процес;

- Обективна и прозрачна конкурсна процедура при селекцията на филмови проекти;

- Създаване на устойчив механизъм за навлизане на млади автори във филмовия процес;

- Въвеждане на устойчиви механизми и практики за международна промоция на новите български филми

Организационни структури, участващи в програмата

- Изпълнителна агенция "Национален филмов център"

Отговорност за изпълнението на програмата

- Изпълнителният директор на ИА НФЦ, ресорният зам. министър

Бюджетна прогноза по ведомствени и администрирани разходни параграфи на програмата (в хил. лв.)

№	1800.02.02 Бюджетна програма „Филмово изкуство“	Отчет 2021	Отчет 2022	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
	1	2	3	4	5	6
I.	Общо ведомствени разходи:	977,0	1 742,0	1 721,0	1 902,1	1 902,1
	Персонал	495,5	970,9	996,7	1 177,8	1 177,8
	Издръжка	481,5	746,2	724,3	724,3	724,3
	Капиталови разходи	0,0	24,9	0,0	0,0	0,0
1	Ведомствени разходи по бюджета на ПРБ:	956,7	1 639,5	1 721,0	1 902,1	1 902,1
	Персонал	475,2	905,3	996,7	1 177,8	1 177,8
	Издръжка	481,5	709,3	724,3	724,3	724,3
	Капиталови разходи		24,9			
2	Ведомствени разходи по други бюджети и сметки за средства от	20,3	102,5	0,0	0,0	0,0
	Персонал	20,3	65,6			
	Издръжка		36,9			
	Капиталови разходи					
	От тях за: *					
	1.Програма "Творческа Европа"	20,3	102,5			
	2.....					
II.	Администрирани разходни параграфи по бюджета на ПРБ**	22 189,5	-569,7	36 797,8	36 797,8	36 797,8
	Разходи за членски внос в областта на филмовото изкуство (Европейски фонд "Евроимаж" и Европейска аудиовизуална обсерватория)	297,8	310,6	297,8	297,8	297,8
	Субсидия за творчески проекти - за създаване и разпространение на български филми и копродукции с българско участие на основание ЗФИ	13 891,7	-880,3	36 500,0	36 500,0	36 500,0
	Субсидии по схема за държавна помощ за възстановяване на разходи за производство на филми на основание ЗФИ	8 000,0				
III.	Администрирани разходни параграфи по други бюджети и сметки за	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Общо администрирани разходи (II.+III.):	22 189,5	-569,7	36 797,8	36 797,8	36 797,8
	Общо разходи по бюджета (I.+II.):	23 146,2	1 069,8	38 518,8	38 699,9	38 699,9
	Общо разходи (I.+II.+III.):	23 166,5	1 172,3	38 518,8	38 699,9	38 699,9
	Численост на щатния персонал	12	13	13	13	13
	Численост на извънщатния персонал					

1800.02.03 БЮДЖЕТНА ПРОГРАМА „СЦЕНИЧНИ ИЗКУСТВА“

Визия на програмата

Делегираните бюджети в системата на сценичните изкуства се прилагат от 2011 година. Последните две години, пандемията от COVID 19 и предприетите мерки в областта на сценичните изкуства с въвеждането на допълнителен компонент за ограничена дейност, заедно с 10 годишния период на прилагане на делегирани бюджети в сценичните изкуства е достатъчно основание за предприемане на действия за анализ и оценка, за да бъде подобрен

модела на финансиране в системата на държавните културни институти в областта на сценичните изкуства.

Функционирането на мрежата на културните институти в областта на сценичните изкуства, осигуряването на ефективно управление на процесите в тях, многообразието на предлаганите продукти и все по-широкият достъп на аудиторията до художествения продукт са основни за формирането и изпълнението на политиката. Важен аспект при развитието на политиката е реализиране на партньорски проекти по-добра координация с местните власти и, както и ефективно използване на разпространителската мрежа.

През следващия тригодишен период, след анализа и оценката на системата, ще се подобри начина на финансиране в системата като ще бъдат изработени механизми за ефективен мониторинг на дейността им.

Предоставянето на финансова подкрепа на конкурсен принцип е дейност от изключителна важност за изпълнението на стратегическата цел за стимулирането на жанровото многообразие в областта на сценичните изкуства. Фокусът върху частните културни организации допринася за постигане на едни от основните цели - равнопоставеност на субектите в областта на сценичните изкуства и създаването на конкурентна среда. Развитието на културните процеси в България и тяхното синхронизиране с европейските практики чрез увеличение на заложените средства по програмата в следващия тригодишен ще допринесе за културното и жанрово многообразие.

Усъвършенстване и модернизирание на учебната база и бита на учениците в средните училища по изкуствата и културата.

Насърчаване и подпомагане творческото израстване на деца с изявени дарби в областта на изкуствата и културата.

Цели на бюджетната програма

Съвременният модел на сценичните изкуства е постоянен и динамичен процес в мрежа от сценични институти с добре развит мениджмънт за производството и разпространението на сценичния – театрален, музикален и танцов продукт. Създаденият в сценичната лаборатория на театъра, на музикалния или танцовия институт спектакъл е естетически и духовен продукт, насочен към зрителската аудитория. Реализираният високо художествен спектакъл търси широк диалог в публичното пространство - от детската до зрялата публика. Осигурява му се все по-широк достъп и разпространение - от най-развитите градски центрове до най-отдалечените региони.

Развитието и непрекъснатото усъвършенстване на мениджмънта в държавните културни институти в областта на сценичните изкуства е съобразено с динамиката на сектора и променящите се условия на средата.

Действащата система за финансиране е ориентирана към постигане на конкретни и измерими резултати от дейността на сценичните институти, към повишаване на прозрачността и ефективността при финансирането и прилагането на ясни и предсказуеми критерии за това. Системата подпомага и процеса на пазарното им ориентиране. В резултат се постига по-голямо многообразие на предлаганите продукти, увеличаване на броя на зрителите, усъвършенстване на мениджмънта и осигуряване на все по-широк достъп на аудиторията до художествения продукт. При анализа на зрителския ресурс през изтеклия период беше отчетен ръст в по-големите сценични институти, което поставя изключително тежкия проблем с недостатъчните бюджетни средства за разплащане по определените в Методиката за финансиране условия и стандарти. Резултатът от този анализ доведе до по-усъвършенстван модел на финансиране при запазване предимствата на делегираните бюджети, регламентирани в Закона за закрила и развитие на културата. Утвърден беше нов показател за стандартите, базиран на реалните приходи от билети, диференциран според спецификата на отделни групи културни институти. Поради това важен акцент през следващия тригодишен период ще бъде полагане на усилия за оптимизиране на начина на финансиране на отделните сценични институти и за непрекъснат мониторинг на дейността им.

Полза/ефект за обществото от провежданата политика (не е приложимо за функционалните области) и/или очакваните резултати от изпълняваните задачи в съответната функционална област

Дирекция „Сценични изкуства и художествено образование“ активно участва в изпълнението на политиката в областта на създаването и популяризирането на съвременното изкуство в страната и чужбина чрез многообразната дейност на държавните културни институти в областта на сценичните изкуства и програмите за подкрепа на частните сценични организации. Създаването на висококачествени художествени произведения в областта на сценичните изкуства и разширяването на достъпа на аудиториите тях са в приоритетите както по отношение на държавните сценични институти, така и на частните сценични организации. Вниманието за изпълнението им от частните организации е заложено в критериите за оценка на проектите предложения, с които кандидатстват на сесиите за подкрепа в дирекцията. Ползата/ефектът за обществото се измерва с качеството на одобрените проекти, а именно това е и гаранцията, че до обществото ще достигнат творчески продукти с високи художествени и възпитателни качества. Факт е, че последните обявени сесии насочват фокуса си към съвременното изкуство. Участието на творци от цял свят в програмите на държавните културни

институти и подкрепата на проекти, в които взимат участие такива творци допринася за популяризирането на българското изкуство и българските творци.

Ежегодно Министерството на културата подкрепя фестивали и събития, включени в културния календар по няколко програми. В програмата за фестивали и значими национални събития в областта на културата се подкрепят устойчиви и важни събития с национален и международен характер, които формират националната културната визия и развиват българската култура.

Взаимоотношения с други институции, допринасящи за изпълнение на политиката

- Творческите организации;
- Неправителствения сектор;
- Професионални културни институти;
- Образователни институти;

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ				
<i>Ползи/ефекти:</i>		Целева стойност		
Показатели за изпълнение	Мерна единица	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
1.Театрални представления и музикални спектакли и концерти	Брой представления	14 700	14 700	14 700
2. Посетители сценични спектакли и концерти общо, в т.ч. и за целите на методиката	Брой посетители	2 200 000	2 200 000	2 200 000
3 Субсидии за творчески проекти в областта на сценичните изкуства	Брой проекти	170	170	180
4.Субсидии за творчески проекти в областта на сценичните изкуства	лв.	2 150 000	2 150 000	2 300 000

1. Индикатори за брой представления в областта на театъра, музиката и танца (т.1 в таблицата) са във връзка с поставената цел - Създаване на съпричастност с постиженията на съвременната култура и изкуствата

През 2022 г. държавните сценични институти продължават да осъществяват дейността си при условията на чл. 23а от Закона за закрила и развитие на културата. С Постановление № 318 от 07 октомври 2021 г. и последвалото ново Постановление №364 от 09.11.2022 г. бе продължено предоставянето на допълнителен компонент за ограничена дейност в размер на brutните трудови възнаграждения и за начисляване на дължимите осигурителни вноски до

31.12. 2023 г. и субсидията за осъществяване на дейности в областта на сценичните изкуства, преизчислена по реда на методиката по чл. 23а, ал. 2 от Закона за закрила и развитие на културата. По този начин се осигури стабилност на системата на държавните културни институти в областта на сценичните изкуства. *През 2022 г. са реализирани 11 070 спектакли и концерти от държавните културни институти в сравнение с 8 506 през 2021 г. В проценти съответно 2022 г. спрямо 2021- г. спектаклите са се увеличили с 30.14 %,*

Независимо от тежката постепидемична обстановка и икономическата криза държавните културни институти в областта на сценичните изкуства успяват да повишат своите количествени показатели.

2. Индикаторите за публики в областта на сценичните изкуства (т.2 от таблицата) отчитат достъпа на зрителски аудитории до сценичен продукт.

По отношение на разширяване достъпа до култура всяка година репертоарните планове на институтите включват нови заглавия, предназначени за покриване диапазона от зрителски интереси, осъществяват се турнета до крайни и отдалечени населени места – Малко Търново, Петрич, Сандански и др., които са в териториалния обсег на институтите. За този период бяха реализирани нови премиери в областта на театралното и нови концерти в областта на музикалното изкуство надхвърлящи броят им за 2021 г. Турнетата в страната бяха също са увеличени с излизането от постковидната ситуация.. Друг важен фактор в изпълнението на залегналата стратегическа цел е работата на институтите с училищата по сключеното Споразумение между Министерството на културата и Министерството на образованието и науката. Редица театрални и музикални институти предоставиха възможност за посещение на спектакли и концерти, свързани с изучавания учебен материал в сферата на образованието.

3. Индикаторите за субсидии на творчески проекти (т. 3 и т.4 от таблицата) отразяват подкрепата на Министерство на културата за творчески проекти и събития в областта на сценичните изкуства.

През 2022 година те са в размер на 3 250 000 лв. През 2022 г. са проведени 9 сесии, като разпределените средства по тях са в размер на 1 971 983,59 лв., с които ще бъдат финансирани над 120 проекта. Ежегодно организациите, подаващи проекти в сесиите в областта на сценичните изкуства, които се обявяват от Министерство на културата се увеличават. Наблюдава се и неколkokратно нарастване на разходите за производството или разпространението на сценични произведения поради пандемията и кризата.

Финансирането на проектен принцип в областта на сценичните изкуства е единствения начин за подкрепа на частни културни организации с дейност в областта на изкуствата и увеличаването на средствата по програмата ще даде възможност за по-цялостна подкрепа на подаваните проекти. Поради липса на достатъчно средства по програмата до сега проектите се

финансират частично, като се намалява техния бюджет поради недостиг на средства. Това в повечето случаи се оказва недостатъчно за реализацията на проектите, тъй като и за тези организации важат същите проблеми, свързани с оскъпяването на материалите, последица от динамичните инфлационни процеси, увеличаването на цените на наемите на залите, предвидени за сценичната им реализация и др., както при ДКИ.

С оглед на изложеното може да се търси повишаване на средствата за субсидии за творчески проекти и други разходи за финансово подпомагане създаването и разпространението на сценични произведения на основание ЗЗРК като тя бъде увеличена с 2,5 млн. лева.

Външни фактори, които могат да оказат въздействие върху постигането на целите на програмата

Позитивни въздействия:

- Завръщане на публиката в залите;
- Стабилизиране на пазарните цени на билетите;
- Разширяване възможностите за достъп до финансиране на проектен принцип.

Негативни явления:

- Влияние на неблагоприятни инфлационни процеси;
- Недофинансирането бюджета за сценични изкуства.

Необходими средства по програмата

По тази бюджетна програма се осигуряват средствата за дейността на всички 51 държавни културни институти в областта на сценичните изкуства. През последните години средствата по програмата нарастват и тази тенденция следва да продължи.

Пандемията от КОВИД 19 показва, че при такива ситуации липсват институционални механизми за защита на институтите, отговорни за провеждането на държавната политика в сферата на сценичните изкуства. Държавата успя, чрез въведения допълнителен компонент, посредством който от началото на пандемията през 2020 г. до 30.06.2022 г. се осигуряваха възнагражденията и осигуровките на заетите в системата, да осигури спокойствие и да запази всички държавни културни институти. Все пак тази криза показва, че може да се мисли за разпределяне на средствата по бюджетна програма „Сценични изкуства“, не само с единния разходен стандарт, но и чрез допълнителен компонент. В контекста на кризата с горивата би могло да се мисли и за компонент, който да осигурява финансиране на режийните разходи на институтите.

Тези констатации водят до необходимост от увеличаване на средствата по програмата, за да може да се предприемат действия за:

1. Увеличаване на единните разходни стандарти за всеки вид институт, като тези с национално значение бъдат с отделен единен разходен стандарт;
2. Да бъдат предвидени различни допълнителни компоненти, които да бъдат включвани при формиране на субсидията на държаните културни институти при непредвидени обстоятелства като пандемии, за справяне с последствията от им кризи като тази с горивата. Такива извънредни обстоятелства оказват влияние най-вече на населението, което е и публиката на ДКИ.
3. За справяне с последиците от Ковид през 2023 г. ще спомогне и увеличаването на единния разходен стандарт, който за последен път е увеличен през 2019 г. с 0.50 лв.. През изминалия период до сега ДКИ в областта на сценичните изкуства претърпяха намаление на приходите, поради пандемията от Ковид и последствията от него, увеличение на разходите, поради силно завишените цени на необходимите за сценична реализация на спектаклите материали като желязо, дърво, картон и др., както и поради рекордната за страната ни инфлация. Увеличението на единния разходен стандарт за всеки вид институт с размера на инфлационния процент ще доведе до справяне с тези проблеми, ще даде възможност за увеличение на заплатите на творческия и технически персонал и най-вече до реализирането на висококачествен творчески продукт.

Бюджетна прогноза по ведомствени и администрирани разходни параграфи на програмата (в хил. лв.)

№	1800.02.03 Бюджетна програма „Сценични изкуства”	Отчет 2021	Отчет 2022	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
	1	2	3	4	5	6
I.	Общо ведомствени разходи:	126 192,3	174 618,7	146 732,9	145 831,4	146 566,6
	Персонал	97 663,7	126 061,2	105 976,0	105 074,5	105 809,7
	Издръжка	25 074,6	42 219,2	38 158,8	38 158,8	38 158,8
	Капиталови разходи	3 454,0	6 338,3	2 598,1	2 598,1	2 598,1
1	Ведомствени разходи по бюджета на ПРБ:	126 137,1	174 370,5	146 732,9	145 831,4	146 566,6
	Персонал	97 651,9	125 995,1	105 976,0	105 074,5	105 809,7
	Издръжка	25 031,2	42 108,6	38 158,8	38 158,8	38 158,8
	Капиталови разходи	3 454,0	6 266,8	2 598,1	2 598,1	2 598,1
2	Ведомствени разходи по други бюджети и сметки за средства от	55,2	248,2	0,0	0,0	0,0
	Персонал	11,8	66,1			
	Издръжка	43,4	110,6			
	Капиталови разходи		71,5			
	От тях за: *					
	Програма "Еразъм +"	19,6	70,0			
	Програма за териториално сътрудничество INTERREGV-A България – Румъния 2014-2020	35,6				
	Културно предприемачество, наследство и сътрудничество		178,2			
II.	Администрирани разходни параграфи по бюджета на ПРБ**	948,1	1 809,0	10 750,7	10 750,7	10 750,7
	Издръжка					
	Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности в областта на сценичните изкуства	0,7	0,9	0,7	0,7	0,7
	Субсидии за творчески проекти и други разходи за финансово подпомагане създаването и разпространението на сценични произведения на основание ЗЗРК	1 027,7	1 808,1	10 750,0	10 750,0	10 750,0
	Субсидии за програми и проекти в областта на съвременните сценични изкуства за подпомагане на частни културни организации	-80,3				
III.	Администрирани разходни параграфи по други бюджети и сметки за	25,0	46,3	0,0	0,0	0,0
	Субсидии за творчески проекти и други разходи за финансово подпомагане създаването и разпространението на сценични произведения на основание ЗЗРК	25,0	50,4			
	Програма за териториално сътрудничество INTERREGV-A България – Румъния 2014-2020		-4,1			
	Общо администрирани разходи (II.+III.):	973,1	1 855,3	10 750,7	10 750,7	10 750,7
	Общо разходи по бюджета (I.+II.):	127 085,2	176 179,5	157 483,6	156 582,1	157 317,3
	Общо разходи (I.+II.+III.):	127 165,4	176 474,0	157 483,6	156 582,1	157 317,3
	Численост на щатния персонал	4 773	4 859	4 611	4 611	4 611
	Численост на извънщатния персонал					

1800.02.04 БЮДЖЕТНА ПРОГРАМА „ФЕСТИВАЛИ, КОНКУРСИ, СЪБИТИЯ И ЧЕСТВАНИЯ“

Цели на програмата

 Стимулиране, закрила и подкрепа на фестивалите с доказана и безспорна културна и художествена стойност чрез подобряване на планирането, координирането им с други подобни дейности, утвърждаване на техния престиж като важна част от националната идентичност, осъществяване на активен международен диалог и популяризирането на националните достижения у нас и по света.

✚ Съхраняване на традициите и многообразието на българската култура и изкуства, както и поощряване на новаторските търсения и авангардните творчески идеи;

✚ Създаване на условия за подпомагане на културните инициативи по региони, отбелязване на значими годишнини, методически срещи и конференции, насочени към извършване на цялостен анализ за развитието на регионалната културна политика по места;

Предоставяни по програмата продукти/услуги

✚ Популяризиране на културата и изкуствата чрез фестивалите сред различни обществени групи, образователни инициативи и дейности, насочени към включване на групи в неравностойно положение с цел култивиране на лични и обществени добродетели, свързани творчески решения, уважение към традицията и откритост към новите тенденции в културата и изкуствата, интелектуални усилия, сплотеност и по-добри умения за работа в екип, межкултурна толерантност.

✚ Създаване на система за наблюдение, оценка на качеството, анализи и дълготрайни ползи на съществуващите фестивали като основа на целенасочени и аргументирани политики.

✚ Създаване на адекватен капацитет на фестивалите чрез подпомагане на творческите дейности, културните индустрии и изпълнителското изкуство в цялото многообразие от стилове, направления и богато наследство, както и интегрирането на успешни практики в модела на управление.

✚ Активно включване на фестивалите в иновативни инициативи, включително и със средствата и възможностите на съвременните комуникационни технологии.

Основни дейности:

- Създаване на публичен регистър и календар на фестивалите.
- Подпомагане на творчеството в различни видове изкуства чрез фестивалите.
- Създаване на система за наблюдение на качеството на фестивалите..
- Насърчаване на художествената критика чрез участието ѝ във фестивалите.
- Участие на фестивалите в инициативи, насочени към хора в неравностойно положение и етнически малцинства.

Анализът на фестивалите и големите национални събития, които се провеждат в България и се подкрепят от министерството на културата, също показва разширяване в мащабите, свързано с повишен интерес от страна на публиката и творците. Тъй като фестивалите са пространства за срещи и културен обмен, се забелязва тенденция на все по-сериозни амбиции за международни колаборации, участия, включвания в творчески мрежи. За

разширяване на достъпа до публиките до най-доброто от европейската и световната сцена са необходими все повече възможности за обмен на информация и финансова подкрепа от програмите за финансиране на Министерството на културата. Значимите фестивали и международни събития са и форма на разпространение на българската култура в световен мащаб.

Бюджетна прогноза по ведомствени и администрирани разходни параграфи на програмата (в хил. лв.)

№	1800.02.04 Бюджетна програма „Фестивали, конкурси, събития и чествания“	Отчет 2021	Отчет 2022	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
	1	2	3	4	5	6
I.	Общо ведомствени разходи:	0,0	0,0	3 182,5	3 182,5	3 182,5
	Персонал	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Издръжка	0,0	0,0	3 182,5	3 182,5	3 182,5
	Капиталови разходи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1	Ведомствени разходи по бюджета на ПРБ:	0,0	0,0	3 182,5	3 182,5	3 182,5
	Персонал					
	Издръжка			3 182,5	3 182,5	3 182,5
	Капиталови разходи					
2	Ведомствени разходи по други бюджети и сметки за средства от	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Персонал					
	Издръжка					
	Капиталови разходи					
	От тях за: *					
	1.....					
	2.....					
II.	Администрирани разходни параграфи по бюджета на ПРБ**	1 100,1	3 808,4	4 360,0	4 360,0	4 360,0
	Субсидии и други разходи за фестивали, конкурси, събития и чествания	1 100,1	3 808,4	4 360,0	4 360,0	4 360,0
III.	Администрирани разходни параграфи по други бюджети и сметки за средства от ЕС**	217,1	1 356,9	0,0	0,0	0,0
	Субсидии и други разходи за фестивали, конкурси, събития и чествания	217,1	1 356,9			
	Общо администрирани разходи (II.+III.):	1 317,2	5 165,3	4 360,0	4 360,0	4 360,0
	Общо разходи по бюджета (I.+II.):	1 100,1	3 808,4	7 542,5	7 542,5	7 542,5
	Общо разходи (I.+II.+III.):	1 317,2	5 165,3	7 542,5	7 542,5	7 542,5
	Численост на цялния персонал					
	Численост на извънцятния персонал					

1800.02.05 БЮДЖЕТНА ПРОГРАМА „АВТОРСКО ПРАВО И СРОДНИТЕ МУ ПРАВА“

Анализът на изпълнението на системата и структурата на дирекция „Авторско право и сродните му права“ налагат заключението, че звеното не е осигурено с човешки ресурси за изпълнение на съществени функции. Като сериозна се отчита липсата на капацитет за участие на Република България в работата на международните организации в сферата на Авторското право, което освен пропуснати ползи, се явява и репутационен проблем за страната.

Допълнителен експертен капацитет следва да се предвиди и за анализ и одит на дейността на организациите за колективно управление на права, с оглед системната важност на този тип организации за функционирането на средата при уреждането на авторското право и сродните му права. Компетентността на дирекцията за разработване на проекти на нормативни актове в областта следва да се укрепи и с оглед извършването на анализи на средата, предварителни и последващи оценки на въздействието. Капацитетът за анализи следва да се счита за съществен и с оглед организацията на работа на Съвета за защита на интелектуалната собственост, чийто председател е министърът на културата.

Капацитетът за извършване на авторско-правни и компютърни експертизи следва да се подсили, в т.ч. с оглед предизвикателствата на средата и в частност все по-масовите нарушения в интернет среда, които следва да се установяват в рамките на административно-наказателните производства по Закона за авторското право и сродните му права.

Отчита се, също така, рискът от концентрацията на експертиза в отделни служители, което застрашава успешното изпълнение на дейността при пенсиониране, продължителна нетрудоспособност или напускане на съответния служител.

Високата икономическа зависимост на правноносителите от ефективната пазарна реализация на творческия продукт; новите начини на дигитално възпроизвеждане, разпространение и използване на съдържание; изводите за слаба плътност при уреждането на права за определени начини на използване на закриляни обекти на авторското право и сродните му права, както и предизвикателствата пред правоприлагането, предполагат комплексни мерки за:

- ✓ Стабилно и балансирано законодателство, отчитащо интересите на правноносителите и ползватели, в интерес на обезпечаването на културното възпроизводство, с ясни, пълни и непротиворечиви текстове, отговарящи на авторско-правната доктрина и ангажиментите на България, произтичащи от членството в ЕС и присъединяването към международни договори;

- ✓ Увеличаване на ефективността на контрола и правоприлагането по ЗАПСП, като същевременно се насърчава гражданскоправния способ на защита на правата на автори и носители на сродни права, които имат частен характер;

- ✓ Търсенето системен подход, който да замени упражняването на контрол с незаобиколими механизми на присъща за съответната група ползватели регулации, осигуряващи ефективното спазване на правилата от страна на всички пазарни участници.

- ✓ Постигане на добра информираност сред ползвателите по отношение на принципите и начините на уреждане на правата, както и борба за преодоляване на нагласите към неуредено използване;

Цели на бюджетната програма

Стратегическа цел на политиката по защита на авторските и сродните им права от гледна точка на участието на Министерство на културата, е чувствителното подобряване на средата, в т.ч. по-голяма плътност на покриването на различните начини на използване с права, борба с масовите нарушения и със системните нарушители, както и ефективно възпрепятстване на неразрешено използване на закриляни обекти в интернет-среда.

Успешното изпълнение на поставените цели би довело и до преработване на обществените нагласи към неразрешено използване на закриляните обекти и постигането на по-благоприятна икономическа среда за създаване и потребление на творчески и културен продукт.

Ключов аспект в изпълнението на стратегията е подобряването на правоприлагането, което ще гарантира ефективност на контролната функция на Министерство на културата. Подобряването на защитата на авторското право и сродните му права е свързано и с насърчаването на колективната защита на правата. Необходимо е да се отстранят всички пречки организациите за колективно управление на права да осъществяват ефективна защита на управляваните от тях права, като постепенно генералната превенция се измести от административния надзор към колективната авторско-правна защита, осъществявана по гражданскоправен път.

Необходимо е търсенето системен подход, който да замени упражняването на контрол при публичното изпълнение на музика с нови правила в действащата нормативна уредба, осигуряващи ефективното спазване на правилата от страна на всички пазарни участници. Решения ще бъдат търсени в нормативната уредба в сферата на туризма.

Цел на политиката е и постигането на прозрачност и по-добра отчетност на публичната администрация в лицето на дирекция „Авторско право и сродните му права“, яснота и обоснованост на политиките по контрол, както и политика на информиране на заинтересованите лица относно техните задължения, с оглед законосъобразното използване на закриляни обекти на авторското право и сродните му права.

С изменение на Устройствения правилник на Министерството на културата от м. октомври 2019 г., дирекция „Авторско право и сродните му права“ бе натоварена да осъществява дейностите по събиране и обработка на декларациите по чл. 7а, ал. 3 и чл. 7б, ал. 1 от Закона за задължителното депозиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги (ЗЗДПДПОРДМУ), да поддържа

публичния регистър по чл. 7в, ал. 1 от закона и да организира образуването и провеждането на административно-наказателните производства и преписки за нарушения по ЗЗДПДПОРДМУ. В тази връзка, сред целите на контролната дейност на дирекцията влиза и правоприлагането по този закон.

Въпреки че са включени във функционалната характеристика на ресорната дирекция, изпълняваща бюджетната програма „Гарантиране закрилата на интелектуалната собственост“, функциите по ЗЗДПДПОРДМУ са несвойствени както за дирекция „Авторско право и сродните му права“, така и за Министерството на културата като орган на изпълнителната власт, като следва да се търсят начини за прехвърляне на правомощията за регулация в полето на медиите към независимия специализиран орган, който регулира медийните услуги в България – Съветът за електронни медии, чийто капацитет да бъде укрепен.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ					
Ползи/ефекти:			Целева стойност		
Наименование на индикатора	Мерна единица	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.	
1. Вписвания в регистъра за колективно управление на права по чл. 94г от ЗАПСП	Брой	4	4	4	
2. Извършени регистрации на наименования на артистични групи по ЗАПСП	Брой	5	5	5	
3. Упражняване на правата по чл. 33 ЗАПСП	Брой	10	10	10	
4. Извършени проверки по ЗАПСП	Брой	380	380	380	
5. Съставени актове за установяване на административни нарушения по чл. 97 ЗАПСП	Брой	120	120	120	
6. Издадени наказателни постановления по чл. 97 ЗАПСП и на предупреждения и споразумения по ЗАНН	Брой	100	100	100	
7. Извършени проверки по ЗЗДПДПОРДМУ	Брой	10	40	50	
8. Съставени актове за установяване на административни нарушения по ЗЗДПДПОРДМУ	Брой	3	30	40	
9. Издадени наказателни постановления за налагане на административни санкции по ЗЗДПДПОРДМУ	Брой	0	25	35	

* В рамките на бюджетна програма „Авторско право и сродните му права“ не се изпълняват ключови индикатори съгласно РМС № 268 от 2022 г. за одобряване на Средносрочната бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г.

Индикатор № 1 (*Вписвания в регистъра за колективно управление на права по чл. 94г ЗАПСП*)

Индикаторът отразява динамиката при организирането на колективното управление на права. При целеполагането индикаторът се дефинира във връзка с историческите му стойности и динамика в предходните периоди. Предоставянето на услугата е свързано с наличието на инициатива от страна на заявителите. Изградената организация и предвидения в дирекция АПСП капацитет отговарят на изискванията за професионално и навременно осъществяване на дейността.

Индикатор № 2 (*Извършени регистрации на наименования на артистични групи по ЗАПСП*)

При заложена стойност на индикатора за 2022 г. от 10 бр. вписвания, за първото полугодие на годината бе извършено само 1 бр. вписване. Повишената активност на заявителите на услугата през втората половина на 2022 г. компенсира изоставането, като годишната отчетна стойност на показателя за 2022 г. е 6 бр. вписвания. Както и при вписванията в регистъра за колективното управление на права, индикаторът обичайно се дефинира във връзка с историческите му стойности и динамика в предходните периоди. Въпреки ниския интерес към услугата, поддържането ѝ е важно за защитата на наименованията от злоупотреби. Регистрацията на наименованията на артистични групи е национално решение и не произтича от международни актове или актове на правото на ЕС. В същото време, режимът на регистрация на наименованията на артистичните групи е дериват и своеобразен олекотен вариант на регистрирането на търговска марка, откъдето произтича и значението на тази дейност за постигането на общо ниво на защитеност на интелектуална собственост в България. Изградената организация и предвидения в дирекция АПСП капацитет отговарят на изискванията за професионално и навременно осъществяване на дейността.

Нов индикатор № 3 – Упражняване на правата по чл. 33 ЗАПСП

Индикаторите за изпълнение са допълнени с нов индикатор, свързан с динамиката и приоритетите в дейностите по изпълнение на бюджетната програма. В съответствие с чл. 33 ЗАПСП, правата върху произведенията на автори, които не са оставили наследници и не са били членове на организация за колективно управление на права, преминават върху държавата, която ги упражнява до изтичане на времетраенето им чрез Министерството на културата. Посочените функции се реализират посредством сключване на договори за отстъпване на права по искане от заявили интерес ползватели, а събраните средства постъпват в Национален фонд „Култура“. Дейността по упражняване на авторски права на автори без наследници придобива все по-голям относителен дял в дейността на дирекция АПСП. Проактивната дейност на дирекцията по защита на държавния интерес при сключването на договори по чл.

33 ЗАПСП се изразява в т.ч. и в отправянето на покани към конкретни издателства относно сключване на договори за отстъпване на авторски права по повод издания, за чието появяване на пазара длъжностни лица в дирекцията са осъществили наблюдение. В част от случаите договорите се предшества от проучване относно статута на съответните права и дали те могат да се считат за преминали към държавата, доколкото наличието или липсата на наследници на авторите не е информация, служебно известна или достъпна на административния орган. От съществено значение е същата да е достоверна, поради което данните се осигуряват основно чрез справки от съответните общински администрации и Национална служба „Полиция“, а в определени случаи и чрез други източници – Държавна агенция „Архиви“, Национален литературен музей и др.

Във връзка с постъпващи запитвания и за улеснение на ползвателите, дирекцията е изготвила и предложила за публикуване списък на авторите, за които до момента е установено, че са с преминали към държавата права, както и кратки разяснения във връзка с това. В полза на ползвателите са изготвени и указания по често задавани въпроси.

Индикатор № 4 *(Извършени проверки по ЗАПСП)*

Контролната дейност по Закона за авторското право и сродните му права се планира и осъществява във връзка с програмните цели, предизвикателствата на средата и създадения в администрацията капацитет. Ефективното изпълнение на задачите в условията на ограничените човешки ресурси на дирекция „Авторско право и сродните му права“ предполага очертаването на приоритети на контрола, с оглед въздействието в значими за правноносителите проблемни области. В тази връзка, политиката по контрола се реализира с оглед: (i) противодействие на нарушенията с масов характер, (ii) борба със системните нарушители, (iii) противодействие на нарушенията, засягащи едновременно интересите на множество правноносителите и на тези, при които правноносителите трудно биха могли да защитят правата си самостоятелно и (iv) противодействие на нарушенията, нанасящи големи щети върху интересите на правноносителите.

Предвид изброените критерии, фокус в контролната дейност на дирекцията и най-голям дял в проверките има контролът върху уреждането на т.нар. „публично изпълнение“ на закриляни обекти на авторското право и сродните му права. В тази връзка с провеждат традиционни контролни кампании за установяване на евентуално неразрешено използване чрез публично изпълнение в зимните и летните курорти, в гр. София, както и инцидентни проверки, каквито през 2022 г. бяха извършени в гр. Велико Търново с цел да се дисциплинират ползвателите на територии, които традиционно не са обхванати от контрола.

Нова политика на дирекция АПСП е да извършва проверките на случаен принцип в рамките на предварително определена територия на интерес, а не по списъци на организациите

за колективно управление на права, каквато беше практиката в предходни периоди. Промяната се наложи във връзка с ниското качество на подготвяните от ОКУП сигнали и допускането, че контролът на случаен принцип, а не избирателния контрол, е важен за проследяване на реалното ниво на уреждане на правата в отделните локации. Проверката изцяло по сигналите на ОКУП на практика обслужва търговския им интерес от сключването на нови договори, като това не може да бъде цел на провежданите от Министерството на културата контролни мероприятия. Един от ефектите на новата политика е проверката на търговски и туристически обекти, които вече са уредили правата си. Това се счита за полезно, доколкото демонстрира на коректните ползватели наличието на контрол, което ги дисциплинира и мотивира да продължават да сключват договори за осъществяването от тях използване.

Индикатор № 5 (*Съставени актове за установяване на административни нарушения по чл. 97 ЗАПСП*)

Във връзка обновената политика на контрол, която не разчита на предварителна информация за неуредено използване, проектната и прогнозните стойности на индикатор № 5 отговарят на допускането, че най-малко при 1/3 от проверките ще бъде установявано нарушение. Прогнозните стойности ще бъдат адаптирани спрямо получените данни от фактическото изпълнение за 2023 г.

Индикатор № 6 (*Издадени наказателни постановления по чл. 97 ЗАПСП и на предупреждения и споразумения по ЗАНН*)

Съдържанието на индикатора в проектната 2023 г. е изменено чрез допълване на изпълнението по новия инструмент на ЗАНН, свързан с предупреждаването на нарушителите в случай на маловажност на нарушението и с възможността за сключване на споразумения.

През 2022 г. е утвърдена и въведена в действие Стратегия за прилагане на института на „маловажен случай” в административно-наказателното производство по Закона за авторското право и сродните му права. Новите правила предполагат прекратяване на административно-наказателните производства в случай на маловажност, като нарушителите биват предупреждавани. Практиката е в синхрон с измененията в ЗАНН, които предвиждат изцяло нов правораздавателен акт на предупреждение на нарушителите, когато по съответните производства е установена маловажност. При следващо нарушение се очаква производството да завършва с налагането на санкция по наказателно постановление. Отделно, предвидената в ЗАНН възможност за сключване на споразумение, в които случаи не се издава наказателно постановление, също обезпечава успешно приключване на административно-наказателното производство и наказване на нарушителя. Това налага обогатяване на съдържанието на индикатора по т. 6. Значението на индикатора е завишено спрямо стойностите по проектната

за 2023 г. и прогнозните за 2024-2025 г. (от 70 бр. на 100 бр.), доколкото същият отразява по-широкия обхват на начини на произнасяне на административно-наказателния орган.

Индикатори № 7, 8 и 9 (*Извършени проверки по ЗЗДПДПОРДМУ; Съставени актове за установяване на административни нарушения по ЗЗДПДПОРДМУ; Издадени наказателни постановления за налагане на административни санкции по ЗЗДПДПОРДМУ*)

По отношение на индикаторите, свързани с прилагането на Закона за задължителното депозирание на печатни и други произведения и за обявяването на разпространителите и доставчиците на медийни услуги (ЗЗДПДПОРДМУ), стойностите са адаптирани спрямо очакваните изменения в приложимия закон. Поради установени множество дефицити в ЗЗДПДПОРДМУ, в т.ч. прекомерност на заложените санкции за неизпълнение на задължението за деклариране на собственост и финансиране, както и заради липсата на механизми за сигурно установяване на издателите на онлайн новинарски услуги, не се провеждат контролни кампании, като се търсят механизми за съществена промяна в уредбата, в т.ч. промяна в контролния орган.

Предоставяни по програмата продукти/услуги

- Осъществяване на по-ефективна защита на интелектуалната собственост.
- Последователност в процеса на хармонизацията на българското авторско правно законодателство с това на Европейския съюз.
- Осъществяване на административен контрол и защита на авторското право.
- Системни и периодични проверки по реда Закона за авторското право и сродните му права и на Закона за административното регулиране на производството и търговията с оптични дискове, матрици и други носители.
- Администриране на регистрите, водени в Министерството на културата по силата на Закона за авторското право и сродните му права и Закона за административното регулиране на производството и търговията с оптични дискове, матрици и други носители, съдържащи обекти на авторското право и сродните му права - регистър на наименованията на артистични групи; регистър на организациите за колективно управление на авторски и сродни на тях права, регистър на лицата, които възпроизвеждат върху незаписани оптични дискове и други носители, обекти на авторското право и сродните му права; регистър на удостоверенията за сделки за възлагане на производство на матрици със запис и на възпроизвеждане на оптични дискове и на други носители със запис, съдържащи обекти на авторското право и сродните му права; регистър на удостоверенията за сделки за придобиване на права за възпроизвеждане и /или разпространение на звукозаписи или записи на аудиовизуални произведения; регистър на

удостоверенията за всяко внасяне или изнасяне на матрици, оптични дискове и други носители, съдържащи звукозаписи или записи на аудио-визуални произведения.

Организационни структури, участващи в програмата

Дирекция „Авторско право и сродните му права” – МК.

Отговорност за изпълнението на програмата

Ресорен зам.-министър, дирекция „Авторско право и сродните му права”.

Бюджетна прогноза по ведомствени и администрирани разходни параграфи на програмата (в хил. лв.)

№	1800.02.05 Бюджетна програма „Авторско право и сродните му права”	Отчет 2021	Отчет 2022	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
	1	2	3	4	5	6
I.	Общо ведомствени разходи:	479,8	556,0	519,8	519,8	519,8
	Персонал	407,4	542,6	326,8	326,8	326,8
	Издръжка	72,4	13,4	193,0	193,0	193,0
	Капиталови разходи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1	Ведомствени разходи по бюджета на ПРБ:	479,8	556,0	519,8	519,8	519,8
	Персонал	407,4	542,6	326,8	326,8	326,8
	Издръжка	72,4	13,4	193,0	193,0	193,0
	Капиталови разходи					
2	Ведомствени разходи по други бюджети и сметки за средства от	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Персонал					
	Издръжка					
	Капиталови разходи					
	От тях за: *					
	1.....					
	2.....					
II.	Администрирани разходни параграфи по бюджета на ПРБ**	59,7	63,6	58,0	58,0	58,0
	Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности - Световна организация за интелектуална собственост	59,7	63,6	58,0	58,0	58,0
III.	Администрирани разходни параграфи по други бюджети и сметки за	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Общо администрирани разходи (II.+III.):	59,7	63,6	58,0	58,0	58,0
	Общо разходи по бюджета (I.+II.):	539,5	619,6	577,8	577,8	577,8
	Общо разходи (I.+II.+III.):	539,5	619,6	577,8	577,8	577,8
	Численост на пътният персонал	10	10	10	10	10
	Численост на извънпътния персонал					

1800.02.06 БЮДЖЕТНА ПРОГРАМА „ПОДПОМАГАНЕ РАЗВИТИЕТО НА БЪЛГАРСКАТА КУЛТУРА И ИЗКУСТВА, НА БЪЛГАРСКИЯ КНИЖЕН СЕКТОР, БИБЛИОТЕКИ И ЧИТАЛИЩА”

Цели на бюджетната програма

Програмата реализира политиката на Министерството на културата в сферата на българското книгоиздаване, библиотечната дейност, читалищното дело и опазването на нематериалното културно наследство. Чрез нея се предоставят средства за разширяване на дейността на читалищата и библиотеките, за подпомагане на книгоиздаването, за подкрепа на инициативи за опазване на нематериалното културно наследство. Изпълнението на програмата осигурява по-висококачествен продукт и услуги за обществото, предоставяни от библиотеките и читалищата.

Бюджетната програма „Подпомагане развитието на българската култура и изкуства, на българския книжен сектор, библиотеки и читалища” се управлява от специализираната администрация на Министерството на културата – дирекция „Международно сътрудничество, европейски програми и регионални дейности“, отдел „Регионални дейности“.

Визия за развитието и приоритети на политиката

Визията на политиката за развитие на секторите включва следните измерения:

- Подкрепа на творците в областта на литературата, културната мисия на книгоиздаването, чрез подпомагане на издателската дейност и популяризиране на българската книга по света;
- Подобряване на условията за развитие и утвърждаване на обществените библиотеки като съвременни центрове, осигуряващи ефективно библиотечно-информационно обслужване на широк кръг потребители;
- Подобряване на условията за развитие на народните читалища като културни центрове, за разширяване на достъпа на гражданите до културни продукти, участие в културния живот и развитие на творческия потенциал;
- Подобряване на условията за опазване на нематериалното културно наследство.

В проектното предложение е предвидено увеличение на субсидиите за творчески проекти в областта на литературата, библиотечното дело, любителското изкуство и опазването на нематериалното културно наследство.

При разработване на бюджетната прогноза е предвидено увеличение на натуралните показатели на делегираните от държавата дейности във функция „Култура, спорт, почивно дело и религиозни дейности“, прилагани за библиотеките и читалищата. Новите стандарти са съобразени със сериозното повишаване на цените на горивата и разходите за издръжка, нарастването на цените на книгите и периодичните издания, необходимостта от развиване на информационните технологии, поскъпването на консумативите за издръжка на сградите.

В обхвата на секторната политика са предвидени средства за финансиране на юридически лица с нестопанска цел. Субсидията е поименно за Регионалния център за опазване на нематериалното културно наследство в Югоизточна Европа под егидата на ЮНЕСКО и за Съюза на народните читалища.

Съдържанието на визията на политиката кореспондира с целите на Националната програма за развитие „България 2030“ и конкретно Приоритет 13 „Култура, наследство и туризъм, който включва дейности за:

- предоставяне на допълнителни публични и алтернативни средства;
- подобряване на инфраструктурата на читалищата и библиотеките;
- разработване и прилагане на ефективни механизми за партньорство и координация с общините за реализиране на културната политика в областта на библиотеките, читалищата, работата с различни маргинализирани общности, регионалната културна политика;
- създаването на условия за устойчиво културно развитие и духовно консолидиране на нацията;
- утвърждаването на българската национална идентичност чрез изграждане образа на България като страна със самобитна култура и уникално културно наследство;
- активирането на дейност за популяризиране достиженията на българските творци и повишаване конкурентоспособността на българския културен продукт.

Реализирането на целите в съответната област на политиката се изпълнява от дирекция „Международно сътрудничество, европейски програми и регионални дейности“, отдел „Регионални дейности“, като изпълнението се осъществява чрез финансиране на програми от бюджета на Министерството на културата и от централния бюджет.

Прогноза по бюджетни програми

За периода 2024-2025 г. ще бъде запазена финансовата подкрепа за съхраняване на националното самосъзнание, култура и традиции.

Бюджетната прогноза за 2024-2025 г. е изготвена на база показатели за изпълнението на Програма 8: „Подпомагане развитието на българската култура и изкуства, на българския книжен сектор, библиотеки и читалища“, представена по подпрограми:

1. Програми за финансиране на проектни предложения в областта на литературното наследство, книгоиздаването и библиотеките, проекти и инициативи включени в Националния културен календар.

1.1. Програма „Помощ за книгата“.

Програмата е с обществена значимост за насърчаване и развитие на творческия потенциал на писатели и изследователи в областта на книжовното наследство и на съвременната литература. Приоритет е издаването на литературно-художествени произведения, ориентирани към деца и юноши и свързани с тяхното образование и художествено-естетическо възпитание.

Бюджетът на програмата възлиза на 200 000 лв. Средногодишно се подкрепят около 90 проекта. С увеличаване на средствата ще се даде възможност за реализиране на по-голям брой проекти в областта на литературата за издаването на произведения с висока художествена или научна стойност. Целта е да се осигури достъп на обществото до нови заглавия на утвърдени или дебютиращи автори и за стимулиране четенето сред деца и младежи.

Ключови индикатори по програмата:

- **брой подкрепени проекти**

Предвиждаме следното разпределение на средствата по програмата:

Година	2024	2025
Средства	300 000	350 000

1.2. Програма за подпомагане на творчески проекти в областта на литературата

Програмата е обявена за първи път през 2021 г., след обявената извънредна епидемична обстановка от COVID-19 и има за цел пряко да акцентира върху хората, даващи тласък на литературните процеси в страната, да подкрепи директно творците, които са зависими от приходите от книгоразпространение през последните години.

С програмата се цели финансова подкрепа на автори за създаване на нови произведения във всички литературни жанрове на конкурсен принцип при спазване принципите на равнопоставеност, максимална ефективност, публичност и контрол при разпределение на финансовите средства. Право да кандидатстват в конкурсната сесия имат физически лица, осъществяващи дейност в областта на литературата - белетристи, поети, публицисти, литературни критици и историци, драматурзи.

Ефективността на Програмата се изразява във възможността за развитие на литературния процес във всички жанрове, насърчаване на нови течения в литературата, подпомагане както на утвърдени, така и на дебютиращи творци.

Бюджетът на програмата за 2022 г. е 400 000 лева.

Програмата допринася за разширяване на възможностите за насърчаване на културното многообразие, на формите на културно изразяване, достъпа до култура и културно наследство.

Ключови индикатори по програмата:

- **брой подкрепени проекти в приоритетните области.**

Предвиждаме следното разпределение на средствата по програмата:

Година	2024	2025
Средства	500 000	550 000

1.3. Програма за финансиране на проекти в областта на литературното наследство и библиотеките, проекти и инициативи включени в Националния културен календар.

Програмата финансира издаване на книги по повод годишнини на български автори, преиздаване на издания от значение за българската националната идентичност, събития, представящи българската литература и библиотечната дейност, както и делото на известни личности.

Бюджетът на програмата възлиза на 100 000 лв., като се подкрепят средногодишно около 30 проекта. С предложеното увеличение на средствата ще бъдат подкрепени повече инициативи, представяния на автори, експозиции на изложби, литературни конкурси, в това число и за насърчаване на творческото писане у децата и младежите. Също така, ще бъде дадена възможност за реализация на образователните програми на обществените библиотеки, заложи в подписаното **Споразумение за сътрудничество между Министерството на културата и Министерството на образованието и науката** за осъществяване на инициативи, програми и проекти между обществените библиотеки и институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

Ключов индикатор:

- **брой подкрепени проекти по дейности.**

Предвиждаме следното разпределение на средствата по програмата:

Година	2024	2025
Средства	250 000	300 000

1.4. Програма за подкрепа на проекти и дейности за представяне на българската книга и литература в страната и в чужбина.

С тази програма се гарантира представянето на Република България в едни от най-големите и престижни международни книжни изложения:

- световни – Франкфурт, Болоня, Москва, Лондон и Париж;
- с европейски измерения – Лайпциг, Виена, Прага, Варшава, Будапеща и Братислава.
- в Балканския и Черноморския регион – Солун, Скопие, Букурещ, Белград и Истанбул.

Предложеното увеличение на финансовата подкрепа е с цел утвърждаване на присъствието на страната в международните събития на книжната индустрия, както и презентиране на по-голям брой национални щандове.

Ключов индикатор:

- **брой участия.**
- Предвиждаме следното разпределение на средствата по програмата:

Година	2024	2025
Средства	250 000	280 000

1.5. Национална награда „Христо Г. Данов” – национално събитие в областта на книгоиздаването. Разходваните средства са за организиране и провеждане на проявата, номинации, връчване на награди и съпътстващи инициативи.

Необходими средства: годишно по 34 000 лв.

В подписаното Споразумение за сътрудничество между Министерството на културата и Министерството на образованието и науката за осъществяване на инициативи, програми и проекти между обществените библиотеки и институциите в системата на предучилищното и училищното образование е заложено **учредяване на награда „Библиотечна образователна дейност“** в четири категории, която ще се връчва ежегодно за стимулиране на съвместната дейност между библиотеки и училища, библиотекарите и учители. Средствата за предвидените награди са от бюджета на Министерството на културата.

Средства: годишно по 2 000 лв.

Общо награден фонд: ежегодно по 36 000 лв.

Ключов индикатор:

- **брой награди.**

Предвиждаме следното разпределение на средствата по програмата:

Година	2024	2025
Средства	36 000	36 000

2. Регионални библиотеки – средства за регионални функции в изпълнение на чл. 61. т. 2 от Закона за обществените библиотеки.

Регионалните библиотеки са основните библиотеки, които изграждат териториалната библиотечна мрежа. Те поддържат професионалните стандарти и подпомагат дейността на обществените библиотеки в регионите, в това число и внедряване на новите информационни и комуникационни технологии. Оказват съдействие на държавните и общинските власти при осъществяване на държавната политика в областта на библиотечното дело, чрез провеждането

на обучителна и експертно-консултантска дейност с библиотекари, организиране и поддържане на краеведска информация, събиране и обобщаване на регионална библиотечна статистика. Дейности се финансират на основание чл. 61, т. 2 от Закона за обществените библиотеки.

Средствата се разпределят на конкурсен принцип, съгласно Правила за разпределяне на допълнителни средства на регионалните библиотеки от държавния бюджет чрез бюджета на Министерството на културата, утвърдени със заповед на министъра на културата.

Ключов индикатор:

- **брой проекти.**

Предвиждаме следното разпределение на средствата по програмата:

Година	2024	2025
Средства	270 000	270 000

3. Стандарт за библиотечно-информационно обслужване – утвърден от министъра на културата, като средство за гарантиране на основните библиотечни дейности в страната

Изпълнението на Стандарта за библиотечно-информационно обслужване, автоматизирането на библиотечните дейности, изграждането на собствени бази данни, дигитализация на ръкописното и печатно културно наследство и създаването на условия за ползване на информацията от потребителите както в библиотеката, така и извън нея, изисква допълнителни средства за осигуряване на технологично обновление и дигитализация, и за попълване фондовете на обществените библиотеки.

- създаване на условия за ползване на информацията от потребителите както в библиотеката, така и извън нея, чрез технологично обновление и дигитализация, автоматизиране на библиотечните дейности, изграждане на собствени бази данни, дигитализиране на ръкописното и печатно културно наследство;

Ключови индикатори по програмата:

- **брой подкрепени проекти за технологично обновление и дигитализация;**

Предвиждаме следното разпределение на средствата по програмата:

Година	2024	2025
Средства за технологично обновление и дигитализация	1 000 000	2 000 000

4. Регионални библиотеки като делегирани от държавата дейности

Двадесет и седемте регионални библиотеки са в групата на делегираните от държавата дейности във функция „Почивно дело, култура, религиозни дейности“, които се финансират по утвърден стандарт за делегираните дейности, чрез бюджетите на общините. В държавния стандарт са включени средства за заплати и за веществена издръжка, който за 2023 г. остана на основание РМС № 540 от 29 юли 2022 г., определен в размер на 24 232 лв. за една субсидирана бройка.

В резултат на инфлацията и сериозното повишаване на цените на горивата и разходите за издръжка, нарастването на цените на книгите и периодичните издания, необходимостта от развиване на информационните технологии, поскъпването на консумативите за издръжка на сградите, води до все по-трудно справяне с наличния бюджет на регионалните библиотеки. Предлагаме да бъдат увеличени стойностните показатели на стандартите за финансиране на дейностите на библиотеките за периода 2024-2025 г.

За изпълнение на целите на Стандарта за библиотечно-информационно обслужване, комплектуването на нови библиотечни документи, обновяване на библиотечните фондове и за развитие на библиотеките като основни центрове за духовност, придобиване на знания и информация е необходимо регулярно активизиране и поддържане интереса към книгата и четенето на българските граждани и особено на младите хора, чрез обновяване и обогатяване на библиотечните колекции. В тази връзка предлагаме допълнително увеличение на държавния стандарт на регионалните библиотеки и на читалищата във връзка с предоставянето на 2 000 000 лева за обновяване на библиотечните фондове в изпълнение на Стандарта за библиотечно-информационно обслужване – по 1 000 000 лева за всяка дейност. Тези средства в момента са предвидени по бюджета на Министерството на културата и би следвало да отпаднат в проектобюджета за 2024 г.

След направен анализ е установено, че основна част от средствата по стандарта за делегираните от държавата дейности, покриват основно разходите за възнаграждения и осигурителни вноски. В тази връзка предлагаме единният държавен стандарт през 2024 г. да бъде завишен на 36 348 лв. на субсидирана бройка (+50%). За годините 2024-2026 г. да бъде извършено също завишаване с по 50% годишно.

Предлагаме промяна и на натуралните показатели в частта „субсидирана численост – бройки“ като същата да бъде увеличена с 10 бройки годишно, спрямо 2022 г. в която са 1 177.

Години	2024	2025
Субсидирана численост	1 187	1 197
Разходен стандарт	36 348	54 522

За библиотеките с регионален характер са въведени и допълващи стандарти за закрити площи, включващи издръжка и модернизиране на съществуващата материална база и поддръжка на предоставените за управление сгради.

Допълващ стандарт за закрити площи за библиотеки с регионален характер	Натурален показател	2023	2024	2025
- за площ от 1001 кв. м. до 2000 кв. м.	7	19 521	26 353	35 576
- за площ от 2001 кв. м. до 3000 кв. м.	5	29 281	39 529	53 364
- за площ от 3001 кв. м. до 4000 кв. м.	4	39 042	52 707	71 154
- за площ от 4001 кв. м. до 8000 кв. м.	9	48 802	65 883	88 942
- за площ от 8001 кв. м. до 12000 кв. м.	1	58 563	79 060	106 731
- за площ над 12000 кв. м.	1	108 000	145 800	196 830

5. Национална библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“

Стандартите за финансиране на делегираните от държавата дейности и допълващите стандарти за закрити площи във функция „Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело“ са приложими и за Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, финансирана от бюджета на Министерството на културата с натурални и стойностни показатели. През 2023 г. размерът на стандарта е 27 229 лв., с натурален показател 206 бройки.

С оглед процента на инфлация, повишаване на цените на суровините и спецификата на дейността на Националната библиотека и функциите, които изпълнява, предлагаме размерът на стандарта да бъде завишен последователно за годините с 50% през следващия тригодишен период, както и завишаване на натуралния показател „субсидирана бройка“ с 20 за 2023 г. и с по 10 за 2024 и 2025 г.

	2023	2024	2025
Субсидирана численост	206	226	236

Разходен стандарт	27 229	40 843	61 264
--------------------------	--------	--------	--------

Допълващ стандарт за закрити площи за държавна библиотека	Натурален показател	2024	2025
- за площ от 12001 кв. м. до 20 000 кв. м.	1	108 000	145 800

6. Програма за финансиране на регионални културни дейности, творчески проекти в областта на любителското изкуство и нематериалното културно наследство.

По тази програма ежегодно се подкрепят международни, национални и регионални фестивали, конкурси, събори и други форми, които популяризират изкуствата, показват постижения в любителското изкуство за деца, младежи и възрастни хора, чествания на годишнини на български духовници, творци, провеждането на работни срещи, семинари, изложби и други. Финансират се и проекти насочени към съхраняване на културата на етническите общности, както и прояви на хората с увреждания, с което се създават условия за тяхната интеграция в културния живот, за преодоляване на социалното изключване. Също така, програмата подпомага и дейности насочени към опазване на нематериалното културно наследство и поддържане на Националната система „Живи човешки съкровища – България”. Процедурата за попълване на Системата преминава през регионален и национален етап, за което се привличат експерти, дейностите се увеличават, за което са необходими допълнителни средства. От 2022 г. са въведени две нови листи – Национална листа на застрашени елементи на нематериалното културно наследство и Национален регистър на добрите практики за опазване на нематериалното културно наследство, по които се предвижда финансова подкрепа за реализиране на мерки за опазване на наследството. Във връзка с тези нови процедури, промяна в Наредбата за реда за водене на регистъра на нематериалното културно наследство в РБ, допълнителни средства са необходими за провеждане на обучения на местно, регионално и национално равнище. Допълнителни средства са необходими и за подготовката на български кандидатури за включване в Световните листи за нематериално културно наследство на ЮНЕСКО. Готовите досиета, които бяха изготвени през 2013 г. са вече вписани в две от листите на ЮНЕСКО и предстои да се правят нови предложения.

За 2023 г. програмата е с бюджет **400 000** лв., като се подкрепят средно годишно по 70 проекта на читалища, общини и други организации. В обхвата на бюджетната програма попадат и дейности свързани с поддръжка и надграждане на Публичните регистри на

народните читалища и читалищните сдружения, на обществените библиотеки и на нематериалното културно наследство.

В резултат на настъпилата извънредна обстановка в страната, беше засегнат целия културен сектор, включително и частния и независим сектор, който работи за насърчаване на любителското изкуство, за стимулиране на творческата изява, иновативното мислене и създаването на културни продукти в тази област. Възникна и необходимостта от използване на достиженията на модерните (цифрови) технологии за повишаване на достъпността на създавания културен продукт.

В резултат на кризата бяха засегнати и местните общности и носители на нематериално културно наследство. Бяха подкрепени за първи път занаятите като част от нематериалното културно наследство, което не е достатъчно.

Ключови индикатори по програмата:

- **брой подкрепени проекти;**
- **брой процедури за попълване на Националната представителна листа;**
- **брой подкрепени мерки за опазване на нематериалното културно наследство за елементи застрашени от изчезване;**
- **брой подкрепени и популяризирани добре практики**
- **брой изготвени кандидатури на РБ за световните листи.**

7. Народните читалища като делегирани от държавата дейности.

Народните читалища са в групата на делегираните държавни дейности, които се финансират чрез бюджетите на общините по утвърдени държавни стандарти. В единния държавен стандарт са разчетени средства за заплати и за издръжка. През 2023 г. размерът на стандарта за народните читалища остана на основание РМС № 540 от 29 юли 2022 г., определен в размер на 12 670 лв. за една субсидирана бройка.

В резултат на инфлацията и сериозното повишаване на цените на горивата, електроенергията и разходите за издръжка, нарастването на цените на книгите и периодичните издания, необходимостта от използване на нови технически средства, информационни технологии, поскъпването на консумативите за издръжка на сградите, необходимостта от ремонтни дейности и отопление на сградите за провеждане на дейности води до все по-трудно справяне с наличния бюджет на читалищата. През настоящата година читалищата не получиха допълнително средства при актуализацията на бюджета (както това беше направено за музеите и регионалните библиотеки), не бяха включени и като потребители на програмата за регионалните и общински културни институти на Национален фонд „Култура“ за допълнителни средства за заплащане на електроенергия и др. Във връзка с това предлагаме да бъдат увеличени стойностните показатели на стандартите за финансиране на дейностите на

читалищата за периода 2024-2026 г. с 50%. С предложеното увеличение ще се подобри качеството на предлаганите форми и услуги в читалищата, както и тяхната достъпност за населението, свързано и с преодоляването на социалното изключване и намаляването на бедността.

В стандарта е отразено повишението на минималната работна заплата, както и средства, с които да се достигнат минималните осигурителни прагове. Отчетени са средства за издръжка, за поддържане на материалната база и подобряване на условията на труд за работещите в читалищата, както и за потребителите на читалищни форми и услуги, което включва и физическия достъп до сградите на хора с увреждания. Включени са и допълнителни компоненти за изпълнение на държавните културно-просветни задачи за привличане на всички слоеве и възрасти от населението, за разширяване достъпа до култура и участие в културния живот.

Една от основните дейности на читалищата е поддържането на обществена библиотека. За нейното изпълнение, както и за изпълнение на целите на Стандарта за библиотечно-информационно обслужване, обновяване на библиотечните колекции и за развитие на библиотеките като основни центрове за духовност, придобиване на знания и информация е необходимо регулярно активизиране и поддържане интереса към книгата и четенето на българските граждани и особено на младите хора, чрез обновяване и обогатяване на библиотечните колекции. Предлагаме от предвидените средства в бюджета на Министерството на културата в размер на 2 000 000 лв. за обновяване на библиотечните фондове в изпълнение на Стандарта за библиотечно-информационно обслужване 1 000 000 лв. да бъде разпределен като допълнително увеличение на държавния стандарт на народните читалища.

Година	2024	2025
Разходен стандарт	19 005	28 507
Субсидирана численост	7 773	7 773

8. Програма за целева подкрепа на народните читалища.

По тази програма предлагаме да се отпускат за народните читалища на проектен принцип годишно до 6 000 000 лв. в три направления – ремонтна дейност, художествено-творческа дейност и закупуване на техника. Средствата по тази програма се отпускат от Министерството на финансите до общините и не влизат в бюджета на Министерството на културата. Разпределението на средствата за читалища се прави по предложение на министъра на културата. Програмата е с широк обхват и цели подобряване на условията в читалищата, тяхната модернизация, оборудване със съвременна техника, създаване на материална база за художествена дейност и за реализация на читалищни дейности.

За реализирането на програмата трябва да се предприемат ежегодно стъпки по чл. 109, ал. 3 от Закона за публичните финанси.

9. Годишна вноса за Фонда за опазване на нематериалното културно наследство на ЮНЕСКО

Членски внос за Фонда на нематериалното културно наследство е дължима по силата на чл. 25, т. 3, буква (а) от Конвенцията за опазване на нематериалното културно наследство, в сила за Република България от 10 юни 2006 г. Приблизителната ежегодна вноса е в размер на по 1 550 щ. долара (в т. ч. такси).

Година	2024	2025
Средства	1 550 USD	1 550 USD

10. Финансиране на юридически лица с нестопанска цел.

Съгласно чл. 11 от Споразумението между правителството на РБ и ЮНЕСКО, българското правителство осигурява всички ресурси, финансови или непарични необходими за администрирането и правилното функциониране на Регионалния център за опазване на нематериалното културно наследство в страните от Югоизточна Европа под егидата на ЮНЕСКО, както и да предоставя на Центъра обща сума в размер най-малко на равностойността на 200 000 лв. годишно за покриване на разходите за дейност и административно управление, включително комуникации, комунални услуги и разходи за поддръжка. През последните години Регионалният център разшири обхвата на дейността си като включи нови държави членки и разнообрази набора от инициативи, които реализира. Повишават се разходите необходими за привличане на консултанти, научни редактори и преводачи. Също така са необходими средства за актуализация на заплатите на служителите на Центъра, чиято средна заплата е по-ниска от средната работна заплата в страната. Допълнителни средства са необходими и за непрекъснато повишаване на капацитета на екипа относно променящите се политики и програми на ЮНЕСКО. За да реализира потенциала си на международна организация, центърът следва да подобри присъствието си в европейски и световни мрежи, свързани с наследство, за което е необходимо да се подсигури и членски внос към тях. Във връзка с това предлагаме да се увеличи годишния бюджет на Регионалния център на 400 000 евро и съответно на основание чл. 44 от Закона за културното наследство Регионалният център за опазване на нематериалното културно наследство в страните от Югоизточна Европа, под егидата на ЮНЕСКО да получава годишно левовата им равностойност или 824 000 лева.

Година	2024	2025
--------	------	------

Средства	824 000	824 000
----------	---------	---------

През 2023 г. субсидията на Съюза на народните читалища е в размер на 86 000 лв.

Предлагаме в средносрочната прогноза за 2024-2026 г. за Съюза на народните читалища, като национално представителна организация на читалищата, съгласно чл. 4в от Закона за народните читалища, да бъде предвидена субсидия за 2024 г. в размер на 110 740 лв., за 2025 г. – 120 000 лв. и за 2026 г. – 120 000 лв. Предложението за увеличаване на субсидията 24 740 лв. е във връзка с дейности по поддръжка и надграждане на Националната читалищна стрийминг платформа за любителско творчество и фолклор. Платформата е създадена с подкрепата на Министерството на културата за популяризиране на постиженията на читалищата в областта на любителското изкуство и фолклора, което е част от мерките за опазване на нематериалното културно наследство в нашата страна.

Година	2024	2025
Средства	110 740	120 000

Организационни структури, участващи в програмата

Ресорният зам.-министър, дирекция „МСРДЕП“ и НБКМ.

Отговорност за изпълнението на програмата

Ресорният зам.-министър, дирекция „МСРДЕП“ и директора на НБКМ.

Бюджетна прогноза по ведомствени и администрирани разходни параграфи на програмата (в хил. лв.)

№	1800.02.06 Бюджетна програма „Подпомагане развитието на българската култура и изкуства, на българския книжен сектор, библиотеки и читалища”	Отчет 2021	Отчет 2022	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
	1	2	3	4	5	6
I.	Общо ведомствени разходи:	5 253,8	6 222,1	6 522,5	7 141,3	7 141,3
	Персонал	4 235,9	4 777,5	4 264,1	4 882,9	4 882,9
	Издръжка	1 016,8	1 177,5	2 258,4	2 258,4	2 258,4
	Капиталови разходи	1,1	267,1	0,0	0,0	0,0
1	Ведомствени разходи по бюджета на ПРБ:	5 253,8	6 222,1	6 522,5	7 141,3	7 141,3
	Персонал	4 235,9	4 777,5	4 264,1	4 882,9	4 882,9
	Издръжка	1 016,8	1 177,5	2 258,4	2 258,4	2 258,4
	Капиталови разходи	1,1	267,1			
2	Ведомствени разходи по други бюджети и сметки за средства от	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Персонал					
	Издръжка					
	Капиталови разходи					
	От тях за: *					
	1.....					
	2.....					
II.	Администрирани разходни параграфи по бюджета на ПРБ**	3 017,6	3 236,6	5 162,3	4 900,2	4 846,1
	Разходи за членски внос във Фонда за опазване на нематериалното културно наследство на ЮНЕСКО	2,8	3,6	2,7	2,7	2,7
	Субсидии за творчески проекти и други разходи в областта на литературното наследство на основание ЗЗРК	386,5	578,7	230,0	230,0	230,0
	Финансова подкрепа на дейности в областта на нематериалното културно наследство, за награди за постигнати високи резултати и принос в развитието на културата на основание ЗЗРК	61,2	101,4	1 400,0	1 400,0	1 400,0
	Субсидия за Регионален център за опазване на нематериалното културно наследство в Югоизточна Европа	412,0	412,0	412,0	412,0	412,0
	Награди за особени заслуги към българската държава и нацията	583,0	599,6	666,6	404,5	350,4
	Програма "Българските библиотеки - съвременни центрове за четене и информираност"	1 432,1	1 455,3	2 000,0	2 000,0	2 000,0
	Разходи за 27 библиотеки на основание Закона за обществените библиотеки			270,0	270,0	270,0
	Субсидия за Съюза на Народните читалища	140,0	86,0	86,0	86,0	86,0
	Награда "Библиотечна образователна среда"			95,0	95,0	95,0
III.	Администрирани разходни параграфи по други бюджети и сметки за	578,4	781,9	0,0	0,0	0,0
	Програма "Държавна политика в областта на библиотечно информационното обслужване на Р България"		253,6			
	Програма "Помощ за книгата"		8,3			
	Субсидия за творчески проекти и други разходи в областта на литературното наследство на основание ЗЗРК	128,7				
	Финансова подкрепа на дейности в областта на нематериалното културно наследство, за награди за постигнати високи резултати и принос в развитието на културата на основание ЗЗРК	2,0				
	Програма "Българските библиотеки - съвременни центрове за четене и информираност"	447,7	520,0			
	Общо администрирани разходи (II.+III.):	3 596,0	4 018,5	5 162,3	4 900,2	4 846,1
	Общо разходи по бюджета (I.+II.):	8 271,4	9 458,7	11 684,8	12 041,5	11 987,4
	Общо разходи (I.+II.+III.):	8 849,8	10 240,6	11 684,8	12 041,5	11 987,4
	Численост на щатния персонал	213	213	213	213	213
	Численост на извънщатния персонал					

1800.02.07 БЮДЖЕТНА ПРОГРАМА „ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА БЪЛГАРСКАТА КУЛТУРА В ЧУЖБИНА“

Цели на бюджетната програма

Политиката за популяризиране на българската култура в чужбина да допринесе за утвърждаване мястото ѝ в световните културни процеси, като едновременно с това я изведе на преден план като важен дипломатически фактор в двустранните и многостранни отношения. Това ще допринесе за утвърждаване на положителния образ на Република България в чужбина и ще утвърди страната ни като дестинация за осъществяване на международни културни проекти, включително представящи чужди култури у нас.

За да бъде постигнато това е необходимо разширяване на административния и финансов капацитет, което ще спомогне за:

- приоритетно финансиране на проекти, които са с по-високо качество и макар да струват по-скъпо да имат много по-голяма добавена стойност за постигане на целите на тази политика.
- утвърждаване на Българските културни институти в чужбина като водещи институции по популяризирането на културата ни в чужбина;
- утвърждаване на културата като ресурс за постигане на целите на други секторни политики;
- разширяване на публично–частното партньорство при подготовката и изпълнение на различни инициативи в международен план – създаване на необходимите предпоставки за мотивиране на частния сектор да сътрудничи;
- създаване на необходимите условия за по-нататъшно развитие на културния и творчески сектор като важни фактори за развитие на икономиката, създаването на работни места и насърчаване на използването на културата и културното наследство като фактори за нови иновационни решения в други политически сфери;
- поощряване на сътрудничество с Министерството на външните работи като важен елемент в международните отношения на България и фактор за укрепване на нейния положителен имидж.
- по-инициативен подход на сътрудничество с други държави и продължаване на обмена на добри практики по ключови приоритети.

Войната в Украйна набелязва нови посоки в културните политики и необходимостта от спешни дейности и мерки в областта на културните и творчески сектори и опазването на

културното наследство. В контекста на настоящата ситуация в Украйна Министерството на културата ще продължи своята активна дейност, като участва в обсъжданията на национално и европейско ниво за мерки в подкрепа на подкрепа на Украйна по линия на културните и творчески сектори, включително и на аудиовизуалния и медиен сектор, които да спомогнат на професионалистите от тези сектори да продължат своята дейност.

Стратегическа и оперативни цели

✚ Утвърждаване на българската национална култура като равнопоставена на другите култури в епохата на глобализация ;

✚ Утвърждаване на ролята на българската култура като важен дипломатически фактор в двустранните и многостранни отношения на Република България;

✚ Активно подпомагане създаването и разпространението на изкуство и на културни продукти и услуги.

✚ Утвърждаване на българската национална и културна идентичност като част от Европейското културно пространство;

✚ Разширяване на достъпа на гражданите и гостите на страната до културните продукти;

✚ Разработване и внедряване на съвременни форми на разпространение на художествени продукти с партньорски проекти и в координация с местните власти, неправителствения и стопански сектор.

✚ Популяризиране на българската култура зад граница чрез организиране на седмици и дни на българското изкуство в рамките на международни фестивали у нас и в чужбина; на показ и разпространение чрез целеви културни страници в Интернет.

✚ Осигуряване на съвременни условия за реализиране на качествен образователен процес по изкуство и култура.

✚ Задълбочаване процеса на взаимно обуславяне на учебните програми с конкретните задачи в културните институти, с цел повишаване степента на реализация на кадрите на българското образование в училищата по изкуствата и културата.

✚ Разширяване полето за реализация на подготвените творчески кадри чрез утвърждаване на нови форми за подпомагане творчески иновации и инициативи

Предоставяни по програмата продукти/услуги

От една страна, популяризирането на българската култура в чужбина ще допринесе за укрепване на самочувствието на българските граждани за нейната значимост и за нейната

равнопоставеност сред другите култури. От друга страна, Продължаване политиката за насърчаване на културното многообразие и на межкултурния диалог и превръщането им в мощен фактор за социално сближаване чрез поощряване на културата като важен елемент в международните отношения на България и фактор за укрепване на нейния положителен имидж. Това ще позволи да се утвърди ролята на културата за изграждането на по-приобщаващ и по-справедлив Европейски съюз, (респективно свят), тъй като тя заема челно място сред факторите, които най-лесно могат да създадат усещане за общност. Това ще помогне в по-голяма степен българските граждани да осъзнаят своята принадлежност към Европейския съюз.

Взаимоотношения с други институции, допринасящи за изпълнение на политиката

- Европейски парламент
- Съвет на ЕС
- Министерства на културата на други ДЧ на ЕС
- Народно събрание;
- Министерски съвет;
- Министерство на финансите;
- Министерство на вътрешните работи;
- Министерство на външните работи;
- Министерство на образованието и науката;
- Министерство на икономиката, енергетиката и туризма;
- Министерство на регионалното развитие;
- Министерство на труда и социалната политика;
- Министерство на земеделието и храните;
- Министерство на младежта и спорта
- Министерство на околната среда и водите
- Министерство на електронното управление
- Министерство на правосъдието
- Министерство на вътрешните работи
- Национален съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси в МС;
- Съвет за електронни медии
- Българско национално радио
- Българска национална телевизия

- Национално сдружение на общините в Република България;
- Агенция „Митници”; Гранична полиция;
- Прокуратура на Република България;
- Общини;
- Културни институти и творчески организации;
- Културни институти към посолствата на чужди държави в България.
- Гражданския сектор

Отговорност за изпълнението на програмата

Ресорен зам.-министър, дирекция „МСРДЕП“ и директорите на Българските културни институти в чужбина.

През последните години МК разшири значително дейността си в областта на двустранното и многостранното сътрудничество. Основни негови партньори в това отношение бяха Българските културни институти в чужбина. Дори в периода на епидемията до COVID-19 тези институти не намалиха своята активност. През 2022 година БКИ в чужбина получиха значително увеличение на бюджета. Това позволи да се увеличат както броя на събитията, така и тяхното качество и най-вече – излизане от териториите на институтите. С наличния бюджет те изпълняват още по-успешно целите си, свързани с популяризиране на българската култура зад граница.

Нещо повече, в това позволява в Националната програма за развитие България 2030 г. БКИ в чужбина да се утвърдят като основните структури, които ще допринесат със своята дейност за постигане на приоритет „Представяне на българското културно съдържание в чужбина”.

Изпълнението на програмите на БКИ с по-амбициозни събития, стана възможно и поради факта, че с ПМС 160 от 7 юли 2022 г. бяха одобрени допълнителни разходи по бюджета на МК за културна програма на БКИ в чужбина. Тези средства позволиха разширяване на процеса за утвърждаване на българската култура като важен фактор в международните отношения на страната ни, в частност за подкрепа на дейността на БКИ в чужбина като ключови звена в този процес. Създаде се възможност за организиране на по-мощни и амбициозни културни инициативи в тези институти и извън тях, които да допринесат за популяризирането на постиженията на българската култура, за представяне на българско културно съдържание, съответстващо на европейските и международни тенденции и стандарти, привличане на нови международни публики, за разширяване на контактите между

хората и за утвърждаване на съвместното творчество между творци от различни държави. Всичко това допринесе за постигане на целите на министерството в областта на международната културна политика.

Едновременно с това, в следствие на кризата с електричеството и горивата във всички европейски страни, БКИ са принудени да плащат в пъти по-големи суми за издръжка, което ще намали значително бюджета за издръжка.

Разкриване на два нови Българските културни институти в чужбина

От друга страна, в момента се извършва проучване за създаване на два нови Български културно-информационни центрове – Тирана и Молдова. С цел тези два нови института да заработят пълноценно, са необходими по около 1 500 000 лева за изграждане на цялостната инфраструктура на всеки един от тях и първоначално обезпечаване на дейността им през първата година от съществуването им, което възлиза общо на сумата от **3 000 000 лв.**

Програма „Граждани, равенство, права и ценности“ – годишно съ-финансиране от българска страна

Поради закъснение с окончателното приемане на МФР 2021-2027 и свързаното с това забавяне на влизането в сила на правното основание - Регламентът за Програма „Граждани, равенство, права и ценности“ и съответно сключване на рамковите споразумения за създаване на информационни точки за контакт на национално ниво, все още не е официално установено към кое ведомство ще функционират последните през новия програмен период. В случай, че те продължат да функционират към Министерството на културата в програмен период 2021-2027, както и в предходния период, то МК ще трябва да осигури българското съ-финансиране за дейността им от своя бюджет. Предвид нарастващите функции и отговорности, които информационните звена ще имат занапред, ЕК ще предостави увеличено финансиране за тяхната дейност, което автоматично означава, че националното съ-финансиране също следва да се повиши, съгласно условията за процентните нива на съ-финансиране, заложили в рамковите споразумения с ИА ОАК. Прогнозната годишна стойност на необходимото финансиране от българска страна е както следва: за Програмата „Граждани, равенство, права и ценности“ ще възлиза на 167 000 лева.

Годишна вноска за участие в „Традуки“ 2023 и следващи години – 19 600 лева (10 000 евро).

С решение по т. 20 от Протокол № 72 от 16 декември 2020 г. Министерският съвет одобри новото Рамково споразумение за проекта „Традуки“ относно подкрепа и

посредничество за проекти в областта на превода в Югоизточна Европа с продължителност на действие от 1 януари 2021 г. до 31 декември 2023 г. и то беше подписано от българска страна от министъра на културата на 29 декември 2020 г. в София. Съгласно § 2 от споразумението, годишният финансов принос на Министерство на културата на Република България към проекта „Традуки“ за съответната година се определя на 10 000 евро.

На 2 септември 2021 г. 46-то Народно събрание на Република България прие Закон за ратифициране на Рамковото споразумение „Традуки“ относно подкрепа и посредничество за проекти в областта на превода в Югоизточна Европа с продължителност на действие от 1 януари 2021 г. до 31 декември 2023 г., подписано от българската страна на 29 декември 2020 г. в София.

В края на 2023 г. предстои подписване на Споразумение относно проекта „Традуки“ за нов три годишен период (2024 – 2026 г.). Ако на ниво МК се вземе решение вноската на България за участието ѝ в „Традуки“ да се увеличи от 10 000 евро годишно на 15 000 евро годишно, би следвало в бюджетната прогноза да бъдат заложени 88 012 лева или 45 000 евро или за 2024 – 2026 г. Някои от страните-партньори на „Традуки“ в т. ч. и РСМ увеличават вноската си.

Ако вноската се запази в размер на 10 000 евро годишно, следва да се предвидят 58 675 лв. или 30 000 евро за периода 2024 – 2026 г.

Участие на България в Лайпцигския панаир на книгата 2024 г. – 2026 г. прогнозен бюджет за участието на МК (на базата на участието ни през 2023 г.): 180 000 лв.

Като страна партньор на „Традуки“, България е ежегодно канена да участва със собствен национален щанд в рамките на общ щанд на „Традуки“ по време на Панаира на книгата в Лайпциг.

България има интерес да участва със собствен щанд на Лайпцигския панаир на книгата, а и няма гаранция, че проектът за колективен щанд на „Традуки“ ще продължи в следващите години.

Тук могат да се зложат средства за участие на България в самостоятелен щанд за тригодишния период 2024 – 2026 г.

Фонд за малки проекти за култура в Дунавския регион – такса за годишно участието на България – 19 600 лева (10 000 евро)

Фондът за малки проекти за култура в Дунавския регион се финансира основно от Министерството на науката, научните изследвания и изкуствата на Баден-Вюртемберг. Останалите страни от дунавския регион заплащат различна по големина такси. За да могат да

се възползват от фонда български организации Министерството на културата трябва да осигури ежегодно финансиране от 10 000 евро. Фондът ще доразвие резултатите и опита от проекта Interreg DTP CultPlatForm_21. Фондът ще допринесе за икономическо, културно, социално и териториално сближаване на региона чрез развитие на културната идентичност на Дунавската културна зона на творческия сектор, което ще затвърди позицията на България като надежден европейски партньор. Фондът осигурява нова опростена финансова платформа за сътрудничество в целия Дунав регион, която може да предостави малки суми (до 5,000 евро) за най-важните разходи на културни оператори без големи административни пречки. Фондът дава възможност за участие и финансиране на малки проекти, като не се ограничава изключително до публични субекти като министерства на културата, а е отворен и за частни организации, НПО и бизнес компании.

Фонд за културно сътрудничество в рамките на Съвета на министрите на културата на страните от Югоизточна Европа – годишна такса за участие във фонда 58 700 лева (30 000 евро).

В момента страните от региона на Югоизточна Европа разработват проект на споразумение за създаване на Фонд за културно сътрудничество, както и статут за неговото функциониране. С неговото създаване страните целят:

- насърчава културното сътрудничество между страните и да популяризира културата им чрез съвместни културни събития както на вътрешнорегионално, така и на надрегионално ниво;
- опазване, развитие и насърчаване на културното многообразие в региона на ЮИЕ и популяризиране на културно наследство на региона;
- ще създава условия за ефективно партньорство и работа в мрежи между страните с цел насърчаване на културното многообразие и укрепване на межкултурния диалог с трети страни

Всяка от страните ще има възможност да участва чрез свои културни оператори в конкурсите за финансиране на проекти, които Фондът ще обявява. Годишната вноска за всяка от страните се предлага да бъде 30000 евро. В най-скоро време споразумението и статута на Фонда ще бъдат окончателно завършени и ще започне процедура по подписване от страна желаещите страни от региона на ЮИЕ.

Програма за обучение и специализация по оперно пеене в БКИ-Рим – 192 080 лева (98 000 евро)

По инициатива и предложение на наши именити оперни певци започна реализацията на обучение по оперно пеене в БКИ – Рим (Българската академия за изкуство и култура „Борис Христов“). Постигнатите много добри резултати дават основание да продължи изпълнението на тази програма, като ще увеличи броя на обучаващите се в нея певци. Гаранция за високото качество и през тази година е фактът, че преподаватели ще бъдат едни от най-изявените български имена в оперното изкуство.

Чествания в Брюксел на национални празници 3 март и 24 май – 100 000 лв.

Ролята на културата като неразделна част от основните ценности на Европейския съюз е общопризната. Макар че е преди всичко ценност само по себе си, културата допринася за развитието и постигането на целите на редица политики. Една от тях са външните отношения. Основната посока в областта на културата е насърчаването на многообразието чрез международните културни отношения, което ще допринесе за утвърждаване на ЕС като фактор от световно значение.

Организирането на събития по повод национални и официални празници в Брюксел е общоприета практика за страните от ЕС. В последните години Министерството на културата е вземало спорадично участие като съорганизатор в подготовката на различни съвместни инициативи (например Балкан Трафик). Представянето на българската култура в централните офиси на европейските институции е важен елемент от цялостната комуникационна стратегия на България и допринася за подобряване на нашия имидж. За подготовка на по-дълготрайни събития може да бъде използвана и инфраструктурата на EUNIC.

Двустранни и многостранно сътрудничество – 500 000 лв.

Културните отношения на България с други държави стават все по-интензивни. България има широкообхватни и дългогодишни международни културни връзки и се ползва с много добра репутация в световен мащаб в областта на културните традиции и съвременното творчество. Принос за това имат и подписаните двустранни документи за сътрудничество в областта на културата, както с държави членки на ЕС, така и с трети страни. В последните години обаче министерството на културата няма бюджет за изпълнение на нашите ангажименти по тези програми, които изискват финансиране както на български творци в съответните страни, така и на чужди творци у нас. Това се отразява негативно на цялостния ни имидж и налага да се търсят начини за намиране на допълнителни финансови средства. В същото време нямаме възможност да се включваме в инициативи на различни международни организации. Разбира се, има вече много творци и състави, които организират събития на

импресарска основа. Но подкрепата на държавата ще даде възможност за лансиране на по-мощни и атрактивни продукции.

Изпълнение на политика за медийна грамотност – 600 000 лв.

В съответствие с чл. 33а, ал. 2 от Закона за радиото и телевизията, министърът на културата има ангажимент да инициира и ръководи дейността по изготвяне на национална политика за медийна грамотност, както и да докладва на Европейската комисия относно изпълнението на мерките за медийна грамотност. В тази връзка предлагаме да бъдат осигурени средства, които да се използват на проектен принцип за формулиране и изпълнение на политиката и мерките по медийна грамотност. Предлагам то да бъде в размер на 150 хил. лева годишно, с които да бъдат финансирани малки и средни проекти от 25- 30 хил. лева.

В допълнение, предстои изготвяне на национален план за изпълнение на политиката по медийна грамотност, за следващите 3 години, който да бъде представен на Европейската комисия. Предлагам по този план да бъдат заложи още по 50 хил. лева годишно за дейности на Министерство на културата.

Програма за малки проекти в областта на културата между творци от Република България и Република Северна Македония – 1 800 000 лв.

В рамките на дейностите, включени в оперативния план на Работна група „Култура, туризъм, образование и наука, младеж и спорт“ за сътрудничество с Република Северна Македония, е предвидено Министерството на културата да инициира създаването и да стартира изпълнението на програма за малки културни проекти Република България – Република Северна Македония. Програмата ще предостави възможности на младите творци от двете държави да се опознаят и да разкажат на своите публики за общото и различното в тяхното творчество. Програмата за подкрепа на двустранни проекти с РСМ цели да подпомогне културната дипломация между двете страни, както и съвместни проекти в подкрепа на всички форми на съвременното изкуство. Със сравнително малък бюджет, подобен инструмент може да постигне голяма видимост и позитивен ефект. В тази връзка, всеки проект ще бъде реализиран от съвместни творчески екипи от Република България и Република Северна Македония, като всеки от тях ще бъде представен и от двете страни на границата. Програмата ще финансира 10 проекта на независими културни организации, НПО, юридически лица, държавни или други културни институти, изпълнявани на територията на двете страни.

Ежегодни дейности за изпълнение на политиките по линия на Новия европейски Баухаус и членството на Министерство на културата в Алианса за Баукултур – 100 000 лева (50 000 евро)

През последните години ролята на културата в процесите за изграждане на висококачествена заобикаляща среда все повече се извежда на преден план в политическия дневен ред чрез различни политики на ниво ЕС и инициативи с европейски мащаб, в които МК участва активно.

На 15 септември 2021 г. Европейската комисия прие Съобщение относно Нов европейски Баухаус (НЕБ), с което се определя концепцията на инициативата, съдържаща редица действия по линия на секторни политики и програми за финансиране.

Новият европейски Баухаус изразява амбицията на ЕС за създаване на красиви, устойчиви и приобщаващи пространства, продукти и начин на живот, въвеждайки културното и творческо измерение на Европейския зелен пакт, за да засили устойчивите иновации, технологии и икономика. В резултат от прилагането и изпълнението на съответните политики на национално ниво, МК организира конференция, озаглавена „Нов европейски Баухаус – възможности за действия на национално ниво“, като наред с това бяха планирани и други допълнителни инициативи с цел популяризиране на инициативата, ангажиране на заинтересованите страни и изпълнение на конкретни дейности.

Паралелно с това, в началото на 2023 г. Министерство на културата се присъедини към Алианса за Баукултур, част от Давоския процес за висококачествена архитектура и застроена среда. В качеството си на член в Алианса, Министерството на културата следва да осигури финансов принос от своя страна, чрез който да се изпълняват заложените в годишните програми на Алианса дейности. По този начин ще се осигурят повече възможности за осигуряване на българско участие в конкретни проекти и инициативи, като също така ще се подобрят и актуализират редица процеси и мерки в национален план.

Членски внос на МК в различни организации – около 363 362 лв.

България има ангажименти по международноправни инструменти в областта на културата, както и в участието в различни международни организации и мрежи. Приложено към този документ прилагаме таблица за членските вносове, които се изплащат по Бюджетна програма „Популяризиране на българската култура в чужбина“.

Необходими средства за членството на Министерството на културата в различни международни организации (по стойности от 2021 г.)

Организация	Нормативно основание	Разход във валута	Левава равностойност
ЮНЕСКО - Фонд за опазване на световното културно и природно наследство	Конвенция за опазване на световното културно и природно наследство (1972), приета с Разпореждане № 13 на Бюрото на Министерския съвет от 4.02.1974 г. В сила от 17.09.1975 г., обн. В ДВ бр. 44 от 27.05.2005 г.; чл. 16, т. 1 от Конвенцията.	1656 долара	3 873,00
ЮНЕСКО - Фонд за опазване на нематериалното културно наследство	Конвенция за опазване на нематериалното културно наследство (2003), ратифицирана със Закон за ратифициране на Конвенцията за опазване на нематериалното културно наследство, обн. в ДВ, бр. 12 от 7.02.2006 г.; чл. 25, т. 3 (а) от Конвенцията.	1350 долара	2 675,00
ЮНЕСКО - Международен фонд за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване	Конвенция за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване, ратифицирана със Закон за ратифициране на Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване, обн. ДВ, бр. 97 от 01.12..2006 г., в сила от 18.03.2007 г.; чл. 18, т. 3 (а) от Конвенцията.	1656 долара	3 873 ,00
Международен център за изследвания в областта на консервация и реставрация ИККРОМ	Страна-съучредителка от 12.01.1960 г.; Устав на ИККРОМ, чл. 2, т. 5.	1750 евро	3 422,00
Фонд за малки проекти за култура в Дунавския регион	такса за годишно участието на България		20 000
EUNIC - Национални институти за култура на ЕС			3 618,29
Международна фондация "Форум на славянските култури"	Устав на Форума на славянските култури (приет на 05.04.2011 г.), чл. 25.	15000 евро	29337,45
Съвет на Европа	Разширено частично споразумение за културните маршрути в Европа, учредено с Резолюция CM/Res(2010)53, приета от Комитета на министрите на 08.12.2010 г.	8520 евро	16660
Проект "Традуки"	РМС471/02.08.2019 за предложение до НС за Ратифициране към Рамковото споразумение за Проект "Традуки" относно подкрепа и последничество за проекти в областта на превода в ЮИЕ и присъединяване на Министерството на културата на Република България за периода 1 януари 2019 - 31 декември 2020, подписан от българската страна на 14 декември 2018 в София	10000 евро	19 558,30
Програма „Граждани, равенство, права и ценности“	Годишно съ-финансиране от българска страна за функциониране на Бюро за контакт		167000
Европейска конвенция за ландшафта		1000 евро	1 955,83
Фонд за подкрепа на културата в Югоизточна Европа	Предстои създаване през 2021г., най-вероятно ще бъде до 50 000 евро годишно	50 000 евро	97 791,30

Членството на Министерство на културата в Алианс за Баукултур		50 000 евро	100 000
ОБЩО:			469789

Бюджетна прогноза по ведомствени и администрирани разходни параграфи на програмата (в хил. лв.)

№	1800.02.07 Бюджетна програма „Популяризиране на българската култура в чужбина”	Отчет 2021	Отчет 2022	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
	1	2	3	4	5	6
I.	Общо ведомствени разходи:	4 018,7	5 261,4	6 195,2	6 151,3	6 151,3
	Персонал	625,1	647,7	1 525,0	1 481,1	1 481,1
	Издръжка	3 374,7	4 574,9	4 670,2	4 670,2	4 670,2
	Капиталови разходи	18,9	38,8	0,0	0,0	0,0
1	Ведомствени разходи по бюджета на ПРБ:	3 974,0	5 261,4	6 195,2	6 151,3	6 151,3
	Персонал	585,4	647,7	1 525,0	1 481,1	1 481,1
	Издръжка	3 369,7	4 574,9	4 670,2	4 670,2	4 670,2
	Капиталови разходи	18,9	38,8			
2	Ведомствени разходи по други бюджети и сметки за средства от	44,7	0,0	0,0	0,0	0,0
	Персонал	39,7				
	Издръжка	5,0				
	Капиталови разходи					
	От тях за: *					
	Програма ТВОРЧЕСКА ЕВРОПА (2014 -2020)	33,4				
	Програма „Европа на гражданите” (2014-2020)	-33,4				
II.	Администрирани разходни параграфи по бюджета на ПРБ**	65,4	63,0	65,2	65,2	65,2
	Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности в областта на международното културно сътрудничество	65,4	63,0	65,2	65,2	65,2
III.	Администрирани разходни параграфи по други бюджети и сметки за	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Общо администрирани разходи (II.+III.):	65,4	63,0	65,2	65,2	65,2
	Общо разходи по бюджета (I.+II.):	4 039,4	5 324,4	6 260,4	6 216,5	6 216,5
	Общо разходи (I.+II.+III.):	4 084,1	5 324,4	6 260,4	6 216,5	6 216,5
	Численост на щатния персонал	36	34	39	39	39
	Численост на извънщатния персонал					

1800.02.08 БЮДЖЕТНА ПРОГРАМА „ОБУЧЕНИЕ НА КАДРИ В ОБЛАСТТА НА ИЗКУСТВОТО И КУЛТУРАТА“

Цели на бюджетната програма

За постигане на достъп до качествено художествено образование, е необходимо:

- Усъвършенстване и модернизиране на учебната база и бита на учениците в средните училища по изкуствата и културата;
- Насърчаване и подпомагане творческото израстване на деца с изявени дарби в областта на изкуствата.

Основополагащи са следните цели:

- Осигуряване на съвременни условия за реализиране на качествен образователен процес по изкуство и култура;
- Задълбочаване процеса на взаимно обуславяне на учебните програми с конкретните задачи в културните институти, с цел повишаване степента на реализация на кадрите на българското образование в училищата по изкуствата и културата;
- Разширяване полето за реализация на подготвените творчески кадри чрез утвърждаване на нови форми за подпомагане творчески иновации и инициативи;
- Развитие на творческия потенциал и заложи на децата и учениците от специализираните училища по изкуства и култура.

Полза/ ефект за обществото от програма “Обучение на кадри в областта на изкуството и културата”

Обучението на кадри в областта на изкуството и на културата следва да бъде качествено, в резултат на което завършващите ученици са високо квалифицирани специалисти за успешна реализация в духовния живот на страната, за принос за развитието на българската култура.

Взаимоотношения с други институции, допринасящи за изпълнение на програмата

- МОН;
- Училищни настоятелства, обществени съвети към училищата, граждански сектор;
- професионални и културни институти и творчески организации

Показатели за полза/ ефект и целеви стойности

ЦЕЛЕВА СТОЙНОСТ				
Показатели за изпълнение	Мерна единица	Прогноза 2024	Прогноза 2025	
А	Б	3	4	5
Политика „Качествено образование по изкуство и култура”				
1. Обучавани ученици*	брой	9 625	9 660	
2. Предоставени стипендии за деца с изявени дарби.	брой	380	400	
3. Еднократно финансово подпомагане на деца с изявени дарби.	брой	70	80	

Забележка: *В т.1 „Обучавани ученици” се включват всички форми на обучение и учениците в общезитие.

Информация за наличността и качеството на данните

На база на наблюдаваните данни по показателите за изпълнение от специализираните дирекции.

Бюджетна прогноза по ведомствени и администрирани разходни параграфи на програмата (в хил. лв.)

№	1800.02.08 Бюджетна програма „Обучение на кадри в областта на изкуството и културата”	Отчет 2021	Отчет 2022	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
	1	2	3	4	5	6
I.	Общо ведомствени разходи:	54 637,2	62 328,2	70 697,7	75 134,5	82 310,6
	Персонал	47 216,9	52 035,8	59 654,7	64 091,5	71 267,6
	Издръжка	6 207,1	8 118,1	10 846,1	10 846,1	10 846,1
	Капиталови разходи	1 213,2	2 174,3	196,9	196,9	196,9
1	Ведомствени разходи по бюджета на ПРБ:	54 226,4	61 825,7	70 697,7	75 134,5	82 310,6
	Персонал	47 064,5	51 931,4	59 654,7	64 091,5	71 267,6
	Издръжка	5 949,6	7 720,0	10 846,1	10 846,1	10 846,1
	Капиталови разходи	1 212,3	2 174,3	196,9	196,9	196,9
2	Ведомствени разходи по други бюджети и сметки за средства от	410,8	502,5	0,0	0,0	0,0
	Персонал	152,4	104,4			
	Издръжка	257,5	398,1			
	Капиталови разходи	0,9				
	От тях за: *					
	ОП "Наука и образование за интелигентен растеж"	160,6	49,5			
	Програма "Еразъм"	250,2	453,0			
II.	Администрирани разходни параграфи по бюджета на ПРБ**	1 159,1	1 613,8	508,4	508,4	508,4
	Стипендии	1 156,1	1 158,6	508,4	508,4	508,4
	Стипендии за деца с изявени дарби		455,2			
	Награден фонд за участие в клавирен конкурс „Шуман-Брамс“ – гр.Пловдив	3,0				
III.	Администрирани разходни параграфи по други бюджети и сметки за	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Съфинансиране по проект „Красива България“					
	Общо администрирани разходи (II.+III.):	1 159,1	1 613,8	508,4	508,4	508,4
	Общо разходи по бюджета (I.I+II.):	55 385,5	63 439,5	71 206,1	75 642,9	82 819,0
	Общо разходи (I.+II.+III.):	55 796,3	63 942,0	71 206,1	75 642,9	82 819,0
	Численост на щатния персонал	1 705	1743	1657	1657	1657
	Численост на извънщатния персонал					

1800.03.00 БЮДЖЕТНА ПРОГРАМА „АДМИНИСТРАЦИЯ“

Цели на бюджетната програма

В програмата са включени дейностите, които подпомагат изпълнението на политиките и програмите, по които работи министерството за постигане на стратегическите цели и изпълнение на годишните задачи на цялата администрация.

Администрацията на министерството е организирана в една главна дирекция, 10 дирекции, инспекторат, звено за вътрешен одит, служител по сигурността на информацията и финансов контролор.

Дейностите се извършват от Администрацията на Министерството на културата, структурирана в следните дирекции:

дирекция „Административно обслужване и човешки ресурси“;
дирекция „Връзки с обществеността и протокол“;
дирекция „Бюджет и финансово-счетоводни дейности“;
дирекция „Управление на собствеността“;
Главна дирекция „Инспекторат за опазване на културното наследство“;
дирекция „Културно наследство, музеи и изобразителни изкуства“;
дирекция „Правнорегулативна дейност и публични предприятия“;
дирекция „Обществени поръчки“;
дирекция „Международно сътрудничество, регионални дейности и европейски програми и проекти“;
дирекция „Сценични изкуства и художествено образование“;
дирекция „Авторско право и сродните му права“;
Инспекторат;
Звено за вътрешен одит;
Финансов контролор;
Както и от Дом за ветераните на културата и изкуствата.

Предоставяни по програмата продукти/услуги

Финансово-счетоводни дейности и бюджет;
Контрол и одит;
Връзки с обществеността и протокол;
Човешки ресурси;
Правно обслужване;
Административно обслужване;
Управление на собствеността;
Обществени поръчки.

Бюджетна прогноза по ведомствени и администрирани разходни параграфи на програмата (в хил. лв.)

№	1800.03.00 Бюджетна програма „Администрация”	Отчет 2021	Отчет 2022	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
	1	2	3	4	5	6
I.	Общо ведомствени разходи:	5 482,9	6 335,2	9 012,2	9 606,5	9 645,3
	Персонал	3 781,0	4 201,7	3 623,5	4 217,8	4 256,6
	Издръжка	1 666,5	1 770,4	2 147,3	2 147,3	2 147,3
	Капиталови разходи	35,4	363,1	3 241,4	3 241,4	3 241,4
1	Ведомствени разходи по бюджета на ПРБ:	5 482,9	6 335,2	9 012,2	9 606,5	9 645,3
	Персонал	3 781,0	4 201,7	3 623,5	4 217,8	4 256,6
	Издръжка	1 666,5	1 770,4	2 147,3	2 147,3	2 147,3
	Капиталови разходи	35,4	363,1	3 241,4	3 241,4	3 241,4
2	Ведомствени разходи по други бюджети и сметки за средства от	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Персонал					
	Издръжка					
	Капиталови разходи					
	От тях за: *					
	1.....					
	2.....					
II.	Администрирани разходни параграфи по бюджета на ПРБ**	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
III.	Администрирани разходни параграфи по други бюджети и сметки за	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Общо администрирани разходи (II.+III.):	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Общо разходи по бюджета (I.I+II.):	5 482,9	6 335,2	9 012,2	9 606,5	9 645,3
	Общо разходи (I.+II.+III.):	5 482,9	6 335,2	9 012,2	9 606,5	9 645,3
	Численост на щатния персонал	77	78	103	103	103
	Численост на извънщатния персонал					